T.C

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İktisat Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

SİNGAPUR'UN KALKINMA TECRÜBESİNİ DEĞERLENDİRME VE TÜRKİYE EKONOMİSİ KARŞILAŞTIRMASI

Loren ABDO

14921002

Danışman

Doç. Dr. Pelin KARATAY GÖGÜL

Diyarbakır 2019

T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İktisat Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

SİNGAPUR'UN KALKINMA TECRÜBESİNİ DEĞERLENDİRME VE TÜRKİYE EKONOMİSİ KARŞILAŞTIRMASI

Loren ABDO

14921002

Danışman

Doç. Dr. Pelin KARATAY GÖGÜL

Diyarbakır 2019

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Singapur'un kalkınma tecrübesini değerlendirme ve Türkiye ekonomisi karşılaştırması" adlı tezin/projenin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin/projemin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

31/5/2019

Öğrencinin Adı Soyadı
Loren Abdo

İmza

T.C

DİCLE UNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

DİYARBAKIR

Loren ABDO tarafından yapılan "SİNGAPUR'UN KALKINMA TECRÜBESİNİ DEĞERLENDİRME VE TÜRKİYE EKONOMİSİ KARŞILAŞTIRMASI" konulu bu çalışma, jürimiz tarafından İktisat Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir

Jüri Üyesinin

Ünvanı Adı Soyadı

Başkan: Prof. Dr. Hüseyin Haşimi GÜNEŞ

Üye : Doç. Dr. Pelin GÖGÜL

Üye: Doç. Dr. Murat PIÇAK

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 01./07/2019

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../...../20

Prof. Dr. Nazım HASIRCI

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

(MÜHÜR)

ÖN SÖZ

Tezimin her aşamasında bana destek olan değerli hocam Doç. Dr. Pelin Karatay çok değerli katkılarından ötürü şükranlarımı sunarım. Her zaman yanımda olduklarını bildiğim anneme, babama ve mekânsal olarak uzak olsak bile daima uzaktan destek veren ailemi tez sürecinde varlıkları ve destekleri için teşekkürü borç bilirim.

Bu çalışmanın yanımda durdukları için ve gerekli tüm kolaylıkları gösteren KAMER Vakfı'na ve özelikle KAMER Vakfının Başkanı Nebbahat Akkoç'a teşekkürü borç bilirim. Tezimin bütün aşamaları benim yanımda duran, her zaman beni motive eden ve her zaman bana güvenen arkadaşım Sewsen'e çok teşekkür ediyorum. Son olarak bu çalışmanın sırasında küçük veya büyük desteği esirgemeyen herkese teşekkür ediyorum.

Loren ABDO

Diyarbakır 2019

ÖZET

Kalkınma kavramı İkinci Dünya Savaş'ından sonra önem taşıyan bir kavramdır. Güney Doğu Asya'daki ada ülke olan Singapur bağımsızlığı kazandığı zaman gelişmekte olan eski bir sömürgeden Asya'nın en istikrarlı ve müreffeh ülkelerinden biri haline geldi. Singapur'un ulaştığı başarının arkasındaki en önemli neden, insana yaptığı yatırımdır, fakir doğal kaynağa sahip olan Singapur bugün dünyanın gelişmiş ülkeleri arasında yer almaktadır. Bu çalışma Türkiye ile Singapur'un sosyal ve ekonomik göstergeler açısından karşılaştırmakta ve hem doğal kaynaklar bakımından hem de beşerî sermaye alanında zengin bir ülke olan Türkiye'nin Singapur kalkınma modelini örnek alabileceği önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler

Singapur Ekonomisi, Kalkınma, Türkiye ekonomisi

ABSTRACT

The concept of development has become an important concept after the Second World War. As the island country in South East Asia, Singapore gained independence, it became one of the most stable and prosperous countries of Asia from an old developing colony. The most important reason behind Singapore's success is its investment in human. Singapore, which is poor in natural resources, is now one of the developed countries of the world. This study compares between Turkey and Singapore in terms of social and economic indicators, Turkey which is a rich country in natural resources and human resources is proposed to take Singapore's development model as an example.

Keywords

Singapore Economy, Development, Turkey economy

İÇİNDREKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ ..... **I**
ÖZET ..... **II**
ABSTRACT ..... **III**
İÇİNDREKİLER ..... **IV**
TABLO LİSTESİ ..... **VI**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
KALKINMA İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR, GÖSTERGELER VE YAKLAŞIMLAR

1.1. KALKINMA TANIMI…..……2
1.1.1 Kalkınma Prensipleri **2**
1.2. KALKINMA TEORİLERİ **3**
1.2.1. Kalkınma Teorileri İle İlgili Erken Görüşler (Adam Smith-Karl Marx): . **3**
1.2.2. Schumpeter Teorisi **5**
1.2.3. Keynes Teorisi **6**
1.2.4. Rostow 'un Teorisi **8**
1.2.5. Büyüme Teorisi: Harrod -Domar **15**
1.2.6. Kalkınma Teorisi Arthur Lewis **16**
1.2.7. Uluslararası Bağımlılık Modelleri **18**
1.2.8. Neo-Klasik Karşı Devrim Modelleri **19**
1.2.9. Yeni Büyüme Teorisi **20**
1.3. KALKINMANIN GÖSTERGELERİ **21**
1.3.1. Ekonomik Göstergeler **21**
1.3.2. Sosyal Göstergeler **21**
1.4. EKONOMİK KALKINMA HEDEFLERİ: **23**

1.4.1 Gayri Safi Milli Hasıla Büyümesi 23
1.4.2 Yaşam Kalitesi 24
1.4.3. Sürdürülebilir Kalkınma 25
1.4.4 Binyıl Kalkınma Hedefleri 26
1.5. AZGELİŞMİŞLİK VE AZGELİŞMİŞ ÜLKELERİN ÖZELLİKLERİ 27

İKİNCİ BÖLÜM
SİNGAPUR EKONOMİSİNİN GENEL DURUM ANALİZİ

2.1.TARİHSEL DURUM: 32
2.2. COĞRAFİ VE DEMOGRAFİK DURUM: 33
2.3. TEMEL MAKRO EKONOMİK GÖSTERGELER AÇISINDAN SİNGAPUR EKONOMİSİNİN ANALİZİ 34
2.4. SİNGAPUR'UN GELİŞMESİNİN ARKASINDA YATAN NEDENLER: . 40
2.4.1. Kanun Devleti. 40
2.4.2. Farklı etnik kökenlere sahip olmasına rağmen ulusal birlik 42
2.4.3. Yolsuzluğu ortadan kaldırmak 43
2.4.4. Eğitim 47
2.4.5. Ticari ve Yatırım Kolaylıkları 50
2.4.6. Lee Kuan Yew'in Liderliği 53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRKİYE İLE SİNGAPUR KARŞILAŞTIRMA

3.1.DEMOGRAFİK GÖSTERGELER 56
3.2. DOĞAL KAYNAKLAR: 59
3.3. BEŞERÎ GÖSTERGELER 62
3.3.1. Eğitim 64
3.3.2. Sağılık 70
3.3.3. Kadın Rolü 72
3.4. EKONOMİK GÖSTERGELER ACISINDAN KARŞILAŞTIRMA 78
SONUÇ 84
KAYNAKÇA 87

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1 Singapur Ekonomisinin Temel Makroekonomik Göstergeleri..... 36

Tablo 2 Singapur'da Doğrudan Yabancı Yatırımın Temel Göstergeleri (2012-2016) 38

Tablo 3: Singapur'un Sanayi Üretim Endeksi (Baz Yıl 2015= 100) 39

Tablo 4: Türkiye ve Singapur Ait Nüfus Verileri (1960- 2018) 56

Tablo 5: Singapur'un Yer Ölçümü (1965- 2016)..... 60

Tablo 6: Singapur'da Okur Yazarlık Oranı (1960- 2017)..... 66

Tablo 7: Türkiye'deki Okuryazarlık Oranı..... 68

Tablo 8: Singapur ve Türkiye'nin Sağlık Harcamaları GSYİH % (2000- 2015)72

Tablo 9: Türkiye ve Singapur'un Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi 76

Tablo 10: Türkiye ve Singapur'un GSYİH (USD) (1980- 2018)..... 79

Tablo 11: Singapur ve Türkiye'nin İşsizlik Oranları 81

Tablo 12: Türkiye ve Singapur'un Kişi Başına Dğşen Gelir (USD) (1980- 2018) 81

Tablo 13: Singapur ve Türkiye'nin Enflasyon Oranları..... 83

GİRİŞ

Kalkınma kavramı ekonomik ve sosyal alanında yaşanan gelişmeler anlamına gelmektedir. Hem GSYİH'de yaşanan yükselmeler yanı sıra refah düzeyinde yaşanan yükselmeleri kapsamaktadır. Kalkınma ile büyüme kavramları bazen birbirinin yerine kullanılsa da bu iki kavram birbirinden çok farklıdır. İlk olarak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra önem taşıyan bir konu haline gelen kalkınma teorisi günümüz ekonomilerinin oldukça önem verdiği bir konu haline gelmiştir. Ancak kalkınma prensipleri çok önem taşıyan bir konu olmasına rağmen konu ile ilgili çalışmalar sınırlı düzeyde kalmıştır.

Kalkınma kavramı daha çok gelişmekte olan ülkeler için kullanmaktadır, çünkü gelişmiş ülkeler büyümeye çalışırken, gelişmekte olan ülkeler ise kalkınmaya çalışmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasal alan gibi birçok ortak özelikleri bulunmaktadır. Dünya genelinde güçlü kalkınma hamleleriyle sonradan kısa süre içerisinde yüksek gelişmişlik seviyelerini yakalayan ülkeler de olmuştur. Bu ülkelerden biri olan Singapur kısa sürede çok hızlı gelişme ve kalkınma yaşadı. Ekonomik ya da beşeri göstergelerine bakılırsa çok hızlı bir şekilde ilerlediği görülmektedir. Kişi başına düşen gelir, GSYİH, enflasyon oranı ve işsizlik oranı, ya da beşeri göstergeler açısından eğitim, sağlık ve ekonomideki kadın rolünde ciddi bir gelişme yaşandığı görülmektedir.

Bu çalışmada, Singapur'un kalkınma başarısının arakasında duran nedenler incelenmiştir. Türkiye ile Singapur'un demografik, doğal kaynaklar, beşeri göstergeler ve son olarak ekonomik açıdan karşılaştırmalı bir çalışması yapılmıştır.

Bu çalışmanın amacı: Türkiye Singapur'un kalkınma modelini örnek alıp, nasıl bir kalkınma yolunu izlenebileceği anlatılmış ve bu doğrultuda kalkınma prensipleri beş prensip ile özetlemeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KALKINMA İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR, GÖSTERGELER VE YAKLAŞIMLAR

1. KALKINMANIN TANIMI ve BAZI KALKINMA GÖSTERGELERİ

"Kalkınma- Development" kavramı, İkinci Dünya Savaşından bu yana önem kazanan bir kavramdır hem halklar hem de devletler için önemli bir konu haline gelmiştir. Yirminci yüzyıldaki en önemli kavramlardan biri olarak değerlendirilmekle birlikte, teknoloji ve bilgiler ekonomik kalkınmanın temelini oluşturmaktadır. Birinci Dünya Savaşı sonrası sömürgecilikten kurtulan gelişmekte olan ülkeler, kendilerine hedef olarak gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşmayı seçmişlerdir (Alçin ve Güner, 2015: 28). Kalkınma kavramı, belirli bir toplumun ekonomisindeki bir dizi radikal değişiklik getirme sürecini belirtmek için kullanılmıştır. Amacı toplumun sürekli kendini geliştirme kapasitesini sağlamak ve tüm bireylerin yaşam kalitesini artan gelişmeyi sağlamak, toplumun ve bireylerinin temel ihtiyaçları ve büyüyen ihtiyaçlarını karşılamak için ekonomideki sınırlı kaynakların kullanımının sürekli olarak rasyonelleştirilmesi ve bu yöntemiyle sağlanan gelirin iyi dağılımını sağlamaktır. Ekonomik kalkınma, toplumun toplam kalkınmanın yalnızca bir parçasıdır. Toplumun toplam kalkınması sadece ekonomik faaliyetteki değişiklikler değil, aynı zamanda politik, sosyal ve kültürel dönüşümleri de içerir. Çok boyutlu bir süreç olan ekonomik kalkınmada, nüfus, teknoloji, dış ticaret, tarım, finansal gelişme ve beşerî sermaye gibi çeşitli faktörler önemli rol oynamaktadır (Özyakışır, 2011: 46). Bu nedenle çalışmanın birinci bölümüne kalkınmanın tanımı ekonomik büyüme ile farkı ve kalkınma göstergelerini açıklamak ile başlanacaktır.

1.1. TANIMI

Ekonomik kalkınma, sadece daha fazla üretim değil, aynı zamanda önceden üretilmiş olanlardan farklı çıktı türleri ile çıktıların üretildiği ve dağıtıldığı teknik ve kurumsal düzenlemelerdeki değişikliklerdir (Herrick ve diğ., 1983: 21). Kalkınma kavramı Küresel ve bölgesel düzeyde sürekli bir gelişme sağlamıştır. Ekonomik kalkınma, basit, düşük gelirli ulusal ekonomilerin modern sanayi ekonomilerine dönüştüğü süreçtir. Uzun bir dönem boyunca kalkınma ve ekonomik büyüme ile aynı anlamda kullanılmaktaydı. 1970'li yıllara kadar kalkınma, ulusal gelir artışı ile ölçülmüş ve endüstrileşmeye dayalı ekonomik büyüme olarak tanımlanmıştır (Kubar, 2016: 67). Kalkınma çok geniş bir kavramdır, sadece ekonomi ile ilgili değil sadece çıktının ve kişi başına düşen gelirin artırılması değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyo kültürel yapının geliştirilmesi anlamında gelmektedir. Büyüme ve kalkınma çoğu zaman beraber ve yan yana kullanılır fakat kalkınma büyümeden farklıdır. En basit ifadeyle, ekonomik büyüme, toplam üretkenlikte bir artış anlamına gelmektedir (Dunnett, 1998). Bir ülkenin, sahip olduğu kıt kaynakların miktarını artırarak veya onların kalitelerini iyileştirerek üretim imkanları sınırını genişletmesi veya üretim teknolojisini ve kurumsal çerçeveyi değiştirerek daha yüksek üretim düzeylerine çıkması "ekonomik büyüme" (economic growth) olarak ifade edilmektedir (Üstünel, 1988: 58). Ekonomik büyüme, ekonomik kalkınmanın ön şartı olurken, tek şartı olmamaktadır.

Ekonomik büyüme ve ekonomik kalkınma arasındaki önemli farklar:

- Ekonomik büyüme, beli bir zaman içinde ülkenin reel çıktısındaki olumlu değişimdir. Kalkınma ise teknoloji gelişme, yaşam düzeyindeki artış, kurumsal değişimler yani; ekonominin sosyo-ekonomik yapısındaki ilerlemeleri içermektedir.
- Ekonomik büyüme GSYİH, kişi başı gelir vb. göstergelerdeki artış olarak bilinir. Büyüme hızı, kişi başına düşen milli gelirde her yıl meydana gelen nispi artışı ifade eder (Siverekli Demircan, 2003: 98). Enflasyonun üretilen malların fiyatı üzerindeki çarpık etkisini ortadan kaldırmak için büyüme genellikle reel olarak (yani, enflasyona göre düzeltilmiş şartlar)

hesaplanmaktadır. Ekonomik büyüme, ekonomideki üretilen her şeyin değerindeki yükseliş anlamına gelir. Bu rakam, ülkenin GSYİH'sinin ya da GSMH'nin yıllık artışının yüzdelik olarak verilmesini gerektirir. Kişi başına düşen milli hâsılanın, bir dönem boyunca, yani toplam üretimdeki artışın, nüfus artış oranından daha büyük olması gerektiği anlamına gelmektedir (Haller, 2012: 66). Öte yandan, ekonomik kalkınma, ömür beklentisi oranı, bebek ölüm hızı, okuryazar oranı ve yoksulluk oranlarının gibi göstergeler ile ilgilemektedir. Ekonomik kalkınmayı ölçmek için İnsani Gelişme Endeksi uygun bir araçtır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından yayımlanan İnsani Gelişme Endeksi (İGE) insani gelişmeyi, gelirin yanı sıra eğitim ve sağlığa ilişkin göstergeleri de dikkate alarak ölçmeyi hedefleyen bir endekstir (Demir Şeker, 2011). Bir ekonomide, yaşam standardı, GSYİH, yaşam koşulları, teknolojik ilerleme, fırsatların yaratılması, kişi başına gelir, altyapı ve endüstriyel gelişme ve daha fazlasıyla ilgili genel bir kalkınma ele alır.

- Ekonomik büyüme, belli bir dönemde ekonominin tüm sektörleri tarafından üretilen malların ve hizmetlerin parasal değerindeki artış olarak tanımlanmaktadır. Bu, bir ekonomideki ticari işlem sayısındaki artışını göstermektedir. Ekonomik büyüme gayri safi yurtiçi hâsıla (GSYİH) ve gayri safi milli hâsıla (GSMH) cinsinden ifade edilebilir bu ekonominin büyüklüğünü ölçmeye yardımcı olur (Haller, 2012: 67). Mutlak ve yüzde değişimi karşılaştırmamızı sağlar, yani bir ekonominin geçen yıldan beri ne kadar ilerlediğini göstermekle birlikte, kaynakların nitelik ve nicelikteki artışının ve teknolojinin ilerlemenin sonucunu yansıtır.
- Ekonomik büyüme, ekonominin yıllık büyümesini dikkate alan kısa vadeli bir süreçtir. Ancak, ekonomik kalkınma daha uzun vadeli bir süreçtir.
- Ekonomik büyüme, gelişmiş ekonomiler için geçerli iken, kalkınmanın vazgeçilmez bir şartı olduğundan dolayı gelişmekte olan ülkeler için de geçerlidir. Diğer bir ifade ile ekonomik büyüme gelişmiş ülkeler kadar gelişmekte olan ülkeler açısından da önem taşıyan bir konudur. Ancak gelişmiş ülkeler ekonomik büyüme, diğer bir ifadeyle reel GSYİH'nin yıllar itibariyle değişimine önem verirken, gelişmekte olan ülkeler ekonomik

büyüme kavramından ziyade, ekonomik kalkınma kavramına önem vermektedir (Özel, 2012: 64). Diğer yandan, ekonomik kalkınma gelişmekte olan ülkelerin ilerlemeleri ölçmek için de bir göstergedir.

- Ekonomik Büyüme nicel değişikliklerle sonuçlanır, ancak ekonomik kalkınma hem niceliksel hem de niteliksel değişiklikler getirir.
- Ekonomik büyüme, belirli bir dönemde ölçülebilir. Ekonomik büyüme ile ihracat olumlu bir ilişki var, ihracattaki artış ekonomideki mal ve hizmetlerin üretimini de artırmaktadır. İhracat artışının, üretimin büyümesini pozitif olarak etkilemektedir (Şimşek, 2003: 43). Ekonomik kalkınmanın aksine, sürekli bir süreçtir ve uzun vadede görülebilmektedir.
- Kalkınmanın amaçları geriliğin, bağımlılığın ortadan kaldırılması iken, insani ve insani olmayan kaynaklara dayanmakta ve toplumun tüm üyelerinin yaşam standartlarını iyileştirmeği amaçlamaktadır. Kalkınma sadece makineler, fabrikalar, çiftlikler ve teknisyenler değildir aynı zamanda bireylerin kültürel ve sosyal bilinirliği, vatandaşlık, toplumun kalkınma sürecine katılmak ve sorumluluk duygusu içermektedir

1.1.1 Kalkınma Prensipleri

Kalkınmanın beş temel prensibi söz konusudur

Birinci Prensip: Özgür insan, kalkınma sürecinin ana aracıdır ve aynı zamanda hedefidir. Kalkınma, insanlara çok az seçenek bırakan ve makul faaliyetlerini gerçekleştirme konusunda pek az fırsat sağlayan çeşitli özgürlük yoksunluğu tiplerinin ortadan kaldırılmasıdır (Yalman vd., 2011: 435). İnsan, toplumdaki en önemli servettir ve ekonomik faaliyetin ana motorudur. Kalkınma süreci gerçek hayatta gerçekleşmek için kökenden veya tabandan başlamalıdır, yani insandan ve her aşamasından insanla bitmelidir. Avrupa'nın Rönesans'ın tarihi baktığımız zaman, örneğin İngiltere, insan hürriyetleri geliştirildiğinde ve milletten önce krala tabi olacak bir yargı sistemi sahip olduğunda, savaşlar, adaletsizlik ve zulümle ezilen bir ülkeden dünyanın doğusunu ve batısını işgal eden büyük bir ülke haline gelmiştir. Fransa da aynı şekilde, Fransız Devrimi ve İnsan Hakları Bildirgesi, modern Fransız tarihinin dönüm noktası olmuştur.

İkinci Prensip: Reform bölünmez olmalı (Abd Almuniim, 2010), reform yargı, sosyal, ekonomik ve politik her şeyi kapsayan bir süreç olmalı. Yani tek yönde yapılan reforma diğer yönlerde de benzer bir reform eşlik etmediğinde reform başarısız olacak veya verimsiz sonuçlara yola açacaktır. Ekonomik reform yaparken sosyal reformu ihmal etmek, reformun başarısızlığını tehdit eder, çelişkiler yaratır, ciddi sosyal çatışmalar ve olumsuz sonuçlar doğurur.

Üçüncü Prensip: Sivil toplum kuruluşların rolünün kabullenmek ve etkinleştirmek, bu kuruşlar yoluyla insanları korumak, sosyal ve mesleki seviyelerini yükseltmek için âtıl gençlerin enerjisinden, verici ve gönüllü olmalarından faydalanmak için insanları toplumsal şemsiyeler altında toplamak esas alınmaktadır. STK'lar sivil toplumun kurumsallaşmış yapılarıdır. STK'lar bir toplumda yaşayan insanların birbirleriyle ilişkisini ve güven düzeyini ifade eden sosyal sermayenin gelişmesinde en önemli unsurlardır (T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2017).

Dördüncü Prensip: Adil, sağlam ve hızlı bir yargı sistemin varlığıdır ve bu sistem zayıfları korur ve zalimlerin ya da suç yapanlara ağır ve adil cezalar vererek zalimlere etkisiz hale getirir. Böylece toplumda sorumluluk duygusunun yayılması ve çeşitli ilişkiler ve işlemler disiplini olması yola açmaktadır (Elsayih, 2016). Yargı sisteminin önemi, politik, sosyal ve ekonomik sistemin dengesini sağlamasıdır. Yargı, bireylerin ve kurumların verimliliğinin artırılması, toplumun enerjisi tüketmek ve yanlış alanlarda kullanmak yerine o enerji ülkenin gelişimi ve iyi alanda kullanılması, ülkedeki kaynakları en iyi şekilde kullanması sağlayan önemli bir faktördür.

Beşinci Prensip: Değişim ve kalkınma sürecini koruyan ve sürekli motive eden çok kutuplu bir politik sistem varlığı. Politika sistemin devlette bu kutupların yetkilileri arasında bir denge elde edilmesi, insanlar ve kurumları arasında ve tüm kurumlarda hükümet arasında karşılıklı kontrol ve hesap verebilecek politika sisteminin varlığı gerekmektedir. Uzun vadeli bir reform stratejisine sahip güçlü bir politik sistemin yokluğu büyük ölçüde o ülkenin ekonomik sorunlarını açıklar (Acakaa, 2014).

1.2. KALKINMA TEORİLERİ

Ekonomik kalkınma az gelişmiş ve gelişmiş bütün toplumlarda önemi giderek artan bir kavramdır. Öyle ki iktisat literatürün de Adam Smith (1776)'ten bugüne ülkelerin kalkınmaları için çeşitli teoriler, yaklaşımlar ve görüşler ortaya konmuştur (Kılıç, Karaman, 2017: 387)

1.2.1. Kalkınma Teorileri İle İlgili Erken Görüşler (Adam Smith-Karl Marx):

Her ne kadar kalkınma ekonomisi, sadece 1950'lerde ekonomi içinde bir disiplin olarak kurulmuş olsa da bu dönemden önce birçok iktisatçı, ekonomik yapı ve refah hakkında kapsamlı görüşler ortaya koymuştur. Bu ekonomistler arasında en önemli iki düşünür olan Adam Smith ve Karl Marx iki zıt düşünceye sahiptiler, birisi kapitalizmi diğeri ise sosyalizmi savunmaktadırlar. Smith ekonomik kalkınma problemi ile ilgili yazmış olduğu milletlerin zenginliğini (Welth of Nations) eserinde ekonomik büyüme ve kalkınmayı için entegre bir teori verilmemiş olmasına rağmen, ekonomistlerin izlediği temel çizgiyi oluşturmuştur. Smith'in teorisinin özeliklerini şu şekilde sırlayabiliriz:

Doğal düzeni: Adam Smith, doğal düzeni ekonomik konularda uygulanabileceğine inanmaktadır. Adam Smith tam rekabet piyasasının kendi kendini dengeleme gücüne görünmez el adını vermektedir (Bocutoğlu, 2012) yani her birey davranışlarından sorumludur ve bu nedenle her birey kendi kişisel çıkarlarını değerlendiren en iyi kişidir başka bir deyişle her arz kendi talebinin yaratır. Her insan kendi çıkarlarını maksimize etmek çalışırken bu çabaların topluma yararlı olacağını anlamına gelmektedir. Hükümetin ticarette ve sanayiye müdahalesini reddeder, kapitalizmi 'bıraksın yapsınlar 'diyerek savunur.

İş bölümü: Adam Smith göre iş bölümü, ekonomik büyümenin başlangıç noktasıdır. Adam Smith zamanına kadar iş bölümü basit bir kuramla açıklanmıyordu. Adam Smith, Milletlerin Zenginliğinde, meşhur iğne fabrikası örneğini verir. Bu,18. Yüzyıl İngiltere'sinde elle küçük iğne imal eden bir fabrikadır. Sıradan bir adamın

evinde günde bir iğne bile yapmasının zor olduğunun söylenen Smith, iğne fabrikasında işin çeşitli uzmanlar arasında bölüştürüldüğünü söyler:

İşçinin biri teli çekip gerer; bir başkası bunu düzeltir, bir üçüncüsü keser; bir dördüncüsü ucunu sivriltir, bir beşincisi baş geçebilmesi için tepesinin ezer. Başı yapmak, iki üç, ayrı işlemi getirir. İğne yapmak işi böylece aşağı yukarı on sekiz ayrı işleme bölünmüştür (Smith, 1776: 6). Smith'e göre, 10 kişilik bir fabrikada insanlar, iş bölümü sayesinde, günde 48 bir iğne üretebilir. Bu da üretkenlikte yüzde 400 binlik bir artış demektir. Bu şekilde çalışarak ekip, kendini oluşturan bireylerin yapabileceğinin toplamından çok üretim yapar.

Sermaye biriktirme süreci: Smith, sermaye birikimini ekonomik kalkınma için gerekli bir şart olarak görür ve iş bölümünden önce gelmesi gerektiğini düşünür. Sermaye birikiminin kaynağı Kar ve Tasarruflardır (Berber, 2015: 76). Sorun, bireylerin daha fazla tasarruf eğilimine sahip olmaları ve daha sonra ulusal ekonomisine daha fazla yatırım yapmalarıdır.

Sermaye sahipleri yatırım motiveleri: Smith fikirlerine göre, yatırımların yapılması kapitalistlerin kar beklentisinden kaynaklanıyor, gelecekteki kârın beklentileri gerçekleşen karlara ve mevcut yatırım ortamına bağlıdır.

Büyüme unsurları, işlerini genişletip ekonomik kalkınmayı artıracak ticaret ve rekabet özgürlüğüne sahip tüm üreticiler, çiftçiler ve yatırımcılardan oluşmaktadır.

Büyüme süreci: Adam Smith, ekonominin ağaç gibi büyüdüğünü varsayıyor, kalkınma süreci sürekli ve sabit bir şekilde ilerlemektedir, her bir grup belirli bir üretim alanında çalışsa da birlikte ağaç oluştururlar. Smith'ten sonra iktisatçılar sanayi devrimi, kapitalizmin yükselişi, ticaretin evrimi veya serbest ticaret ve girişimciliğin yükselişi hakkında yazılar yazmışlardır (Yavilioğlu, 2002: 61) Karl Marx ise "kapital" kitabında (orijinal çalışma1867'de yayımlandı), uygulanabilir sistemin sosyal veya kamusal mülkiyete dayanması gerektiğini savunur.

Karl Marx, kapitalist sistemin zenginlik kaynağı işçiler tarafından yaratılan artan değerin olduğunu vurgular. Bu nedenle, özel mülkiyet ve serbest piyasa,

milyonlarca işçi için yoksulluğun nedenleri olarak görülür. Bu nedenle, özel mülkiyet tamamen kaldırılmalıdır. Bir ülkenin ekonomisi, devlet tarafından halkın çıkarları hizmet edecek şekilde planlanmalı ve yönetilmelidir. Marx, kapitalistlerin artan yoğunlaşmasını yıkmak ve sosyalizmi kurmak için bir devrimin kaçınılmaz olacağına inanmaktadır (Roemer1988; Skousen 2007). Fakat sosyalizm felsefesi de uygulanabilir olmamıştır. Sosyalist ekonomilerin tarihsel deneyimi, yoksulların yaşam koşullarında çok az ya da hiç gelişme göstermemiştir. 1991'de Sovyetler Birliği'nin çöküşü ve merkezi planlama paradigması, modelin insan toplumunda görülen yoksulluğa ve eşitsizliğe çözüm sağlayamayacağını ortaya koymuştur (Meier, 2000: 13).

1.2.2. Schumpeter Teorisi

Schumpeter, Avusturya ve İsviçre neo-klasik okullardan etkilenmiştir. Kapitalist sistemin ekonomik büyümenin genel çerçevesi olduğu gerçeğinin yanı sıra Malthus'un kapitalist sistemin çelişkileri ile ilgili fikirlerinden etkilenmiştir. Komünizmden nefret etmekteydi, kapitalist sistemin çöktüğünde onun yerini, komünist sistem değil sosyalist sistemin olacağını öngörmekteydi. Schumpeter'in ekonomik kalkınma ile ilgili fikirleri 1911 yılında "The Theory of Economic Development (Ekonomik Kalkınma Teorisi)" adlı kitabında -ekonomide en etkili kitaplardan biri- ve sonra 1939'daki "Business Cycles (İş Çevrimleri)" kitabı ile ortaya çıktı. Schumpeter'e göre ekonomik çevrelerin analizi sadece kapitalizmin ekonomik gelişiminin bir analizi olmaktır (Aluşeyri, 1978: 51) Schumpeter'in ekonomik kalkınma teorisini formüle eden ilk ekonomisttir ve ekonomik büyüme için entegre bir çalışma geliştirmiştir.

Teorinin özelikleri:

- Girişimciler tarafından gerçekleştirilen yenilikler ve yaratıcılıklar üretimi arttıracak ve büyüme hızlanacak.
- Büyüme iki ana faktöre bağlıdır: birincisi, girişimciler, ikincisi ise girişimciye yenilik yaratma potansiyeli sağlayan banka kredisidir
- Girişimciye (girişimciler) özel önem verilmektedir. Girişimciler kalkınmanın motoru veya anahtarı olarak tanımlanır ve ekonomiyi ""Economic Circle

Movement (Ekonomik Çevrim Hareketinden "çıkarabileceğine inanılır (Nikoloski, Krume, 2016: 93)

- Yenilikçi girişimci "Hero of Development (kalkınmanın kahramanı)" olarak tanımlanır. Ekonomik kalkınma, iş dünyasındaki yenilikçilik ve yaratıcılık yolu ile ortaya çıkar (Piętak, Lukasz, 2014: 45),
- Girişimcinin yaptığı gelişmeler tüketicilerin gelenek, görenekleri ve zevklerini etkileyebilir- "Innovation" yoluyla- aşağıdaki gelişmelerden biri veya birkaçını sağlayabilir:

• Yeni kaynakların (insan, teknolojik) en iyi şekilde kullanılması.

• Yeni malların geliştirilmesi.

• Yeni üretim yöntemlerinin geliştirilmesi.

•Hammadde ya da yarı işlenmiş mal temini için yeni bir kaynağın bulunması (Er, 2013: 78)

• Yeni piyasalar açılması.

• Bazı sanayilerin yeniden yapılandırılması

1.2.3. Keynes Teorisi

John Maynard Keynes, Keynezyen okulunun kurucusudur. Keynes teorisini önceki teorilerin esaslarından farklı oluşturmaya başlamıştır. Nitekim 1929'da yaşayan Büyük Buhran (Küresel ekonomik kriz) ve bu dönemin özelikleri şunlardır:

- Mal ve hizmetlerde durgunluk: arzın talebi aşması söz konusu olmuştur (toplam arz toplam talepten daha yüksek).
- Üretim sürecini durdurulmuştur ve böylece ekonomik büyümeyi duracaktır.
- İşsizlik oranların yükselmiştir
- Fiyat seviyenin düşmüştür.
- 1929 ABD'de başlayan ve 1930'lu yıllar boyunca devam eden ekonomik buhran en çok sanayileşmiş ülkeleri, özellikle Kuzey Amerika ve Avrupa'yı

etkilemiştir. Fakat dünyanın geri kalanında da (özellikle sanayileşmiş ülkelerde) yıkıcı etkiler yaratmıştır (Turan, 2011: 58).

Keynes hipotezleri:

- Ekonomi tam istihdam sağlamadan dengelenebilir ve uzun süre devam edebilir
- Ekonomi otomatik olarak dengelenememektedir. Bu gerçekleşirse dahi yüksek bir sosyal maliyetle ve uzun vadede olacaktır.
- Devlet, ekonomik dengeyi sağlamak veya korumak için müdahale etmelidir.
- Talep, kendi arzını yaratır (Aktan, 2008: 10)

Keynes'in teorisi gelişmekte olan ülkelerden çok gelişmiş ülkelerdeki kalkınma ekonomisiyle ilgili olmuştur. Keynes, toplam gelirin bir ülkenin istihdam düzeyinin bir fonksiyonu olduğuna inanmaktadır (Auşen, 2013: 4).

Keynes teorinin araçları şunlardır:

- Efektif talep: İşsizlik fili talebin azalması nedeniyle gerçekleşir. Keynes bu durumdan kurtulmak için hem tüketim hem de yatırım harcamalarında bir artış sağlanması gerektiğini düşünmektedir.
- Sermaye marjinal yeterliliği: Yatırım oranının ana belirleyicilerinden biri olan yatırımın getirisi ile sermayenin marjinal yeterliği arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu ileri sürer.
- Faiz oranı, yatırımın belirleyen ikinci unsurdur, likidite ve nakit para arzı tercih edilerek belirlenir. Keynes'e göre, faiz, tüketmekten vazgeçmenin değil, likiditeden vazgeçmenin bir bedelidir (Turan, Öztürk, 2016: 5).
- Keynes çarpanı, irade dışı işsizlik, sanayi ekonomisi, tüketim mallarının aşırı üretim kapasitesi, uygun arz esnekliği ve üretimi artırmak için gerekli sermaye mallarının sağlanması varsayımlarına dayanmaktadır. Talep artışı kendisinden daha büyük bir gelir artışına yol açmaktadır. Gelirdeki bu artış talep miktarı ile çarpan katsayısı denilen bir katsayının çarpımı kadardır (Özsağır, 2008: 16).

1.2.4. Rostow ‘un Teorisi

II. Dünya Savaşı'ndan sonra gelen en ünlü büyüme teorilerinden biridir:

Büyüme aşamalar teorisi " 1960'yılında ekonomist "Walt Whitman W. W. Rostow" tarafından sunuldu ve büyük rezonans aldı. Bu teori, gelişmiş ülkelerin kalkınma sürecinden türetilen bir dizi ekonomik aşamalardır. Bu teoride gelişmekte olan ülkeler ilerlemeler gerçekleşmek için izlemesi gereken adımlar ortaya atmaya çalıştı. Bu adımlar beş aşamalarda özetlendi ve kalkınma aşamaları olarak adlandırıldı: (Demir, 2013)

• Geleneksel toplum aşaması

• Kalkışa hazırlık aşaması.

• kalkış aşaması.

• Olgunlaşma aşaması.

• Yoğun kitlesel aşaması.

Bu sıralamada bugünün azgelişmiş yoksul ülkeleri, gelişmenin ilk aşamalarındadır. Rostow’a göre bu ülkeler de tüm toplumlar için geçerli olan aşamaları birer birer geçecekler ve yoksulluktan kurtularak bugünün gelişmiş toplumlarının yapısına ulaşacaklardır (Temiz, 2013: 55). Kısaca şu şekilde sunulabilir: Geleneksel toplum aşaması: Bu aşamadaki devlet çok geri kalmıştır. Bu aşamanın özellikleri:

- Geleneksel tarımsal yöntemleri.
- Topluluk geleneğe ve batıl inançlara sarılmaktadır.
- Feodalizm yaygınlaşması.
- Üretkenliğin düşmesi
- Kişi başına GSYİH düşük olması.
- Çalışan nüfusun % 75 veya daha fazlası tarım sektöründe çalışmaktadır (Acar, 2002: 94).

Bu aşma genellikle uzun sürer ve yavaş ilerliyor. Son yıllarda da bu aşamada yaşayan bazı ülkeler var: Sahra altı Afrika toplumları, Latin Amerika orman bölgeleri.

Kalkışa hazırlık aşaması:

Rostow teorinin ikinci büyüme aşamasıdır. Bu dönemde toplumun ekonomik yapısında olduğu kadar, sosyo-kültürel yapıda da değişimler görülmektedir (Demir, 2013) Bu aşamada ekonomik ve ekonomik olmayan değişiklikler görünmektedir:

Ekonomik olmayan değişiklikler şunlardır:

• Değişim çağrısı yapan ve buna inanan bir elitin ortaya çıkışı

• Bu aşamada bir itici güç olarak milliyetçilik olgusunun ortaya çıkışı (Bu kavram Avrupa'da ve sonrasında yirminci yüzyılın başlarında Afrika ve Asya'da yayılmıştır). Milliyetçilik bilinci önem taşımıştır (Rostow, 1966: 6).

Ekonomik değişiklikler şunlardır:

- Sermaye oluşum oranını artırılması (tasarrufları etmek ve yatırım yapmak isteyen elitilerin ortaya çıkışı).
- Bazı alanlarda işgücü uzmanlaşmasının başlangıcı.
- Tarım sektörünün yanında sanayi sektörünün ortaya çıkışı.
- Sosyal yatırımların ortaya çıkışı (yol yapımı, ulaşım ...) Bununla birlikte, kişi başı gelir payı düşük olması.

Avrupa 17. yüzyıl'nin sonunda ve 18. yüzyıl'nin başında dünya pazarlarının genişlemesi, rekabetin getirdiği dinamizm, modern bilimin ortaya çıkardığı buluşların üretim fonksiyonlarına aktarılmaya başlamasıyla, bu hazırlık şartlarını belirli bir şekilde gerçekleştirmiştir (Rostow, 1970: 6-7).

Kalkış aşaması:

Büyüme sürecinde önemli aşamasıdır. Devletin yükselen veya büyüyen bir eğilim olarak sınıflandırıldığı durumdur.

Devletlerin az gelişmişliklerini çıkmak için çabaladığı aşamadır bu aşamanın özelikleri (Henegedara, 2016: 3):

- Üretim ve dağıtım yöntemlerinde devrim yapmak, ağır sanayiler kurması,
- Tarımın, ticaretin ve ulaşımın gelişmeleri için çabalar,
- % 5 veya daha az olan net yatırım oranı % 10'dan daha fazla çıkması,
- Yüksek oranlarda büyüyen yeni sanayilerin ortaya çıkışı,
- Oldukça olumlu olan siyasi ve sosyal çerçevelerin ortaya çıkışı ve sürekli büyüme için motivasyon,
- Rustow'ya göre, bu dönemlerde gelir 150- 200 USD arasında değişiyordu. Her ne kadar önemli ilerlemeler içeriyor olsalar da toplum geleneksel üretken yöntemlere bağlı kalıyor.

Rostow, bu aşamayı göreceli olarak kısa, 20-30 yıl arasında görüyor.

Olgunluk aşaması: Bu aşamada, devlet ekonomik açıdan ilerlemiştir. Özelikleri arasında (Henegedara, 2016: 5):

- Tüm ekonomik sektörlerin (tarım, sanayi, ticaret, hizmetler) paralel bir şekilde büyümelerin tamamlanması,
- Teknolojinin geniş bir biçimde yayılması ve gelişmesi,
- Üretim düzeyinin arttırılması,
- Dış ticaret patlaması ve ihracat artışı,
- Toplum entelektüel ve sanatsal olarak ilerlemesi ve olgunlaşması.

Yoğun kitlesel aşaması: Rostow tarafından tasarlanan büyümenin son aşamasıdır. Devletin ilerleme yolunda çok büyük adımlar ile ilerlediği aşamadır. Özelikleri arasında (Rostow, 1960: 4):

- Yaşam kalitesinin artırılması,
- Bireysel gelir çok yüksek,
- Bireyin ana hedefleri arasında bazı ihtiyaçlar olmaması (gıda, konut, giyecek vb.),
- Kişilerin tüketme seçenekleri artırılması,

- Toplumun entelektüel, edebi ve bilimsel üretimini arttırılması.

Olgunluk döneminde; şehir nüfusunun büyümesi, beyaz yakalıların oranında artış, endüstriyel liderliğin, girişimcilikten yöneticiliğe kayması gibi toplumdaki yapısal değişimlerin, endüstriyel değişimlere eşlik etmesi önemli unsurlardır (Rostow, 1966: 35).

1.2.5. Büyüme Teorisi: Harrod -Domar

Rostow ‘un büyüme aşamaları modeli gibi, Harrod-Domar modeli de ekonominin temel itici gücü yatırım olduğunu vurgulamıştır (Ghatak, 2003). Bu nedenle her ülkenin yatırım yapmak için sermaye ihtiyacı vardır. Bu teori 1940'larda geliştirilmiştir. İki ekonomist ekonomik kalkınma koşullarını açıklayan bir model sunmaya çalışmış ve araştırmalarının bir sonucu olarak, matematiksel ilişki y / y- s /k şeklinde aşağıdaki gibi hesaplanmıştır: ekonomik büyüme oranı- ulusal tasarruf oranı/ sermaye katsayısı.

Nüfus artış hızı getirildiğinde, model şu şekilde olur: y / y- s / y-n. Yani, ekonomik büyüme oranı = (ulusal tasarruf oranı / sermaye katsayısı)- nüfus artış hızı. Böylece, ekonomik büyüme oranı, tasarruf ve yatırım oranı ile pozitif bir ilişkiye sahiptir ve hem sermaye katsayısında hem de yüksek oranlı nüfus artışının ters ilişkiye sahiptir. Yani: Yukarıdaki denklemi temel alarak aşağıdakileri sonuçlandırıyoruz:

Azgelişmiş ülkelerin gecikmesi ve geride kalmasının nedeni aşağıdakilerden kaynaklanmaktadır: 1- Ya zayıf tasarruf ve ulusal yatırım oranları,

Ya da: 2-sermaye katsayısındaki yükselme ve bunun nedeni:

- Yavaş teknolojik ilerleme veya yüksek nüfus artışı oranları. Gerçekten de tüm bu koşullar azgelişmiş ülkelerde mevcuttur ve kalkınma planların önüne engel olmaktadır. Aksine, gelişmiş ülkelerde, tasarruf ve yatırım oranların yükselmesi (gelir yükselmesi ve uygun yatırım ortamının bulunması nedeniyle), teknolojik ilerlemeye bağlı olarak düşük sermaye katsayı ve doğum kontrol politikası sonucunda düşük nüfus oranları.

- Olumsuz ekonomik büyüme oranlarını önlemek için, çok yüksek tasarruf oranları gerektirir, ancak azgelişmiş ülkeler için sorun şudur, tasarruf kapasitesinin zayıflığı, böyleyse çözüm, tasarruf eksikliği dış finansman yoluyla doldurmak, ya dış borçlar "borç" ya da yabancı yatırımlar yoluyla.

Bu teorinin eksikliği, az gelişmiş ülkelerde tasarruf faktörü kalkınmanın tek sorunu olarak düşünülmektedir, ancak politik istikrarsızlık, sosyal gerileme gibi sorunlar da var. Bu model azgelişmiş ülkelerin borçlanmalarını eğilimine yükseltti, bu da borçlanma sorununa yol açtı. Dolayısıyla, bu model gelişmekte olan ülkeler için iyi bir yol değildir. Rostow (1960), Harrod (1948) ve Domar (1947), ekonomik büyüme oranı ile en ilişkili olan yatırımların önemli rolü konusunda haklı olsalar da bu bir ülkenin gelişmesi için tek şart değildir. Bu modellerin zayıflığı, basitleştirici varsayımlarında yatmaktadır yani tüm ülkeler için sadece tek bir üretim işlevi varsayılmıştır (Adelman, 2000: 103). Her ekonominin aynı şartlara sahip olduğu varsayılır ve aynı aşamadan geçer. Fakat tarihsel olarak daha gelişmiş ülkeler tarafından izlenen bu ekonomik büyüme yolu, ekonomik büyümenin tek yol değildir. Gelişme süreci aslında doğrusal değildir (Chenery ve Syrquin 1975). Ülkeler farklı gelişim yollarını izleyebilirler (Morris ve Adelman 1988). Ekonomiler bazı aşamaları gözden kaçırabilir veya belirli bir aşamada kilitlenebilir, hatta yönetim kapasiteleri gibi pek çok diğer tamamlayıcı etkene ve çok çeşitli kalkınma projeleri için vasıflı (yetenekli) işgücünün bulunabilirliğine (mevcudiyetine) bağlı olarak gerileyebilir (Todaro ve Smith, 2009: 120).

1.2.6. Kalkınma Teorisi Arthur Lewis

1960'ların sonu 1970'lerin başında, ekonomistler genel olarak kalkınma sürecini, tarım sektöründen sanayi sektörüne yapısal değişimi ve işgücünün yeniden dağıtımını, ekonomik büyüme için temel kaynak kabul etmekteydi. Bu yaklaşımı en iyi savunan iki iktisatçı, iki sektörlü modeli ile Lewis (1954) ve kalkınmanın yapısal değişimi modeli ile Chenery (1960) olmuştur. Lewis'in (1954) iki sektörlü modeli, işgücünün giderek tarım sektöründen sanayi sektörüne doğru hareket ettiği esasına dayanır. Bununla birlikte, geleneksel sektörden sınırsız iş gücü kaynağıyla, sanayi sektörüne aktarılan işçiler sürekli olarak sadece geçim ücretlerini almaktaydı. Modern sektörde kar fazlası, ücretleri arttırır ve dolayısıyla modern sektördeki

yatırımları arttırmaya devam eder ve tüm gelirlerin yeniden yatırım yapacağı varsayımıyla daha fazla ekonomik büyüme yaratır. Hem işgücü hem de modern sektör istihdam artışı, bu sektörde üretim genişlemesini beraberinde getirir. Modern sektörün kendi kendini büyüten büyüme ve istihdam artışı süreci, geleneksel tarım ekonomisinden daha modern bir gelişmiş ekonomiye doğru yapısal dönüşümü kolaylaştırmıştır. Harrod-Domar modeli gibi, Lewis modelinde de tasarruf ve yatırımlar ekonomik kalkınmanın itici güçleri olarak sayılır. Bununla birlikte, Lewis 'in kırsal işgücü fazlası ve modern sektörde sermaye birikiminde oransal büyüme oranı ilgili olan birkaç varsayımı geçerli değildir (Todaro ve Smith, 2009: 120). Lewis modeline göre yapısal değişim ve gelişim analizi tasarruf ve yatırımların rolünü teşvik etmesine rağmen bu model başka fonksiyonlarla da genişletilmiştir. Tasarruf ve yatırımlar dışında, ekonomik büyüme için gerekli olan koşullar arasında, fiziksel ve beşerî sermayenin sabit bir şekilde biriktiği tespit edildi. Ayrıca, yapısal değişiklikler sadece iki sektörde değil, tüm ekonomik fonksiyonlarda da meydana gelmiştir, tüketici talebinin gıda ve temel ihtiyaçlardan çeşitli imal edilmiş mal ve hizmetler yönlenmesi, uluslararası ticaret ve kaynak kullanımının yanı sıra kentleşme ve ülke nüfusunun büyümesi ve dağıtımı gibi fonksiyonlar de kapsar. Bu yaklaşımın en belirgin açıklaması Chenery (1960), Chenery ve Taylor (1968), Kuznets (1971) ve Chenery ve Syrquin (1975) tarafından sağlandı. Teoriden ziyade kalkınma modeline odaklanarak, yapısal değişim modelleri politika yapıcıları yanlış yönlendirebilir. Tarım sektöründen sanayi sektörüne işgücünün yeniden tahsis edilmesi, ekonomik büyümenin motoru olarak kabul edildiğinden, birçok gelişmekte olan ülke sanayiyi teşvik eden ve tarımı ihmal eden politikalar uygulanmıştı. Ancak bu sektöre yönelen politikaların olumsuz etkileri yaygın bir şekilde tanındı (World Bank, 2000 a). Bu modellerin eleştirileri, gelişmekte olan birçok ülkede yoksulluğun yaygın olduğu gerçeği ile pekiştirildi. Yapısal değişim ekonomistleri tarafından önerilen modelin ardından, 1960'ların sonlarında, politika yapıcılar beşerî sermayesine, eğitim ve sağlığına odaklanmaya başladı (Meier, 2000: 50). Ayrıca sadece sağlık ve eğitim yatırımları kalkınmayı garanti etmez. "Sahra-altı Afrika'da, örneğin, yaşam beklentisi ve okullaşma oranları son yıllarda önemli ölçüde artmıştır, ancak, bir grup olarak, bölgedeki ekonomiler, 1970'lerin başından beri yavaş ve hatta olumsuz bir büyüme gösterdi (World Bank, 2000 b). Yapısal değişim modelleri kalkınma modeline

odaklanmış ve modelin tüm ülkelerde benzer olduğunu ve özdeş olduğunu varsaymıştır. Ancak, Chenery (1960), Chenery ve Taylor (1968) gibi deneysel çalışmalar ve Chenery ve Syrquin (1975), yapısal değişim sürecinde ülkelerin kalkınma modellerinin ülkeler arasında farklı olabileceğini kabul etmektedir. Bu durum, ülkelerin belirli bir dizi faktörüne bağlıdır "bir ülkenin kaynak kapasitesi ve boyutu, hükümetin politikaları ve hedefleri, dış sermaye ve teknolojinin kullanılabilirliği ve uluslararası ticaret ortamı" dahil olmak üzere (Todaro ve Smith, 2009: 122).

1.2.7. Uluslararası Bağımlılık Modelleri

Uluslararası Bağımlılık Teorisi 1970'lerde ve 1980'lerin başında çok popülerdi. Bağımlılık teorisyenleri, gelişmiş ülkelerin ve çok uluslu şirketlerin gelişmekte olan ülkeler üzerindeki baskınlıktan dolayı az gelişmişliğin var olduğunu tartıştılar. Teori, Marksist teorinin bir uzantısı olarak kabul edilir (Hein, 1992: 495). Yoksul ülkelerin gelişmiş ülkelerin piyasa ve sermayesine bağımlı oldukları söylenir. Bununla birlikte, gelişmekte olan ülkeler, bağımlı ilişkilerin ortaya çıkardığı faydaların çok küçük bir kısmını aldılar. Eşitsiz mübadele ve serbest ticaret gelişmiş ülkeler tarafından yoksul ülkeleri "sömürü" için uygun bir araç haline getirdi. Gelişmiş ülkeler, ucuz gıda ve hammadde tedariki yoluyla gelişmekte olan ülkelerin ulusal kaynaklarını kullanabilirler. Bu sırada, fakir ülkeler, kendileriyle gelişmiş ülkeler arasında ticareti yapılan ürünlere katma değerin dağılımını kontrol edememektedir (Cohen, 1973). Uluslararası kapitalizm ve çokuluslu şirketlerin büyümesi, yoksul ülkelerin daha fazla sömürülmesine ve gelişmiş ülkelere daha fazla bağımlı olmasına neden oldu. Fakir ülkeler bu bağımlılıktan dolayı sürdürülebilir bir büyüme bekleyemezdi. Uluslararası bağımlılık teorisini takiben, gelişmekte olan ülkeler, gelişmiş ülkelerle ilişkilerini koparmakla ve gelişmiş ülkelerdeki kapılarını kapatarak bağımlılığı sona erdirmelidirler (Elkan 1995; Ghatak 2003). Bu modeller, gelişmekte olan ülkeler arasında, aşamaların ve yapısal değişim modellerinin sınırlı sonuçlarından dolayı artan destek elde etmiştir. Bu ülkeler genellikle durgun bir büyüme yaşadılar ve Çin, Tanzanya ve Hindistan gibi ekonomilerini bir kez daha açmaya karar verdiler (Ferraro 2008: 58; Todaro ve Smith 2009). Bu sırada, 1970'lerde ve 1980'lerde, Doğu Asya'nın yeni sanayileşmiş ekonomileri olan Hong

Kong, Singapur, Tayvan ve Güney Kore deneyimleri, bu ülkelerin başarılarının nedeninin sanayi ülkeleriyle ticaretin gelişmesi olduğunu göstermiştir.

1.2.8. Neo-Klasik Karşı Devrim Modelleri

1980'lerde, neo-klasik karşı-devrim ekonomistleri, uluslararası bağımlılık modeline karşı çıkmak için üç yaklaşım, yani serbest piyasa yaklaşımı, yeni politik ekonomi yaklaşımı ve piyasa-dostu yaklaşım kullandılar. Uluslararası bağımlılık modelinin aksine, bu yaklaşımlar temel olarak az gelişmişliğin, gelişmiş ülkelerin etkilerinin ve uluslararası kurumlar bir sonucu olmadığını savunmuşlar. Ancak ağır devlet müdahalesinden kaynaklı iç sorunlardan, zayıf kaynak dağılımı, hükümet kaynaklı fiyat çarpıtmaları ve yolsuzluğun bir sonucu olduğunu savunmuşlardır (Meier, 2000: 31). Kamu sektörü yetersizliğine bir cevap olarak, karşı-devrim düşüncesinin iktisatçıları, serbest piyasaları teşvik etmeye, korumacılık, sübvansiyonlar ve kamu mülkiyetiyle ilgili hükümetin koyduğu çarpıklıkları ortadan kaldırmaya odaklanmışlardır. Neoklasik serbest piyasa düşüncesinin bir başka kolu da geleneksel neoklasik büyüme teorisinde aslında Harrod-Domar ve Solow modellerinden esinlenmiştir. Harrod-Domar formülasyonunu genişleten Solow neoklasik büyüme modeli, üç üretim faktörünün önemini vurgulamaktadır: işgücü miktarı ve kalitesindeki artış (nüfus artışı ve eğitim yoluyla), sermayedeki artışlar (tasarruf ve yatırımlar yoluyla) ve teknolojideki gelişmeler (Solow, 1956: 65). Solow'un modelindeki teknolojik değişim dışsal olarak sağlanır. Ulusal piyasalar açılarak, gelişmekte olan ülkeler daha fazla yerli ve yabancı yatırım çekebilmekte, böylece sermaye birikimi ve yatırım getirileri artmaktadır. Sonuç olarak, gelişmekte olan ülkeler kişi başına düşen yüksek gelir düzeylerine yaklaşma eğilimi göstermektedir (World Bank, 2000 c). Neoklasik ekonomistler, gelişmekte olan ülkeler için bir çıkış yolu bulmak için piyasaya odaklanmışlardır. Liberalleşme, istikrar ve özelleştirme politikaları bu nedenle ulusal kalkınma gündeminin merkezi unsurları haline gelmektedir. Dış ticaret, uluslararası yatırımlar ve dış yardımların gelişmekte olan ülkelerden dolayı bu ülkelerin ekonomik verimliliğini ve ekonomik büyümesini hızlandırmaları beklenmektedir. Ampirik olarak, modeller beklenen sonuçları getirmemiştir. Kişi başına büyüme oranları ülkeler arasında farklı olmuş (Azariadis ve Drazen, 1990: 501). Bu konulara odaklanan birkaç Afrika ülkesi, yılda

sadece % 0,5'lik bir ortalama büyüme oranına ulaşmıştır. Zayıf ve yetersiz yasal ve mevzuat çerçevesiyle, gelişmekte olan ülkelerin farklı kurumsal, kültürel ve tarihsel bağlamlarından bahsetmemekle birlikte, bu ülkelerdeki serbest piyasanın ekonomik kalkınmayı teşvik etmeyi başaramadığı ortaya çıkmıştır (World Bank, 2000 d).

1.2.9. Yeni Büyüme Teorisi

Yeni büyüme teorisi, 1990'larda neo-klasik teorilerde öngörülen politikaları uygulayan pek az gelişmiş ülkenin zayıf performansını açıklamak için ortaya çıkmıştır. Yeni büyüme modeli, teknolojik değişimin eşit olmadığını gelişmekte olan ülkelerin ve çoğunda dışsal olarak iletildiğini belirtir (World Bank, 2000, e). Yeni büyüme kuramcıları (Romer 1986, Lucas 1988, Aghion ve Howitt 1992), teknolojik değişimi bilgi üretimine bağlamışlardır. Yeni büyüme teorisi, ekonomik büyümenin işgücü ve sermayeden artan verimlerinden ziyade bilgi kullanımının artan verimlerinden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Bilgi, sınırsızca büyüme olasılığı nedeniyle diğer ekonomik mallardan farklıdır. Bilgi sıfır maliyetle yeniden kullanılabilir. Bu nedenle bilgi yaratma yatırımları sürekli büyüme sağlayabilir. Yeni büyüme teorisi, insan sermayesi oluşumuna tamamlayıcı yatırımlarda hükümet ve kamu politikalarının rolünü aynı zaman bilgisayar yazılımı ve telekomünikasyon gibi bilgi yoğun sektörlerdeki yabancı özel yatırımların teşvik edilmesini desteklemektedir (Meier, 2000: 50). Yeni büyüme teorisi, ekonomilerdeki büyüme oranlarındaki farkları açıklamaya yardımcı olsa da sosyal ve kurumsal yapıların önemine göz ardı ettiği için eleştirilmiştir (Skott ve Auerbach 1995: 381). Sınırlı uygulanabilirliği varsayımlarında yatmaktadır. Örneğin yapısal değişim sürecinde ekonomide emek ve sermayenin çok önemli büyümenin yeniden tahsisi edilmesi izin vermeyen tek bir firma olarak ele alır. Üstelik, gelişmekte olan ülkelerin yetersiz altyapı, yetersiz kurumsal yapılar ve eksik sermaye ve mal piyasaları gibi eksikliklerinin ekonomik büyümeye yönelik teşviklerini sağlayan diğer birçok faktör bulunmaktadır (Cornwall, 1994: 237). Bu nedenle politika yapıcılar, değişiklikleri belirleyen tüm faktörlere ve toplam büyüme oranı üzerindeki etkilere dikkat etmelidir.

1.3. KALKINMANIN GÖSTERGELERİ

Ekonomik kalkınma, ekonomik ve sosyal boyutları kapayan bir süreçtir. Bu yüzden kalkınmayı ölçmek için önerilen birçok endeks arasında en çok kabul göreni Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan "İnsani Gelişmişlik Endeksi'dir (Salas-Bourgoin, 2014: 30). Kalkınmanın Ekonomik ve ekonomik olmayan göstergeleri mevcuttur.

1.3.1. Ekonomik Göstergeler

- Kişi başına düşen gelir. Ekonomik kalkınmanın genellikle kişi başına düşen gelir artışına bağlı olarak gerçekleştiği düşünülmektedir
- GSYİH
- Sanayi üretimi katma değeri
- GSMH

1.3.2. Sosyal Göstergeler

Günümüzde bir ülkedeki hayata ilişkin beklentiler, ortalama yaşam beklentisi, toplumdaki okur-yazarlık oranı, eğitim düzeyi, bebek ölüm oranı, bin kişiye düşen bilgisayar, araba, cep telefonu miktarı, hastanelerde bin kişiye düşen yatak sayısı ve doktor sayısı, bin kişiye düşen öğretmen sayısı gibi sosyal göstergeler kalkınmanın yeni parametreleri olarak kabul edilmektedir. Kalkınma endeksi olarak kullanılan en güncel endeks, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 1990 yılından beri düzenli olarak yayınlanan İnsani Kalkınma (Gelişme) Endeksi'dir (Ersungur ve Doru, 2014: 228) Bir ülkenin kalkındığı ölçmek, kişi başına düşen gelir, yaşam beklentisi, eğitim ve yoksulluğun derecesi da dâhil olmak üzere bir dizi dar ve geniş göstergeler hesaba katarak değerlendirilebilir.

İGE (Human Development Index) bir ülke içinde refahı da ölçmenin bir yoludur. Bu temel olarak bir sosyal ölçümdür, çünkü eğitimi yani yetişkin okuryazarlık oranı ve eğitim yıllıları, diğer yandan sağlık hizmet dikkate alır. Önce Birleşmiş Millet Teşkilatının hazırladığı İnsani Gelişmişlik Endeksini ele alalım (UNDP, 2011). Bu endeks: Doğumdan itibaren yaşam süresi ve bu yolla sağlık, okulda geçirilen ortalama süre ve bu yolla eğitim, kişi başına düşen gelir düzeyi ve

bu yolla yaşam standardını ve sonuçta hepsini bir araya getirerek insani gelişmişlik derecesini ölçmeyi hedefliyor.

İnsani kalkınma endeksi eşit ağırlıklı üç bileşene dayanan bir endeks:

• Doğumda yaşam beklentisi olarak ölçülen uzun ve sağlıklı bir yaşam,

• Yetişkin okur/yazar oranı ve gayrı safi okula kayıt oranı olarak ölçülen bilgi. Yetişkin Okuryazarlık: basit bir ifade okuyabilen ve yazabilen 15 yaş ve üstü yüzdesi (UNDP, 2013 a)

• Satın alma gücü paritesine (SGP) göre hesaplanan kişi başına GSYİH olarak ölçülen arzulanan bir yaşam standardı (UNDP, 2005). Kişi başına düşen GSYİH, maddi yaşam standartlarının en yaygın göstergesidir ve dolayısıyla kalkınma endeksine dâhil edilir. Kişi başına düşen GSYİH Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın bir yıl içinde ölçülmesi ve nüfus tarafından bölünmesi ile bulunur (UNDP, 2013 b).

İGE, ülkelerin kalkınma düzeyini karşılaştırmak için çok yararlı bir araçtır. Kişi başına düşen GSYİH, ekonomik kalkınmanın bir göstergesi olarak açıkça çok dardır ayrıca okulda kayıt ve uzun ömürlülük gibi kalkınmanın diğer yönlerini gösterememektedir (Hicks ve Streeten, 1979: 567). Dolayısıyla, GSYİH hala endeksin üçte birini sağlıyor olsa da İGE, GSYİH' ye kıyasla daha geniş ve daha kapsamlı bir gelişme göstergesidir.

Yaşam Beklentisi: Aşağıdakiler dâhil olmak üzere, yaşam beklentisindeki farklılıklara çeşitli faktörler etkileyebilir, bunlar:

- Gıda maddelerinin stabilitesi
- Savaş
- Hastalık ve doğal afetlerin

Dünya Bankası verilerine göre, son 40 yılda gelişmekte olan ülkelerde doğumda beklenen yaşam süresi 20 yıl artmıştır. Bununla birlikte, bu artışlar eşit

olarak dağıtılmamıştır. Mesela, Sahra altı Afrika'daki birçok ülkede, AIDS salgını nedeniyle yaşam beklentisi düşmektedir.

İGE 'nin değerlendirilmesi:

İGE'nin yaygın kullanımına rağmen, aşağıdakiler dâhil olmak üzere bir dizi eleştiri yapılabilir:

- İGE endeksi tek bir ülke içindir ve bu nedenle bir ülke içindeki kentsel ve geleneksel kırsal topluluklar gibi arasındaki farklı kalkınma oranları ayrım yapılmaz.
- Kalkınma büyük ölçüde özgürlükle ilgilidir, ancak endeks bunu doğrudan ölçmemektedir. Örneğin, internete erişim, birçok kişinin insanların yaşam kalitesini arttıran bir özgürlük olarak kabul edilebilir.
- Yaşam standartlarının dar ölçüsünde olduğu gibi, kişi başına düşen GSYİH gibi, gelir dağılımı konusunda da bir gösterge yoktur (Aldaama, 2002).
- Buna ek olarak, İGE, suç, yolsuzluk, yoksulluk, yoksunluk ve olumsuz dışsallıklar gibi kalkınmaya katkıda bulunmayı veya kısıtlamayı kabul edebilecek ekonomik ve sosyal yaşamın pek çok faktörünü dışlar.
- GSYİH, satın alma gücü paritesi cinsinden hesaplanır ve bu değer değişebilir.

İnsani gelişmişlik endeksi iyi bir karşılaştırma için yeterli olmadığı eleştirisi alsa bile, güncel olan, kalkınmışlık göstergesi olarak kabul edilen ve kalkınmanın ölçülmesinde en çok kullanılan endekstir (Nourzad ve Powell, 2003: 1).

1.4. EKONOMİK KALKINMA HEDEFLERİ:

1.4.1 Gayri Safi Milli Hasıla Büyümesi

Ekonomik performansı, GSMH'deki yıllık artışla ölçülür (Alternatif bir ölçüsü GSYİH). Karşılaştırılabilir olması için GSMH genelde sadece bir para birimi cinsinden olmaktadır, genellikle dolar cinsinden olmaktadır. Dünya Bankası, ülkeler arasında serveti karşılaştırmak için kişi başına düşen GSMH'yi kişi başına düşen

gayri safi milli gelirle (GNI) değiştirir. Dünya Bankası hala birçok öne çıkan ekonomik göstergede GSYİH kullanır (World Bank, 2001 a). Bununla birlikte, gösterge yalnızca maddi zenginlik temeline dayanan refah ve kalkınmanın bir ölçütüdür. Daha iyi sağlık hizmeti, eğitim ve yoksul halk için daha fazla barınma gibi refahta iyileştirmeler yapılmamıştır. 1950'ler ve 1960'ların deneyimi, GSMH büyümesinin mutlaka halk için daha yüksek bir yaşam standardıyla sonuçlanmayacağını göstermiştir. Kalkınmanın, bu dar hedefine ulaşmak için ülkeler enerjilerini, mili gelirlerin hızlı bir şekilde büyümesi için yoğunlaştırmıştır. Gelir artışını en üst düzeye çıkarmak için, çevresel hususlar bir kenarda bırakmış; Yaşam standardı önemsenmemiş. Sınıflar, bölgeler ve cinsiyetler arasındaki büyük eşitsizlikler göz ardı edilmiş. Daha fazla azami büyümeyi elde etmek için yoksulluk görmezden gelinmiştir" (Basu, 2000: 61). Dolayısıyla gelişmekte olan ülkelerindeki çoğu akademisyenler ve politika belirleyiciler gelir büyümesinin sadece kalkınmanın bir boyutu olduğunun; kalkınmanın yeni bir ekonomik görünüm kazandığının farkına varmışlardır.

1.4.2. Yaşam Kalitesi

1970'lerde, yoksulluk içinde yaşayan milyonlarca insanın yaşadığı endişe kalkınma ekonomistlerinin ilgilerini gelirlerinden daha çok insanların hayatlarına dönüştürdü. Birçok gelişmekte olan ülke, kişi başına düşen gelirde yüksek büyüme oranlarına sahip olmuş, ancak nüfusun büyük bir kısmının yaşam koşullarında çok az değişiklik olmuştur. Kişi başına düşen gelirin arttığını ancak yoksulluğun, eşitsizliğin ve işsizliğin daha da arttığını belirten kalkınma hedefi olup olmadığını sorgulayan Seers (1969), kalkınma hedeflerinin belirlenmesinde ihtiyaç duyulan değişimi işaret etti. Kalkınmamın hedefi ekonomik büyüme ile sınırlı kalmayıp, yoksulluğun, eşitsizliğin ve işsizliğin azaltılmasına konsantre olmuştur (Seers, 1979: 9). 1990'lı yıllarda iktisatçılar, insanlar gelişmekte olan ülkelerden olup olmadığını belirleyen yaşam kalitesi olduğunu giderek daha fazla fark etti. Gelişmekte olan ülkelerden gelenlerin günlük yaşamlarında meydana gelen hastalıklar, kötü beslenme ve ölüm, kalkınma hedeflerinin görünümünü dramatik olarak değiştirdi. Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan insanların günlük yaşamlarında meydana gelen hastalıklar, yetersiz beslenme ve ölümler, kalkınma hedeflerinin bakış açısını önemli ölçüde

değiştirmiştir. Daha sonra, dünya çapında birçok araştırmacı, Stiglitz (1998) gibi gelişmekte olan ülkelerdeki hükümetlerin belirlediği kalkınma hedeflerini gelir dağılımı, çevre, sağlık ve eğitim alanındaki gelişmeler de dahil olmak üzere daha geniş hedeflere kaydırmaya (değiştirmek) katkıda bulunmuştur. Kalkınma hedefleri daha geniş bir perspektif geliştirmek gerekmektedir ve bu nedenle, Dünya Bankası'nın Kalkınma Raporu'nda (1991) "yaşam kalitesini iyileştirmek" olarak belirti. Özellikle, dünyanın fakir ülkelerinde, daha iyi bir yaşam kalitesi genellikle daha yüksek gelirler gerektirmektedir, ancak daha fazlasını içerir. Kendileri daha iyi eğitim, daha yüksek sağlık ve beslenme standartları, daha az yoksulluk, daha temiz bir çevre, daha fazla fırsat eşitliği, daha fazla bireysel özgürlük ve daha zengin bir kültürel yaşam gibi amaçları kapsamaktadır." Sen'in (1985, 1992, 1999) çalışmaları belki de en geniş perspektif kalkınma hedeflerini ortaya çıkardı. Sen'e göre (1985), kalkınmanın nihai hedefi insan yeteneklerini geliştirmektir. Daha yüksek gelir gereklidir, ancak yaşam kalitesi açısından yeterli değildir. Yaklaşımına göre, ekonomik kalkınma hedefleri, büyümenin teşvik edilmesinden refahı teşvik etmeye doğru değişmektedir. Kalkınma hedeflerinin tanımındaki bu değişiklikler, yaşam kalitesini yansıtacak alternatif birleşik endeksler oluşturma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu endeksler, sadece para göstergelerini değil, aynı zamanda elde edilen gelişme düzeyini yansıtacak parasal olmayan göstergeleri de dikkate almalıdır. Hayat standardı ve yaşam kalitesini ölçen göstergeleri oluşturma girişimleri olmuştur ve bu göstergeler sağlık, eğitim, çevre ve maddi refah gibi niceliksel ve niteliksel yönlere odaklamaktadır (Berenger ve Verdier-Chouchane 2007: 1259). Sen'in (1985) yaklaşımını kullanarak, İnsani Gelişme Endeksi (İGE), 1990 yılından beri Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından, yaşam beklentisi, eğitim ve gelirin toplam ölçüsünü sağlama girişimi olarak yayınlanmıştır (Elkan, 1995).

1.4.3. Sürdürülebilir Kalkınma

Zamanla akademisyenler ve toplumlar, insan davranışlarının çevreye olan etkilerini farkına varmaktalar. Hızlı ekonomik büyüme elde etme yolunda, dünyadaki ülkeler doğal kaynak rezervlerini endişe verici oranlarda kullanmaktalar. Her ne kadar geleneksel iktisatçılar doğal çevreyi ekonomik analizlerine dahil etseler de çevrecilik sadece 1960'lı yıllarda uluslararası düzeyde dikkat çekmiştir (Pearce ve

Turner, 1990: 24). Kalkınma ve çevre arasındaki ilişki, sürdürülebilir kalkınma kavramını doğurmuştur. Sürdürülebilir kalkınmanın ana fikri, küresel ekosistemler ve insanlığın çevreyi ihmal ederek tehdit edilebilir. Çevresel iktisatçılar, çevresel varlıkların uzun vadeli ihmalinin ekonomik büyümenin dayanıklılığını tehlikeye atacağından endişe duymaktadır (Thampapillai, 2002). Sürdürülebilir kalkınma bu nedenle "zaman içinde doğal kaynakların hizmetlerini ve kalitesini koruyarak ekonomik kalkınmanın net faydalarını en üst düzeye çıkarmayı içerir" (Pearce ve Turner, 1990: 24). Bu husus ekonomik büyüme hedefleri ile çevresel hususlar arasında bir denge sağlanması noktasındadır. Daha geniş bir anlamda, sürdürülebilir kalkınma, resmi olarak Çevre ve Kalkınma Dünya Komisyonu olan Brundtland Komisyonu tarafından "gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden mevcut ihtiyaçları karşılayan ilerleme" olarak tanımlanmaktadır (World Commission on Environment and Development, 1987). Her ne kadar bu standart tanım "sürdürülebilir kalkınma" kavramını standartlaştırsa da uygulamada belirsizlik yaratmıştır (Payne ve Raiborn 2001: 157). Tanımlamadaki tartışmaların çoğu "ne yapılmalı" ve "ne geliştirilmelidir" sorusunu yanıtlamayı amaçlamaktadır (Kates vd., 2008: 367). Günümüzde sürdürülebilir kalkınma, ekonomik refah, sosyal eşitlik ve çevre koruma dahil olmak üzere yaşam kalitesini kapsamlı bir şekilde geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel yönler, nesiller arası iyiliği arttırmak için uyumlu bir şekilde bütünleştirilmelidir (World Bank, 2002 a).

1.4.4. Binyıl Kalkınma Hedefleri

2000 yılı Eylül ayında Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler tarafından sekiz Binyıl Kalkınma Hedefi (MDGs) kabul edilmiştir. Binyıl Kalkınma Hedefleri, yoksulluk ve açlık, kapsamlı ilk okul eğitim, cinsiyet eşitliği, çocuk sağlığı, anne sağlığı, HIV/AIDS, çevresel sürdürülebilirlik ve küresel ortaklık gibi gelişmekte olan ülkelerdeki en acil sorunları ele almak üzere geliştirilmiştir. Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler, 2015 yılına kadar yoksulluğa son verme ve diğer kalkınma hedeflerine ulaşma konusunda kendilerini taahhüt etmişlerdir. Daha sonra bu hedeflerin nicel hedefleri, geçmiş uluslararası kalkınma başarıları oranlarına göre tahsis edilmiştir (UN, 2011). Bununla birlikte, Binyıl Kalkınma Hedefleri, yoksulların yasal ve insan

haklarının iyileştirilmesi, küresel ısınmanın yavaşlatılması ve özel sektörün katkılarından yararlanma gibi, diğer kalkınma hedeflerini içermedikleri için eleştirildi. Eleştirmenler ayrıca, MDG hedeflerinin yeterince iddialı olmadığını ve öncelik verilmediğini ileri sürdüler (Todaro ve Smith, 2009: 120). En son 2012 raporu, Sahra-altı Afrika'dakiler de dahil olmak üzere ülkeler tarafından dikkate değer bir gelişme gösterdi. İnceleme, Binyıl Kalkınma Hedefleri 'nin hala erişilebilir olduğunu ileri sürmüştür. Binyıl Kalkınma Hedeflerine ulaşmak için ulusal hükümetler, uluslararası toplum, sivil toplum ve özel sektörden artan desteklerin gerekli olduğu düşünülmektedir (UN, 2012).

1.5. AZGELİŞMİŞLİK VE AZGELİŞMİŞ ÜLKELERİN ÖZELLİKLERİ

Ekonomik kalkınma ilk olarak II. Dünya Savaşı'ndan sonra önem taşıyan bir konu olmuştur. Avrupa sömürgeciliği dönemi sona erdikten sonra, birçok eski sömürge ve düşük yaşam standartlarına sahip ülkeler azgelişmiş ülkeler olarak adlandırılmış ve gelişmiş ülkeler olarak anlaşılan ekonomiler ile karşılaştırılmıştır. Birçok fakir ülkede yaşam standartları ilerleyen yıllarda yükselmeye başladıkça, bu ülkelerin tanımı az gelişmiş ülkeler yerine gelişmekte olan ülkeler olarak değiştirildi (Buhari, 2017: 1). Gelişmekte olan bir ülkenin ne olduğuna dair evrensel olarak kabul edilen bir tanım yoktur; Gelişmekte olan ülkeler genellikle kişi başına düşen gelir ölçütü ile kategorize edilir.

Azgelişmiş ülkeler kavramı, 1952 yılında Fransız Alfred S. Sovere tarafından yayınlanan bir makalede ilk kez tanımlanmış, bu ülkelerin Batı ülkelerine (Kuzey Amerika, Batı Avrupa, Avustralya, Japonya ve Güney Afrika) ya da komünist ülkelere (eski Sovyetler Birliği, Çin ve Doğu Avrupa) ait olmayan ülkeler olduğu belirlenmiştir. Bazı üçüncü dünya ülkelerinin örnekleri Orta Doğu, Burma, Pakistan, Afganistan, Zimbabve, Mali, Nijer, Çad, Kongo, Haiti, Kenya, Solomon Adaları, Somali, Etiyopya, Tanzanya ve diğer Afrika ülkeleridir.100'den fazla ülkeden oluşmaktadır (UN, 2014). Azgelişmişlik terimi, toplumdaki kişilerin yaşam düzeylerinin aşırı derecede düşük olduğu bir ekonominin durumunu ifade eder. Kişi başına düşen gelirin çok düşük olmasının düşük verimlilik seviyeleri ve yüksek nüfus oranlarından kaynaklanmaktadır. Azgelişmiş ülkeler artık "gelişmekte olan ülkeler"

olarak bilinmekte ve bu ülkeler, yoksulluk ve düşük gelir sorunları ile başa çıkabilmek için ciddi çaba sarf etmektedirler. Dünya Bankası sınıflanmasına göre ise: düşük gelirli ekonomiler, kişi başına düşen GSMH değeri 2018 yılında 995 USD veya daha az olan kişiler olarak tanımlanmaktadır; alt orta gelirli ekonomiler, kişi başına düşen GSMH'si 996 USD ile 3.895 USD arasında olan ülkelerdir; üst orta gelirli ekonomiler, kişi başına düşen GSMH'si 3.896 USD ile 12.055 USD arasında olan ülkelerdir; yüksek gelirli ekonomiler kişi başına düşen 12.056 USD veya daha fazla olan ülkelerdir (World Bank, 2018 a).

Üçüncü Dünya ülkelerinin ya da az gelişmiş ülkelerin çoğunluğunun ortak özellikleri şunlardır:

Yüksek nüfus artışı: Bu ülkelerdeki nüfusun doğal büyüme oranı, yüksek doğum oranı ve düşen ölüm oranı nedeniyle çok yüksektir. Aşırı nüfus artışı, düşük yaşam standardı sorunu ve ortalama tasarruf büyüklüğünde azalma yaratmaktadır. Ayrıca, bu ülkelerdeki düşük sermaye birikiminin neden olmaktadır. Bu ülkelerdeki nüfus yılda yüzde 2 ila 3 oranında artmaktadır; bu da tarım arazilerinin kıtlığı, tasarruf küçüklüğü, işsizlik sorunu, gıda krizi, yoksulluk vb. gibi çeşitli problemler yaratmaktadır (Haşim, 2014: 82).

Atıl Doğal Kaynaklar: Azgelişmiş ülkelerde ekonomik büyümenin hızlı bir şekilde devam ettirilmesi için, farklı miktarlarda doğal kaynakların yeterli miktarda bulundurulması ve kullanılması çok önemlidir. Ancak az gelişmiş ülkeler ya hammaddelerin kıtlığından ya da kullanılmamış doğal kaynaklardan faydalanmaktadır (Carodi, 1993: 532). Bu ülkelerin malvarlıklarına bakarsak, azgelişmiş ülkelerin bir kısmının toprak, su, mineral, orman vb. gibi doğal kaynaklara yeterli miktarda sahip olduğunu ancak bu kaynakların yeterince kullanılmamış ya da büyük ölçüde hiç kullanılmamış kaynaklandığını görebiliriz ve bu o ülkelerindeki karşılaştığı çeşitli zorluklar kaynaklanmaktadır. Bu zorluklar, bölgenin ulaşılmazlığı, sermayenin yetersizliğini, var olan kaynakları uygun kullanarak azgelişmiş ülkeler ekonomilerini kendi asgari inisiyatifleriyle geliştirebilirler.

Kitle Yoksulluğu: Kronik kitle yoksulluğunun varlığı azgelişmiş ekonomilerin bir başka özelliğidir (Salih ve Muhammed, 2015: 133). Bu yoksulluğun sorunu, herhangi bir geçici ekonomik uyumsuzluktan kaynaklanmamakta, esas olarak geleneksel üretim yöntemleri ve sosyal kurumlardan kaynaklanmaktadır. Bu ekonomilerdeki yoksulluğun derecesi, nüfus büyüklüğündeki artışı, gelirdeki eşitsizliğin artması ve fiyat seviyesinin artması nedeniyle giderek artmaktadır. Azgelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde nüfusun çoğunluğu yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Pakistan'ın nüfusunun % 48'i yoksul, günlük geliri 1 dolar, 5,4 milyonu içme suyuna, 71 milyonu da tek odalı evlere ve 3,3 milyonu işsize sahip, Pakistan halkının% 50'si elektriksiz yaşamaktadır (Hıdır, 2004).

İşsizlik Problemi: Aşırı nüfus artışı ve alternatif mesleklerin eksikliği azgelişmiş ülkelerde büyük işsizlik ve eksik istihdam sorunlarına neden olmuştur. Bu ülkelerin ikincil ve üçüncül sektöründe alternatif mesleklerin büyümesinin yokluğunda, bu artan nüfus sayısı, tarım sektöründen geçinmektedir. Tarım sektörüne bu şekilde artan bağımlılık, bu ekonomilerdeki gizli işsizliğe ya da işsizliğe yol açmaktadır (Berry, 1997: 137). Ayrıca, bu ekonomilerdeki eğitimli işsizlik sorunu da sanayi gelişiminin yetersizliği nedeniyle her geçen gün giderek artmaktadır. Dünya Bankası verilere göre, 2013 yılında dünyada yaklaşık 200 milyon kişi işsiz vardı ve bunların çoğu az gelişmiş ülkelerde yaşamaktadır (World Bank, 2018 b).

Düşük Gelir Düzeyi: Azgelişmiş ülkeler, gelişmiş ülkelerinkine kıyasla çok düşük bir gelir düzeyini sahiptirler. Bu ülkelerde kişi başına düşen geliri, gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında, son derece düşüktür. Üstelik gelir dağılımındaki eşitsizlik bu düşük gelir düzeyiyle birlikte bu ekonomilerdeki durumu felakete uğratmaktadır (El Kâşif, 1985: 36).

Geliştirilmemiş Altyapı: Günlük hayatımızın dayandığı temel hizmetleri sağlamak için kullanılan bir dizi araç, halka açık parklar, su ve sanitasyon ağları, köprüler, tüneller, enerji kaynakları, elektrik, güneş enerjisi çiftlikleri ve toplumu inşa etmeye ve gençleştirmeye katkıda bulunan ve bireyler için daha iyi bir yaşam sağlayan alt yapı olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle, yetersiz altyapı tesislerine bağlı olarak, bu ülkelerdeki ekonomik gelişmenin hızı çok yavaştır.

Sermaye Birikiminin Yetersizliği: Gelişmekte olan ya da az gelişmiş ülkeler, genellikle zayıf sermaye birikimi sahiplerdir. Bu ülkelerdeki kişi başına düşen gelir düzeyi çok düşük olduğundan, tasarrufun hacmi ve oranları da oldukça zayıftır. Böylece, sermaye birikiminin yetersizliği yol açtı ve bu ülkelerdeki düşük yatırım oranların neden olmaktadır. Örneğin, Hindistan ve Pakistan gibi ülkelerdeki yatırım oranı % 10'un altındadır, öte yandan ABD, Kanada vb. Gelişmiş ülkelerdeki aynı oran % 15 ila 30 arasında değişmektedir (World Bank, 2018 c). Dolayısıyla, bu zayıf sermaye birikim oranı, dünyadaki azgelişmiş ülkelerin kalkınma yolundaki en büyük engellerden biridir.

Tarımsal Gerilik: Azgelişmiş ülkeler tarımsal geri kalmışlığı yaşanmaktadır. En önemli sektör olmasına rağmen, bu ülkelerdeki tarım sektörü tamamen gelişmemiş durumdadır. Ancak daha önemlisi, bu ülkelerin bu tarım sektörüne çok bağlı olmasıdır. Bu ülkelerin toplam nüfusunun yaklaşık % 30 ila 40'i tarıma bağlıdır ve bu ülkelerin toplam GSMH' sinin % 20 ila 30'ı tarımsal üretimden üretilmektedir (Arap Planlama Enstitüsü, 2013). Bu ülkelerdeki tarımsal verimlilik, büyük önemine rağmen hala çok zayıf kalmıştır. Azgelişmiş ülkelerde, çiftçiler hala geleneksel yöntemleri takip etmekte ve modernleştirilmiş teknikleri çok sınırlı bir ölçekte uygulamaktadırlar.

Teknoloji ve Yeteneklilerin Eksikliği: Azgelişmiş ülkeler, düşük düzeyi teknoloji ve yetenekli insan gücü eksikliğiyle yaşamaktadırlar. Yetersiz teknoloji ve düşük yetenekliler verimsiz ve yetersiz üretimden sorumludur ve bunlar da kitlelerin yoksulluğuna yol açmaktadır. Bu ülkelerdeki ekonomik büyümenin hızı, zayıf teknolojilerin uygulanması nedeniyle çok yavaştır (Abu Alsauud, 2010: 2). Ancak, modern ve gelişmiş teknolojinin hem tarımsal hem de sanayi sektöründe uygulanması, bu ülkelerde çok ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için yeterli miktarda sermaye, teknolojik ilerleme ve eğitim gerektirir.

Beyin Göçü: Beyin göçü, iyi eğitim görmüş, düşünen, üreten, kalifiye/nitelikli/seçkin/profesyonel işgücünün araştırma yapmak veya çalışmak amacıyla en verimli oldukları dönemde bir başka ülkeye gidip geri dönmemeleridir (Kaya, 2003). Beyin göçü, gelişmekte olan ülkeler üzerinde büyük bir etkiye sahiptir: ülkelerinde kalanlar üzerindeki baskıyı arttırır, iş yükleri artar ve çalışma koşulları

daha da kötüleşir. Beyin göçü alan ülkeler ise, fakir ülkelerden gelen beyin göçünden yararlanarak yüzlerce hatta binlerce bilim insanı, teknisyen, doktor ve hemşire için eğitime harcanacak büyük miktarlarda para tasarrufu sağlanacaktır.

Kötü sosyo-ekonomik durum: Azgelişmiş ülkelerin sosyal nitelikli özellikleri arasında, geleneksel toplum yapısı, kadının sosyal yaşamdaki yeri, çocuk işçilerin fazlalığı, orta sınıfın yok denecek kadar cılız olması, yetersiz bir eğitim düzeni gibi göstergeler ele alınabilir (Taban ve Kar, 2014). Azgelişmiş ülkelerde tamamen zayıf sosyo-ekonomik koşullarda yaşamaktadır. Ortak aile sistemi, geleneksel evlilik, pahalı sosyal gelenekler ve miras hukuku gibi çeşitli sosyo-ekonomik faktörler tarafından ekonomik kalkınmanın yolu önlemektedir.

Kitle okuma yazma bilmezliği: 2005 yılındaki UNİCEF verilere göre azgelişmiş ülkeler çoğunlukla kitlesel okuryazar olmayan varlığı ile karakterizededir. Okuryazar olmadığından, bu ülkelerdeki insanlar büyük ölçüde batıl inançlı ve muhafazakârdır.

Uygun Piyasa Olmaması: Azgelişmiş ülkelerde gelişmiş piyasa eksikliği mevcuttur. Piyasa ne kadar gelişmişse de bazı eksiklikler ile karşı karşıya kalır, örnek; piyasa bilgisi eksikliği, çeşitlilik eksikliği, piyasalar arasında uygun ilişki veya bağlantı eksikliği, yeterli talep eksikliği vb.

İKİNCİ BÖLÜM

SİNGAPUR EKONOMİSİNİN GENEL DURUM ANALİZİ

2.1. TARİHSEL DURUM:

- Koloni dönemi: On sekizinci yüzyılın başlarında, Thomas Stamford Raffles 1819'da adayı kontrol altında bırakmayı başarmış ve ticari amaçlı büyük bir liman kurmuştur (Alabidi, 2012: 222). İngiliz kolonilerinin bir parçası olmuş ve Güneydoğu Asya'daki İngilizler için büyük bir ticari ve askeri değer haline gelmiştir.
- 19. yüzyılın sonlarında ve yirminci yüzyılın başlangıcında adanın bir liman olarak önemi artmıştır. Bu dönemde, Doğu'dan Batı ülkelerine özelliklede demir ve kauçuk gibi hammadde ihracatında büyük bir ihracat hareketi yaşanmıştır. Adanın ekonomik rolü arttıkça, adaya Çin ve Hindistan'dan göç arttırmıştır.
- Japon ordusu İkinci Dünya Savaşı sırasında (1942-1945) Singapur'u kontrol altında almış, ancak İngilizler 1945'te tekrar adada kontrolü ele geçirebilmişlerdir (BBC, 2018).
- Singapur Cumhuriyet dönemi:

1959'da Singapur, İngiliz sömürgeciliğinden çıkmıştır.

1963'te Singapur, Malezya Federasyonu'nun bir parçası olmuştur. Malezya Federasyon dönemi 1963-1965 dönemini kapsamıştır.

- Singapur Cumhuriyet dönemi (1965), Singapur Malezya Federasyonu'ndan ayrılmış ve bağımsız bir Cumhuriyet olmuştur.

Yusuf Bin İshaq, Başkan olarak yemin etmiş ve Lee Kuan Yew, Singapur Cumhuriyeti'nin ilk Başbakanı olmuştur.

Bağımsız Singapur, 21 Eylül 1965'te Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiştir. Daha sonra Singapur'un ayakta durmak ve kendi başına başarılı olma mücadelesi başlamıştır. Aynı zamanda, farklı bir göçmen nüfusu arasında ulusal kimlik ve bilinç duygusu yaratmak zorunda kalınmıştır. Singapur'un hayatta kalma ve kalkınma stratejisi, stratejik konumu ve elverişli dünya ekonomisinin avantajlarından yararlanmaktı.

2.2. COĞRAFİ VE DEMOGRAFİK DURUM:

Singapur, Güneydoğu Asya'da zengin bir şehir devletidir. Malezya ve Endonezya arasında Adalar'dan oluşmaktadır. Asya'nın ekonomik "kaplanlarından" biri olarak tanımlanmaktadır. En fazla büyüyen ve olağanüstü bir büyüme süreci yaşayan dört ülkelerden biridir, Dört Asya Kaplanları veya Ejderhalar, yani Hong Kong, Singapur, Güney Kore ve Tayvan'dan oluşmaktadır (Mascelluti, 2015: 3). Singapur, 196 ülkeden yüzölçümü büyüklük bakımından 178. sırada yer almaktadır (Singapore National Library, 2018). Muhafazakârlığı ve sıkı yerel yasaları ile öne çıkmaktadır ve ülkenin istikrarı ve güvenliği ile gurur duymaktadır. Birleşmiş Milletlere göre 1 Kasım 2018'de Singapur'un mevcut nüfusu 5.819.092'dir. Singapur halkı çoğu Çinlilerden oluşmaktadır nüfusun yaklaşık yüzde % 75'i oluşmakta geri kalan nüfus Malaylar ve Hintliler olmaktadır. Ticaret güdümlü ekonomisi yabancı işgücü büyük ölçüde desteklemektedir. 2013 yılında hükümet, 2030 yılına kadar göçmen nüfusun % 50'sinden fazlasını oluşturacağını tahmin etmektedir (BBC, 2018). Singapur nüfusu, toplam dünya nüfusunun % 0,08'ine eşdeğerdir. Singapur, nüfus sayısına göre ülkeler listesinde 114. sırada yer almaktadır (Singapore National Library, 2018). Singapur'daki nüfus yoğunluğu Km^2 başına 8274'tür. Birleşmiş Milletlere göre Singapur'da büyük dinler: Budizm, İslamiyet, Hıristiyanlık ve Hinduizm'dir. 2017 yılında yaşam beklentisi erkeklerde ortalama 79 yıl, kadınlarda ise 84 yıldır. Para birimi Singapur dolarıdır. Singapur'un çok etnikli kültürü yaşama çoğulculuğu kattı. Singapur'da kullanılan dili etkiledi. Singapur kültürüne özel bir tat verdi. Çince, İngilizce, Malayca ve Tamilce olmak üzere dört resmi dilin kullanımını sağladı (OECD, 2011). Singapur'da ulusal dil Malaycadır. Singapur'un ulusal marşı

Malay dilinde yazılmıştır. Singapur'daki gençlerin çoğu bu dili bilmemektedir. Herkes İngilizceyi kullanır. Farklı ırklar arasındaki iş ve iletişim dili İngilizcedir. Singapur'daki çok dillilik, sık sık "İngilizce" ile diğer dillerin eş anlamlıları arasında karışıklığa sebebiyet verir. Malayca, Çince ve İngilizce dillerinin karışımı, genellikle "lah", "lo" veya "m" gibi ekler Singapur'da yaygın olan cümlenin sonunda kullanmaktadırlar. Singapur'da doğumda beklenen yaşam süresi, en önemli demografik göstergelerden biridir. Doğum ve ölüm oranlarının tüm yaşam boyunca aynı seviyede kalacağı varsayımıyla yeni doğmuş bir bebeğin yaşayacağı yılların sayısını gösterir. Singapur'da doğumda toplam yaşam süresi (her iki cinsiyet) 82,8 yıldır (World Bank, 2016 a). Bu, küresel nüfusun doğumda ortalama yaşam beklentisi olan 71 yılın üstündedir. Department of Statistics Singapore verilerine göre 2018 yılında doğumda erkeklerin yaşam beklentisi 80,7 yıldır. Doğumda kadın yaşam beklentisi 85,1 yıldır.

2.3. TEMEL MAKRO EKONOMİK GÖSTERGELER AÇISINDAN SİNGAPUR EKONOMİSİNİN ANALİZİ

Temel makro ekonomik göstergeler açısından Singapur ekonomisinin genel analizine bakıldığında makroekonomik performansın başarılı olduğu söylenebilir. 2006 yılında Singapur yaklaşık 2,95 milyon işgücüne sahiptir. Asya'da İngilizceyi en çok konuşan ülke konumuna sahip olan Singapur çok uluslu şirketler için cazip bir yer olmuştur (Ministry of Man Power, 2007). Singapur, uzun süredir tam istihdam seviyesine yakın bir ekonomik görünüm sergilemektedir. Ekonomik işsizlik oranı 2005 yılının sonunda Singapur tarihinin en yüksek işsizlik oranı olan % 5,59 olarak gerçekleşmiştir (World Bank). 2005 yıldan sonra işsizlik oranı düşmeye başlayarak 2012'den itibaren % 3 seviyesinin altında gerçekleşmiştir. Tablo 1'de Singapur'un işsizlik oranı 2005 yılından 2017 yılına kadar göstermiştir ve bu oranın sürekli azaldığı dikkat çekmektedir. Singapur hükümeti 2007'de düşük vasıflı işçilerin ücretlerini desteklemek için bir Workfare (WIS) programı uygulamaya koymuştur (Workfare, 2015). İşverenleri, daha yaşlı Singapurlu işçiyi istihdamda desteklemek için 2011'de Özel İstihdam Kredisi (SEC) uygulamaya konulmuştur. İşverenlere, yaşlı işçi çalıştırma ve Engelli İnsanları işe alma konusunda destek sağlamak üzere ilk olarak 2012'de bir yöntem geliştirilmiştir. İşverenlerin, yaşlı işçiler için Merkez

Sağlayıcı Fonu (CPF) katkı oranlarındaki artışla ilgili maliyetlerle başa çıkmalarına yardımcı olunmuştur. 5 yıllık SEC programı, işverenleri 55 yaş ve üstü yaşlı işçilere gönüllü olarak yeniden istihdam etmeleri konusunda teşvik etmek için 2019 yılına kadar 3 yıl daha uzatılmıştır (Special Employment Credit, 2018). Singapur Hükümeti kadınların ve yaşlı işçilerin işgücüne katılım oranlarını artırmak için çeşitli programlar denemiştir. Ancak, hizmet sektöründe ve inşaat ve elektronik endüstrisinde düşük vasıflı pozisyonlarda işgücü kıtlığı devam etmektedir. Yabancı işçiler bu açığı gidermeye katkı sunmaktadır. 2010 yılında, toplam işgücünün % 34,7'sini oluşturan Singapur'da yaklaşık 1,113,200 yabancı işçi vardır (Ministry of Man Power, 2011). Hükümet, mevcut genel yabancı işgücünün yerel yerleşik işgücünü tamamlaması ve Singapur Çekirdeği kavramının yerine geçmemesi gerektiğini kabul etmektedir. Şirketlerin yeniden yapılanma ve işgücü eğitimleri yoluyla üretkenliği arttırırken şirketlere büyük ölçüde yardımcı olmaktadır. Yerleşik iş gücüne katılım oranının arttırılması sağlanır (World Bank, 2018 d). Ülke, yerel girişimciler için dünyanın en iyi iş dostu düzenleyici ortamlarından birini sağlar. Dünyanın en rekabetçi ekonomileri arasında yer alır. 2017 yılında kişi başına düşen yüksek gelir alan Singapurlular USD57713,34 dünyada 9. sırada yer almaktadır (World Bank, 2018 g). GSYİH Yıllar itibari ile yükselme göstermektedir. Aynı zamanda kişi başına düzen gelir de artmaktadır.

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE) açısından bakıldığında ise fiyatlar genel düzeyi açısından istikrarlı bir görünüm sergilenmektedir. TÜFE; hane halk sakinleri tarafından satın alınan sabit bir mal ve hizmet sepetindeki ortalama fiyat değişikliklerini ölçmek için tasarlanmıştır. Tüketici fiyat enflasyonunun yaygın ölçüsü olarak kullanılır. TÜFE ekonomik bir gösterge olarak yaygın şekilde kullanılmaktadır. En çok kullanılan enflasyon ölçüsüdür. Vekâleten hükümetin ekonomi etkinliği politikasının ölçüsüdür. TÜFE devlete, işletmelere ve vatandaşlara ekonomideki fiyatlardaki değişiklikler hakkında bir fikir verir. Ekonomi hakkında bilinçli kararlar almak için rehber görevi görebilir. TÜFE enflasyon oranı ile ilişkilidir. “Fiyat Enflasyonu”, ürün sepetinin fiyatındaki belirli bir zaman dilimindeki artış yüzdesidir. Singapur 2017 enflasyon oranlarıyla dünyada 33. sırada yer almaktadır. 1980 yılındaki enflasyon oranı 8,5 ile Singapur’un yaşadığı en yüksek enflasyon oranı olmuştur. Son yıllarda ise enflasyon oranının gittikçe

düştüğünü görülmektedir. Enflasyonun düşüşe geçtiği, ekonominin güçlendiğinin bir işareti olduğu görülmektedir. Faiz oranları ise, para birimlerinin fiyatlarının belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Mevcut faiz oranları merkez bankaları tarafından belirlenmektedir. Faiz oranı reel faiz oranı ile nominal faiz oranı ikiye ayrılır: Bir yatırımın reel faiz oranı, nominal faiz oranının enflasyon oranından yüksek olduğu tutar olarak hesaplanır: Reel Faiz Oranı = Nominal Faiz Oranı-Enflasyon oranı (Beklenen veya Fiili). Reel faiz oranı borç alınan paranın gerçek maliyeti ve yatırımın gerçek getirisi hakkında fikir verir. Bunu yaparken paranın gerçek değeri zamanla artar. Böylece tüketicilerin satın alma gücü ve yatırımcı portföyündeki verimler artar. Enflasyonun nominal faiz oranından yüksek olması durumunda, reel faiz de olumsuz olabilir. Bu durumda yatırımcılar satın alma güçlerini kaybeder. Alternatif yatırımlara devam etmelidir. Yani yatırımcının ya da para yatıranların, enflasyon oranı dikkate alındıktan sonra gerçekten almasını beklediği yüzdelik getiri anlamına gelir. Tablo 1 baktığımızda 2005 yılından 2017 yılına kadar, 2007 yılını hariç nominal faiz oranı; enflasyon oranından daha yüksek anlamına gelmektedir, 2007 yılı enflasyon oranı ise nominal faiz oranından daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 1 Singapur Ekonomisinin Temel Makroekonomik Göstergeleri

	Enflasyon oranı %	İşsizlik oranı %	Büyüme Oranı %	GSYİH (Milyar USD)	GSMH (Milyar USD)	Kişi başına düşen gelir	Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE)	Reel faiz oranları %
2005	0.425	5.59	7.489	127.418	118.992	29869.85	87.952	3.007
2006	0.963	4.48	8.86	147.797	142.549	33579.85	88.799	3.532
2007	2.105	3.9	9.112	179.981	174.304	39223.58	90.668	-0.502
2008	6.628	3.96	1.788	192.226	183.556	39721.05	96.677	6.976
2009	0.597	4.38	-0.603	192.408	183.492	38577.56	97.254	1.796
2010	2.823	3.17	15.24	236.422	235.076	46569.68	100	5.428
2011	5.248	2.96	6.351	275.967	269.141	53237.65	105.248	4.081
2012	4.576	2.88	4.083	290.674	278.858	54715.70	110.064	4.808
2013	2.359	2.79	5.111	304.454	292.884	56389.18	112.66	5.617
2014	1.025	2.8	3.884	311.539	304.098	56957.08	113.825	5.619
2015	-0.523	1.69	2.241	304.098	292.622	54940.86	113.22	1.702

2016	-0.532	1.8	2.397	309.764	293.765	55243.13	112.617	5.388
2017	0.576	2.024	3.619	323.907	312.388	57714.30	113.266	4.372

Kaynak: World Bank

Singapur'da doğrudan yabancı yatırımlar ve onun temel belirleyicilerine bakıldığında ise Tablo 2'den görüldüğü gibi Singapur'un doğrudan yabancı sermaye açısndan bir cazibe merkezi olduğu dikkat çekmektedir. 2012 yılından 2016 yılına kadar Singapur'da yatırım yapan ülkelerin ismi; en çok hangi sektörlerde yapılan yatırımlar göstermektedir. 2012 yılında yapancı yatırımın toplam miktarı 808.461 milyon USD'dan 2016 yılında 1.359.477 milyon USD'a artış yaşandı. Singapur'da en yüksek yatırım yapan yapancı ülke Amerika'dır. 2012 yılında yatırım miktarı 105.145 USD iken, 2016 yılında bu miktar 279.577 milyon USD'a yükselmiştir. İkinci sırada Hollanda: 2012 yılında yapılan yatırım miktarı 90.556 milyon USD iken 2016 yılında yatırım miktarı 102.125 milyon USD'a yükselmiş. Üçüncü sırada ise İngiliz Virgin Adaları: 2012 yılında 76.832 milyon USD'lık yatırım yapak iken, 2016 yılında yatırım miktarı 118.725 milyon USD yükselmiş. Birinci sıradaki yabancı yatırım finansal ve sigorta hizmetleri sektöründe yapılmaktadır, 2012 yılında yatırım miktarı 382.050 milyon USD iken, 2016 yılında ise 674.706 milyon USD'a yükselmişti. Diğer sektörler ise toptan ve perakende ticaret, konaklama, yemek servisi faaliyetleri, inşaat, imalat, taşıma- depolama, bilgi-iletişim, finansal-sigorta hizmetleri, finansal hizmetler, holding şirketleri, gayrimenkul faaliyetleri, profesyonel, bilimsel-teknik vb.

Tablo 2 Singapur'da Doğrudan Yabancı Yatırımın Temel Göstergeleri (2012-2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Singapur Doğrudan Yabancı Yatırım (Milyon USD) En İyi 15 Kaynak (2016 bazında)					
Toplam	**808,461**	**905,224**	**1,112,325**	**1,267,105**	**1,359,477**
Doğrudan Sermaye Yatırımları	724,349	818,060	1,005,522	1,163,251	1,218,774
Doğrudan Yabancı Yatırımcılardan Net Borçlanma	84,113	87,164	106,804	103,854	140,703
Singapur Doğrudan Yabancı Yatırım (Milyon USD) En İyi 15 Kaynak (2016 bazında)					
Amerika Birleşik Devletleri	105,145	129,928	192,312	242,937	279,577
İngiliz Virgin Adaları	76,832	87,451	105,903	109,811	118,725
keyman adaları	51,548	59,608	80,917	97,935	106,456
Hollanda	90,556	84,902	70,063	99,126	102,125
Japonya	60,069	72,246	110,106	115,247	93,985
İngiltere	49,092	59,016	62,181	60,142	72,018
Lüksemburg	21,256	24,414	42,591	48,713	66,388
Bermuda	32,721	34,794	40,516	51,425	54,133
Hong Kong	30,393	33,490	50,123	48,713	52,767
İsviçre	32,349	39,636	44,348	47,910	40,692
Malezya	31,370	30,941	32,518	32,395	35,028
İrlanda	7,898	7,322	10,259	22,234	26,509
Çin	16,306	17,846	16,195	22,689	24,498
Moritus	15,066	17,036	19,486	22,098	23,912
Norveç	20,732	21,118	21,476	22,340	20,850
Singapur'daki Faaliyete Göre Doğrudan Yabancı Yatırım (Milyon USD)					
Genel Toplam	**808,461**	**905,224**	**1,112,325**	**1,267,105**	**1,359,477**
İmalat	127,487	159,659	157,037	167,012	169,875
İnşaat	2,570	3,447	3,945	3,541	4,374
Toptan ve Perakende Ticaret	164,274	186,395	236,611	281,616	298,012
Konaklama ve Yemek Servisi Faaliyetleri	4,817	3,966	5,239	6,291	6,472
Taşıma ve Depolama	34,529	32,908	37,984	40,482	28,473
Bilgi ve İletişim	11,208	12,516	18,622	20,885	18,390
Finansal ve Sigorta Hizmetleri	382,050	411,263	525,684	591,755	674,706
Finansal hizmetler	370,471	398,312	510,219	573,742	654,967
Holding şirketleri	328,765	351,107	451,838	512,859	585,922
Gayrimenkul Faaliyetleri	29,550	31,246	36,986	34,151	37,734
Profesyonel, Bilimsel ve Teknik, İdari ve Destek Hizmetleri Faaliyetleri	42,723	53,655	76,865	106,095	105,696
Diğer	9,253	10,168	13,352	15,278	15,744

Kaynak: https://www.singstat.gov.sg.

Sanayi üretim endeksi açısından da Tablo 3'e göre ülkenin güçlü bir imalat sanayisine sahip olduğu görülmektedir. Madencilik, imalat ve kamu hizmetleri tesislerinde (elektrik, gaz ve su) üretimi kapsayan ancak inşaat hariç bir endekstir (OCED, 2014). Singapur İstatistik Bölümü, Singapur için Sanayi Üretim endeksini yayınlar. Bu veri, imalat sektörlerinin performansını izlemektir. Tablodaki rakamlar,

2015 = 100 yılına göre endekslenmiştir (baz yılı, 2015 = 100). Singapur, uzun zamandır dünyanın en gelişmiş ekonomilerinden biri olarak ün kazanmıştır. Küçük iç piyasa ve doğal kaynak eksikliğine rağmen, Singapur 1997 ve 2008 mali krizlerinden başarıyla kurtulmuştur. Bugün Singapur ekonomisi, istikrarlı ve tutarlı bir ekonomidir. Singapur'un bugüne kadarki en büyük sektörü, ülkenin yıllık GSYİH'sinin% 20-25'ine katkıda bulunan imalat sektörüdür (Department of statistics Singapore, 2018). Singapur'un imalatındaki ana sanayi kümeleri arasında elektronik, kimyasallar, biyomedikal bilimler, lojistik ve ulaştırma mühendisliği yer alıyor. Singapur, önemli bir doğal kaynağa sahip değildir. Singapur'un gerçek doğal kaynağı insanlarıdır. Ekonomi büyüdükçe hem yerli hem de yabancı şirketler, eğitimli ve yüksek vasıflı bir işgücüne sahip olmakla birlikte nihayetinde gelişen bir tüketici piyasasına erişim imkânını yakalarlar.

Tablo 3: Singapur'un Sanayi Üretim Endeksi (Baz Yıl 2015= 100)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Giyim Eşyası	529,214	429,31	395,416	334,107	212,608	100	83,399	88,222	82,68
Tekstil	167,433	137,148	140,082	119,454	102,691	100	92,435	84,916	78,169
Tahta Ürünleri	99,72	95,897	93,338	103,024	107,196	100	94,958	92,853	86,026
Deri Ürünleri	90,92	111,088	109,472	122,002	106,519	100	88,849	79,04	74,727
Metalik Olmayan Mineral Ürünler	102,138	110,374	108,825	107,441	90,759	100	89,792	72,767	63,919
Kauçuk ve Plastik Ürünler	132,091	117,659	113,517	109,497	109,2	100	91,414	93,656	91,957
Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	136,683	132,055	122,836	113,752	105,968	100	85,052	73,134	66,755
Rafine Petrol Ürünleri	103,016	107,731	107,094	100,724	92,186	100	104,221	113,482	112,971
Fabrikasyon Metal Ürünler	105,799	102,134	107,314	107,47	107,757	99,997	93,778	91,293	91,351
Kâğıt ve Kağıt Ürünleri	107,265	101,121	98,544	104,398	104,524	100	97,342	96,22	103,125
Temel metaller	103,199	101,005	91,518	77,213	99,285	99,999	106,225	108,289	94,817
Yiyecek, İçecek ve Tütün	91,265	94,668	97,916	97,873	99,408	99,999	103,668	110,359	113,863
Elektrikli ekipman	100,09	80,632	80,102	87,447	97,871	100	101,485	111,701	125,17
Diğer Taşıma Ekipmanları	97,146	103,388	109,88	111,133	106,68	100	100,981	99,289	102,033
Makine ve Ekipmanlar	74,799	95,283	107,25	109,146	118,195	100	80,765	86,085	97,809
Diğer İmalat Sanayileri	62,746	68,172	72,956	79,498	84,827	100	110,408	121,301	133,127
Mobilya	140,332	123,494	131,006	127,874	113,478	100	94,933	68,012	58,131
Motorlu Taşıtlar, Römorklar ve Yarı Römorklar	60,574	70,532	69,22	84,958	91,093	100	105,311	125,286	121,431
Bilgisayar, Elektronik ve Optik Ürünler	126,29	111,202	100,706	104,956	105,591	100	114,105	151,706	164,81
İlaç ve Biyolojik Ürünler	71,188	94,591	103,772	101,371	109,438	100,001	113,751	97,523	105,895

Kimyasallar ve Kimyasal Ürünler	82,8	84,866	85,319	88,357	96,689	100	98,856	105,307	110,646

Kaynak: https://www.singstat.gov.sg.

2.4. SİNGAPUR'UN GELİŞMESİNİN ARKASINDA YATAN NEDENLER:

Singapur'un gelişmesinin arkasındaki yatan nedenler şöyle sıralanabilir:

2.4.1. Kanun Devleti.

Singapur şehir devleti "Fine City" olarak bilinir (McDonald, 2018). Fine İngilizcede iyi veya ceza kesmek anlamına gelmektedir, böylece "iki farklı anlamla başa çıkılan bir başlık: Birincisi, içinde yaşayabileceğiniz güzel bir şehir, ikincisi ise ülkeyi tertipli ve muntazam kalması için uygulanan ve aynı zamanda da inanılmaz derecede sert olan ceza kesmek sistemdir. Singapur yasaklar ülkesi olarak anılmıştır. Singapur'da cezayı gerektiren suçlar şunlardır:

Sakız Çiğnemek

Sakız, bitkisel veya sentetik kaynaklı tüm sakız maddelerini içeren yasağı, sakız ithalatı, satışı veya üretimi sırasında yakalananlar için yüksek ve olası bir hapis cezası taşır (The Straits Times, 1992: 2). Singapur'a sakız sadece bireysel kullanmak amacı olsa bile ülkeye girmesi yasa dışıdır. Sakızın uygun olmayan şekilde bertaraf edilmesi ve büyük miktarlarda yasaklanmış ürünün taşınması, ilk kez suçlananlar için 1000 USD 'a kadar para cezasına mal olacaktır. Yüksek katlı konut dairelerindeki bakım sorunlarından (anahtar delikleri içinde sıkışmış sakız, posta kutularında ve asansör düğmelerinde) sakız çiğneme yasağın önerisi uzun zaman içinde vardır (The Straits Times, 1991: 1). Ayrıca Halk otobüsleri, halka açık alanlarda, merdivenlerde, yerlerde ve kaldırımlarda bırakılan çiğnenmiş sakız ciddi sorunlar olarak kabul edilir. Ayrıca çiğnemiş sakızın bırakıldığı yerlerin temizlenmesi yüksek maliyetle olmaktadır (The Straits Times, 1991: 1). Konut ve Kalkınma Kurulu'nun (HDB) her yıl çiğnemiş sakızlarını temizlemek için 150.000 USD harcadığı bildiriliyor (Jacob, 1983: 9). Önemli bir önlem olarak kabul edilen ilk yasak başarılı olmamıştır Bu konuda dönüm noktası ise Hızlı Toplu Taşıma (MRT) (the Mass Rapid Transit) faaliyete başladığı zaman yaşanmıştır (5 milyar dolarlık bütçeye sahip bu proje,

ülkede uygulanan en büyük kamu projesiydi ve yüksek beklentiler getirdi). Vandallar, MRT trenlerinin kapı sensörleri üzerinde çiğnemiş sakız bırkmaya başladıklarında, özellikle de arıza ve hizmet kesintilerine neden olan durumlarda, sakız çiğnenmesi 1992 yılında yasaklanmıştır (Metz, 2015). Tabi diğer ülkeler de sakız çiğnemek sıradan ya da günlük rutininden sıyrılma olarak görülürken Singapur'da yasadışı bir suç sayılır. Aynı zamanda bir sürü ilginç ve derin anlamlı yasaklar söz konudur Bunlar:

Vandalizm

Vandalizm, Singapur'da ciddi bir suçtur. Bu suçlar ile mücadele etmek sadece para cezaları ile sınırlı değil, hapis cezası ve üç ile sekiz sopa ile vuruş denilen cezaları da içermektedir. Kanun, hem kamu hem de özel mülklere verilen zararları içine alır. Kamu mülkiyetinin zarar görmesi, yok edilmesi ve çalınmasının yanı sıra herhangi bir özel mülkün sahibinin izni olmadan çizilmesi, resim yapılması, yazılması ve işaretlenmesi de yasadışı kabul edilir (Singapore Statutes Online, 2014). Afiş, poster ve bayrakların yapıştırılması da yasaktır. İlginç bir Vandalizm olayında: 18 yaşındaki Amerikalı bir vatandaş olan Michael P. Fay arabaları sprey boya ile boyamış. Singapur'da bu olay Vandalizm sayılmış. Suç duyurusunda bulunulmuş. Vandalizm cezası verilmiş. İki ay hapis ve altı kez sopa ile vuruş ceza almıştır. Ancak bu olay Amerika'yı çok rahatsız etmiş. ABD Başkanı Bill Clinton'dan gelen bir temyiz talebinden sonra cezası indirime gidilmiş altı sopa vuruş yerine dört vuruş ve İki aylık hapis cezası da uygulanmıştır (Wallace, 1994). Basit bir suç gibi görülen bu olayın ağır bir şekilde cezalandırması Amerika ile Singapur arasında tartışma yaratmıştır. Özellikle suçun doğası gereği şiddet içermemesi üzerinde durulmuş ancak, Amerikalıların, ziyaret ettikleri ülkenin yönetmeliklerine uymayı öğrenmeleri gerektiği fikrini öne sürerek, Singapur hükümetinin kararını destekleyen Amerikalılar söz konusu oldu. Tabi bu vakadan anlaşılan şey şudur: Singapur'da kanun her kişiye uygulanır, kim olursa olsun, kanun her kesin üstündedir. Yasalar, politikacılar, bakanlar, milletvekilleri, zenginler ve yoksullar karşısında kimseye karşı herhangi bir muafiyet olmaksızın, istisnasız herkese uygulanmaktadır.: (İnter Nations Organization, 2018) yanı sıra para cesası olan ve bazı durumlarda ölüm ya da sopa ile dövmek:

- 18 yaşının altındakilere sigara satmak
- Yerlere tükürmek
- Güvercinleri beslemek
- Jay walking (Yayaların yolu dikkatsizce, rastgele ve geçişin yasak olduğu yerlerde geçme)
- Havai fişek bulundurma (cezalandırma: sopa ile dövmek)
- Metroda yemek ya da içmek
- Tuvaleti kullandıktan sonra temizlememek, çünkü kamu tuvaleti ise, yasal olarak temizlemeniz gerekir).

2.4.2. Farklı Etnik Kökenlere Sahip Olmasına Rağmen Ulusal Birlik

Singapur, yalnızca yüzlerce balıkçının yaşadığı bir yer iken Thomas Stamford Raffles'ten sonra Singapur bir ticaret merkezi hale gelmiştir. Böylece Çinliler ve Malaylar Singapur'a göç etmeye başlamışlardır (Nasir, 2014). Singapur'da farklı etnik kökenler, kültürler (Çin, Malay, Hintler), dinler (İslam, Budizm ve Hinduzm) bulunmakta ve bu dinler arasındaki yabancılaşma yaşamaktaydı. Singapur 1965 yılında bağımsızlığına kavuştuğunda ulusal kimlik belirlemek konusunda, ciddi bir sorun olmuştur. Lee, devleti tek bir hedefe doğru birleştirmeye hevesliydi, bu yüzden ulusal birliğin hızla ulaşmak için ve Singapur'daki ırklar ve dinler arasındaki farklılıkları ortadan kaldırması gerekmekteydi. Ulusal kimliğin Singapur siyasetindeki rolünü analiz etmeden önce, bir ulus kavramının ne anlama geldiğini ve bu çok ırklı şehir devletiyle nasıl bir ilişki kurduğunu anlamak faydalı olacaktır. Şehir-devleti uzun bir geçmişe sahip olamadığı ve çok sayıda farklı etnikliğin yaşadığı için, Singapur ulusunun (eğer gerçekten var ise) belirgin biçimde modern ve yapılı bir fenomen olduğu düşünülmelidir (Ortmann, 2009: 37). Nüfusun % 75'i Çin, % 13,7'si Malay, % 8,7'si Hint ve % 2,6'sı çoğunlukla Orta Asya ve Avrupa'dan olmak üzere diğer milletlerden oluşmaktadır (Clammer, 1985). Bu da Singapurluların ulusal kimlik değil vatandaşlık ile karakterize edildiğini göstermektedir. Singapur'da kimlik politikaları sürecini anlamak için etnik ve vatandaşlık ulusal kimliğini birbirinden ayırmak gerekir. İkisi arasındaki en önemli fark, eskiden, vatandaşlık doğuştan miras kaldığına inanılırken, daha sonra gönüllülük ve edinilebilir hale oldu (Greenfeld, 1992: 11).

Bunu başarmak için aşağıda sayılanlar dahil olmak üzere çeşitli önlemler alınmıştır:

- İngilizce devletin resmi dili olarak ilan edilmiş, yanı sıra Singapur'da dört resmi dil kullanılmaktadır bu diller ise Çince, İngilizce, Malayca ve Tamilce olmaktadır (Gintai, 2012).
- Tüm görevleri ve üst düzey pozisyonları yerine getirenler, bağlı oldukları, kökenleri veya dinleri ne olursa olsun, en iyi bireyler arasından seçilmektedir.
- Partilerin çıkarlarını aşmak ve mezhepçi fanatizmin kültürünü terk etmek ve sadece Singapur'un gelişmesi hedef alınmıştır

2.4.3. Yolsuzluğu Ortadan Kaldırmak

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) göre yolsuzluk, kamu güç, görev ve yetkisinin rüşvet, irtikâp, kayırmacılık, sahtekarlık ve zimmet yoluyla özel çıkar elde etmek için kötüye kullanılmasıdır (UNDP, 1999: 7). Bu tanım, yalnızca bürokratik ve siyasi yolsuzluğun değil aynı zamanda özel sektörün yolsuzluğunu da içermektedir. Yolsuzluk birçok Asya ülkesinde ciddi bir sorundur, ancak Singapur ve Hong Kong, merkezli Siyasi ve Ekonomik Risk Danışmanlığı Ltd (PERC) ve Berlin merkezli Transparency International (TI) tarafından yürütülen yıllık anketlere göre Asya'daki en az yolsuzluk Singapur'dur. 1999'da PERC, Singapur'u, İsviçre ve Avustralya'dan sonra dünyanın en az yozlaşmış üçüncü ülkesi ve 12 Asya ülkesinin yolsuzluğu en az olan ülkesi olarak sıralamıştır (Quah, 2001: 29).

PERC göre:

Bütün ülkelerin yolsuzlukla mücadeleyi amaçlayan yasaları vardır, ancak çok az hükümet bu yasaları Singapur gibi sıkı ve tutarlı bir şekilde uygular. Yozlaşmış (yolsuz) memurlar, özellikle yüksek rütbeli olanlar, Singapur'da, başka ülkelere göre çok sert bir şekilde ele alınmaktadır (Straits Times, 1996: 3). Singapur'un yolsuzlukla mücadelesi 1871'de başlamiştır. İngilizler, bunu engellemediği için koloni dönemi boyunca ciddi bir sorun olarak kalmıştır. Devrim ise, Halkın Eylem Partisi'nin (PAP) hükümetin Yolsuzluk Uygulamaları Soruşturma Bürosu'nun (CPIB) yolsuzlukla mücadeleye daha fazla yetki verdiğini Yolsuzluk Önleme Yasası'nı (POCA) yürürlüğe koyduğu 1960 yılında gelmişitr (National University of

Singapore, 1960). 17 Haziran 1960'ta yürürlüğe giren Yolsuzlukla Mücadele Yasası (PCA), Singapur'daki başlıca yolsuzlukla mücadele yasasıdır. PCA, CPIB'yi güçlendirir ve yolsuzluğu ve cezalarını yönetir ve tanımlar.

PCA'nın temel özellikleri şunlardır (CPİB, 2018) (Corrupt Practices Investigation Bureau):

- Dolar ve sentlerin ötesinde:
  Singapur'da Yolsuzluk, geniş bir hizmet karşılığında sunulan rüşvet olarak tanımlanmaktadır. Rüşvet, parasal veya parasal olmayan nitelikte olabilir. Bunları içerir:
  Para, hediyeler, krediler, ücretler, ödüller, komisyonlar, ofis, iş veya sözleşme vb. CPIB, kamu veya özel sektör bireylerini veya kamu üyelerini içerip içermediğini tüm yolsuzluk davalarını araştırır. Kişinin rütbesi, kıdem ve siyasi bağları ne olursa olsun, kimse yasadan muaf değildir.
- Sert cezalar:
  PCA kapsamında bir suçtan mahkûm olan bir kişi, her bir yolsuzluk sucu için 100.000 ABD Dolarını geçmeyen bir para cezasına veya 5 yılı geçmeyen bir süre hapis cezasına ya da her ikisine de içerir.
- Kamu hizmetinin bozulmamasını (yosunlaşmaması) sağlamak:
  Devlet çalışanlarının görev ve sorumluluklarını ulusa verdikleri hizmetin özünde bütünlük içerisinde yerine getirmeleri beklenir. Herhangi bir yolsuzluk işleminin hükümetle yapılan bir sözleşmeyle veya teklifle ilgili olduğu kanıtlanmışsa, hükümlü her bir yolsuzluk sucu için kişi 100.000 ABD Dolarını geçmeyen bir para cezasına veya 7 yıldan uzun olmayan bir süre boyunca hapis cezasına çarptırılabilir.
- Sınırların içinde ve dışında: PCA, Singapur dışında bir Singapurlu vatandaşı tarafından işlenen Singapur gibi işlenmiş yozlaşmış eylemlerle başa çıkabilmek için yetkilerine sahiptir (SSO, 2019).

Leslie Palmier, yolsuzluğun önemli nedenleri olarak üç faktörü belirlemiştir: fırsatlar (devlet memurlarının yönetimi veya kazançlı faaliyetlerin kontrolü katılımın

kapsamına bağlıdır), maaşlar ve polislik (mesela, tespit ve cezalandırma olasılığı). Daha spesifik olarak, (Palmier, 1985: 272) bunu iddia ediyor:

Tanımlanan bürokratik yolsuzluk, üç faktörün herhangi birine değil, onların arasındaki dengeye bağlı gibi görünmektedir. Bir tarafta, az fırsatlar, iyi maaş ve etkili polislik, yolsuzluk en az derecede olacak; diğer yandan, çok fırsat, zayıf maaş ve zayıf polislik ile, önemli derecede yolsuzluk olacak.

Palmier (1985) düşük maaşları yolsuzluğa katkıda bulunan önemli bir faktör olarak tanımladı. Eğer memurlar yolsuzluğa ve hükümet muhalefetine eğimli değillerse. Açıkça, hükümetin bu memurların sadakatini sağlamak için kazançlar sağlamak veya en azından ona izin verme yükümlülüğü vardır; buna içerik bir sözleşme diyebiliriz. "Yeterli ödeme" nin "reformda temel bir bileşen" olduğu sonucuna vardı. Uluslararası Para Fonu, " devlet memurlarının ücretleri çok düşük olduğunda, özellikle de yakalanmanın fırsatı düşük olduğunda, rüşvet toplamak için kendi konumlarını kullanmak zorunda kalabileceklerini" savunmaktadır (Mauro, 1997: 5). Koloni döneminde Singapur'da polis yolsuzluğundan sorumlu en önemli faktör, özellikle alt sıralardaki polis memurlarının düşük maaşlarıydı. Yolsuzluk koloni dönemi boyunca yaygınlaşırken, yeni seçilen PAP (Halkın Eylem Partisi'nin) hükümeti Haziran 1959'da Singapur kalkınma hedeflerine ulaşmasını sağlamak için yolsuzluk sorununu ortadan kaldırmasının gerektiğini fark etmişler. Böylece onların acil görevleri iki yönlü idi bir yandan yolsuzluğu en aza indirmek ve diğer yandan Yolsuzluğun kamu algısını düşük riskli, yüksek kazançlı etkinliğinden yüksek riskli, düşük kazançlı etkinliğine dönüştürmek. PAP liderleri, 1960 yılında POCA'yı yürürlüğe koyarak ve CPIB'yi güçlendirerek kapsamlı bir yolsuzlukla mücadele stratejisi başlattılar.

Yolsuzluğu en aza indirgemekle ilgilenen diğer ülkeler Singapur'un deneyiminden ne öğrenebilir:

- Siyasi liderlik, yolsuzluğun ortadan kaldırılmasına içtenlikle bağlı olmalıdır. Örnek davranış sergilemeleri, mütevazı bir yaşam tarzı benimsemeleri ve yolsuzluğun kendilerine düşmekten kaçınmaları gerekir. Yolsuzluktan suçlu bulunan herkes, toplumdaki konumu veya statüsünden bağımsız olarak

cezalandırılmalıdır. Eğer "büyük balıklar" (zengin ve ünlü) yolsuzluktan yargılanmaktan korunuyorsa ve sadece "küçük balıklar" (sıradan insanlar) yargılanırsa, yolsuzlukla mücadele stratejisinde güvenilirlikten yoksun kalacak ve başarılı olamayacaktır.

- Yolsuzlukla en etkili şekilde mücadele etmek için, artan önlemler yeterli olmayacağından kapsamlı yolsuzlukla mücadele önlemleri kullanılmalıdır. Etkili bir kapsamlı yolsuzlukla mücadele stratejisi, kapsamlı yolsuzlukla mücadele yasalarından ve yolsuzlukla özerk yolsuzlukla mücadele ajansı oluşturulmalıdır. Yolsuzlukla mücadele mevzuatı, boşlukları önlemek için kapsamlı olmalı ve gerektiğinde ilgili değişiklikleri getirmek için periyodik olarak gözden geçirilmelidir.
- Yolsuzlukla mücadele ajansının (ACA) kendisi bozulmaz olmalıdır. Bunu sağlamak için, yıkılmaz bir siyasi lider tarafından kontrol edilmeli veya denetlenmelidir. ACA dürüst ve yetkin personel tarafından görevlendirilmelidir. Aşırı görevden kaçınılmalı ve yolsuzluğun suçlu olduğunu tespit eden personel cezalandırılmalı ve kamu hizmetinden kovulmalıdır.
- Yolsuzluk faaliyetlerine (yani gümrük, göç, iç gelir ve trafik polisi) gibi açık olan devlet dairelerinde yolsuzluk fırsatlarını azaltmak için, söz konusu bölümlerin yolsuzluk fırsatlarını azaltmak için prosedürlerini periyodik olarak gözden geçirmeleri gerekir.
- Devlet memurları ve siyasi liderler arasındaki yolsuzluk teşviki, maaşlarının ve yan haklarının özel sektörle rekabet edebilir olmasını sağlayarak azaltılabilir.

Ancak, ekonomik büyüme ve yeterli finansal kaynaklar olmadığı sürece, hükümetler maaşları artıramayabilir. Düşük kamu hizmeti maaşlarının uzun vadeli sonuçları yetenekli memurlar daha yüksek ücret karşılığında özel şirketlere katılmak için ayrılırken daha az yetenekli kalacak ve düşük maaşlarını artırmak için yolsuzluğa kapılacaklardır. Kısacası, Singapur'un yolsuzluğu en aza indirmedeki başarısı hem yolsuzluk fırsatlarını hem de teşviklerini azaltma konusundaki ikili stratejisine bağlanabilir. Gerçekten de Singapur'un yolsuzlukla mücadeledeki deneyimi, güçlü bir siyasi irade varsa, yolsuzluğun en aza indirilmesinin mümkün

olduğunu göstermektedir. Siyasi liderler ve üst düzey yöneticiler, ülkelerinde yolsuzlukla mücadele stratejilerini uygulamak için yalnızca söylemde değil uygulamada da hayata geçirmemeleri halinde durum umutsuz hale gelmektedir

2.4.4. Eğitim

Fakir ve zayıf bir ülke olan Singapur 50 yıl içinde kendisini ekonomik ve eğitim alanında geliştirmiştir. Genç bir ulusu iyi bir örnek olabilecek dereceye başarıyla dönüştürmüştür. Singapur'un başarısının büyük bir kısmı, insan sermayesine yatırım yapma ve dünya standartlarında bir eğitim sistemi oluşturma konusundaki vurgusundan kaynaklanmıştır. Singapur'da eğitim: Yetkin, uyarlanabilir, üretken bir işgücü üreterek; çeşitli etnik gruplar arasında sosyal uyumu teşvik ederek ulus inşasına katkı sunan bir araç olmuştur. Singapur'da eğitimin uzun vadeli hedefi ise öğrencileri bir bilgi ekonomisinin zorluklarını karşılamaya ve Singapur'un ekonomik rekabet gücünü arttırmaya hazırlamaktır. Yew'in stratejisi, her zaman Singapur'un tek doğal kaynağı olan halkını geliştireceğini işaret ediyordu. OECD verilerine göre, Singapur dünyanın en iyi okullarına ve en yüksek eğitim seviyesine sahip ülkeleri arasındadır. McKinsey Raporu (2007): Singapur gibi yüksek performanslı okul sistemlerinin başarısında üç temel başarı faktörüne odaklandığı öne çıkmıştır. Bu temel faktörler aşağıda sıralanmıştır:

- Öğretmen seçiminde etkili mekanizmalar, doğru kişilerin öğretmen olmak için istihdam edilmesi…Örneğin, öğretmenlerinin kalitesi eğitim sisteminin de kalitesini gösteren bir ölçüttür.
- Etkili eğitmenler olan öğretmenlerin kendilerini profesyonel olarak geliştirilmelerini sağlamaya yönelik güçlü bir vurgu ile eğitim ve gelişim için etkili süreçler geliştirir. Yani, mükemmel sonuçlar elde etmenin en iyi yolu, öğretimin geliştirilmesidir.
- Her öğrencinin mükemmel eğitimden faydalanmasını sağlamak için etkili sistemler ve destek yapıları oluşturulmaktadır (örneğin, okuldaki en iyi öğrencinin başarısını gösteren unsur iyi bir performanstır. Bu performans öğrencinin standartını yükseltmektedir.

Singapur eğitim konusunda çok başaralı bir ülkedir. Bunula ilgili bazı bilgiler aşağıda sunulmuştur. Times Higher Education Supplement sıralamasına göre 2018'de dünyanın ilk 100 sıralaması içerisinde Singapur'un iki devlet üniversitesi yer almaktadır. Singapur Ulusal Üniversitesi 23. sırada Nanyang Teknoloji Üniversitesi 51. sırada yer almaktadır (Times Higher Education Supplement, 2018). Toplumun okuryazarlığı ise UNESCO 2016 verilerine göre Singapur'daki yetişkin nüfusun (15 yaş ve üzeri) % 96,81'i (4.915.667 kişi) okuma yazma bilmektedir. Geriye kalan yaklaşık 162.106 yetişkin okur-yazar değildir. Yetişkin erkek nüfusu için okuma yazma oranı % 98,66'dır (2.415.053 kişidir) Geriye kalkan 32.876 kişi ise okuma-yazma bilmemektedir. Yetişkin kadın nüfusu için okuma yazma oranı %95.09'dur (2.500.613 kişidir). Geriye kalan 129.231 kişi ise okuma-yazma bilmiyor. Genç okuryazarlık oranları erkek ve kadınlar için % 99,9 ve % 99,9'dur. Genel gençlik okuryazarlığı oranı % 99,9'dur. Gençlik okuryazarlığı oranı tanımı 15 ila 24 yaş arasındaki nüfusları kapsamaktadır (UNESCO, 2016). Singapur'daki öğrenciler, 1995, 1999, 2003 ve 2007 yıllarında Uluslararası Matematik ve Bilim Çalışmasında (TIMSS) Eğilimler üzerine matematik ve fen bilimleri alanında dünyanın en iyileri arasında olmuştur. Singapur 2006 Uluslararası Okuma Okuryazarlığı Araştırması'nda (PIRLS) okur-yazarlıkta dördüncü oldular. Singapur 2007 öğretmenlerinin Mc Kinsey çalışmasında en iyi performans gösteren eğitim sistemlerinden biri olarak değerlendirilmiştir (Barber ve Mourshed, 2007). Singapur ayrıca, 2009 ve 2012 Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) okuma, matematik ve fen bilimlerinde en iyi performans gösteren ülkeler arasında gösterilmiştir (OECD, 2015). En son başarısı ise İktisadi İş birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından düzenlenen matematik ve fen alanındaki test puanlarına dayanan küresel okul sıralamasında76 ülke arasında birinci olmuştur (Coughlan, 2015). Singapur'un eğitim sistemi "sürekli iyiye doğru gittiği" kabul edilmiştir. McKinsey raporunda "Harika" olarak tanımlanmıştır (McKinsey, 2010). Singapur eğitiminin temel özelliği çift dilli eğitim ve çok kültürlü eğitim modeline dayanmasıdır. Öğrencilerin, İngilizceyi öğrenmenin yanı sıra, kültürlerini, kimliklerini, geleneklerini, değerlerini korumak adına anadillerini de öğrenmeleri gerekliliğini de beraber götürmüştür (Birbiri ve Ayer, 2013).

Modern Singapur'da eğitim, sürekli olarak ekonomik ve ulusal kalkınma için yapı taşı olmuştur. Başbakan Goh Chok Thong'un belirttiği gibi: "Bir milletin zenginliği halkında yatıyor." Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, Singapur'un üst düzey liderlerinin ifadelerinde, doğal kaynaklara sahip olmayan bir ülkede ekonomik kalkınma ve ulusal uyumun anahtarı olarak eğitime verilen yüksek değer açıktır. Singapur'da eğitim ve ekonomik kalkınma arasındaki güçlü bağ vardır. Eğitim sisteminin ekonomik kalkınma hedeflerine uygun hale getirilmesi için Singapur'da eğitime öncelik verilmiştir. Eğitim politikalarını son derece pragmatik hale getirmiştir. Yüksek kalitedeki matematik ve bilime önem verilmiştir. Ayrıca Singapurlular dünya çapında mesleki / teknik eğitimde başarısız olan ülkeler ile çalışabileceklerini duyurmuşlardır. Bu başarısızlığı gidermek şartı ile başarı elde etmek için sürekli olarak bir araya gelmek her iki tarafı da güçlendirecektir. Eğitim için yapılan harcamalar 2010 yılında GSYİH'nın % 3,6'sına, toplam devlet harcamalarının yaklaşık %20'sine çıkmıştır (OECD, 2011'a). Singapur, uzun yıllar boyunca yüksek kaliteli bir eğitim sistemi vizyonunu sürdürmüştür. Singapur'un eğitimdeki başarısına yardımcı olan temel özelliklerden bazıları bunlardır (OECD, 2011 b):

- Geleceği düşünen ve kapsamlı planlama sistemi.
- Politika uygulayıcıları, araştırmacılar ve eğitimciler arasındaki yakın bağlantılar.
- Politikaları uygulamak için araçlar
- Küçük ölçekli avantajlar
- Eşitlik ve liyakat taahhüdü
- Matematik, fen ve teknik becerilere güçlü bir odaklanma
- Sistemin taleplerine uyan insan kaynakları yönetimi
- Sürekli geliştirilmekte olan bir sistem

Kuznets, Schultz ve diğer bazı iktisatçılar tarafından yapılan analitik çalışmalarda Amerikan ekonomisinde, eğitime harcanan bir doların milli geliri artırıcı etkisinin barajlara, demiryollarına, fabrikalara ya da diğer somut projelere harcanan bir doların milli geliri artırıcı etkisinden çok daha fazla olduğunu ortaya koymuşlardır (Berber, 2015: 31). Geleceğe bakıldığında, Singapur hükümetinin,

gelecekteki vatandaşlarını bir bilgi ekonomisine aktif ve başarılı katkıda bulunmaya hazır hale getirmek için eğitime büyük yatırım yapmaya devam etmesi beklenmektedir. Singapur, eğitim sistemi içerisinde okulda eğitim mükemmelliği elde etmek için en iyi eğitim uygulamalarını benimsemenin önemini göstermektedir. Okul sonuçlarında kayda değer bir iyileşmenin kısa sürede mümkün olduğunu, bu uygulamaların sistem genelinde benimsenmesinin okul sistemini iyileştirmede önemli bir etkisi olabileceğini göstermektedir.

2.4.5. Ticari ve Yatırım Kolaylıkları

Singapur, 2017'de kişi başına düşen 52.600 ABD doları milli gelire sahip yüksek gelirli bir ekonomidir. Bağımsızlıktan on yıl sonra, Singapur düşük gelirli bir ülkeden yüksek gelirli bir ülkeye dönüştü. Şehir devletin dünyanın en yüksek GSYİH büyüme oranı yaşayan ülkeler yer almaktadır. Bağımsızlıktan bu yana yaşayan ortalama büyüme oranı % 7,7'dir, ilk 25 yılda ise büyüme oranı % 9,2 seviyesindeydi (World Bank, 2018 d). Singapur Dünya Bankası verilerine göre 2008 yılından 2016 yılına kadar İş Yapma Kolaylık endeksi sıralamasında birinci sırada yer almıştır. 2017 ve 2018 yılarında ise İkinci sırada yer almıştır. İş Yapma/İş Kurma Kolaylığı Endeksi, Dünya Bankası tarafından düzenlenen seçilmiş yıllara ait raporların yayımlanmasıyla başlamış olup, bu raporlar dünya ekonomileri üzerinde söz konusu ülkelerin yatırım ortamını etkileyebilecek şirket kuruluşu, vergi politikaları, istihdam, lisans alma süreci, yatırımcıların korunması gibi çeşitli göstergeleri temel alarak karşılaştırmalı bir değerlendirme sunmaktadır (Koç ve diğ., 2017: 18).

Singapur'un yabancı yatırımları çekmesinin bazı faktörler şunlardır:

• Singapur parlamenter hükümet sistemine sahip bir cumhuriyettir. Singapur'un Başbakanı Hükümet Başkanıdır (Parliament of Singapore, 2017). Singapur, politik istikrarı, etkin hükümeti, serbest girişim ekonomisi, mükemmel altyapı ve iletişim sistemleri, mevcut finansal ve profesyonel destek hizmetleri, cazip yatırım teşvikleri ve uyarlanabilir iş gücü nedeniyle güçlü bir yatırım ortamı sunmaktadır. Singapur, rekabetçi ve iş dostu bir ekonomiye sahiptir. Çeşitlendirilmiş ekonomisi büyük ölçüde ihracata

dayanmaktadır (İnter Nations Organisation, 2018). Elektronik, petrol arıtma, kimyasallar, makine mühendisliği ve biyomedikal bilimler sektörlerine dayanmaktadır. Finansal hizmetler, liman ve lojistik hizmetleri, eğitim ve turizm de Singapur ekonomisinin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır (Singapore Government Securities, 2018). Singapur, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyesidir. Singapur Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) üyesidir. Brunei Sultanlığı, Kamboçya, Endonezya, Laos, Malezya, Myanmar, Filipinler, Tayland ve Vietnam ile ekonomik iş birliğini, sosyal ilerlemeyi, kültürel gelişmeyi teşvik eden bölgesel barış ve istikrarı korumak, dış ticaret ve yatırım çekmek için ortak bir pazar kurmak bir ticaret ittifakını olan ASEAN üyesidir (The Association of Southeast Asian Nations, 2018). Singapur Fikri Mülkiyet Ofisi fikri mülkiyet yasalarını tavsiye eder ve yönetir, fikri mülkiyet bilincini artırır ve Singapur'da fikri mülkiyetin gelişmesini kolaylaştırmak için altyapı sağlar. Onun odak noktası, şirketlerin IP ve inovasyon stratejileri ile büyümelerine, bu alanlarda beceri ve uzmanlık alanlarının geliştirmelerine ve bugünün fikirlerinin yarının malvarlığı haline geldiği canlı bir ekosistem oluşturmaya yardımcı olmaktır. Tipik olarak Singapur'da tanınan fikri mülkiyet türleri arasında patentler, ticari markalar, tasarım, telif hakları, ayrıca Bitki Çeşitleri Koruması, coğrafi işaretler, endüstriyel tasarımlar, Özel Bilgi ve Ticari Sırlar ve tümleşik devrelerin düzen tasarımları bulunur (The Intellectual Property Office of Singapore, 2018).

- Çoklu fırsatlar:

  Singapur'un birçok yatırım fırsatı bulunmaktadır. Yeni şirketler, bazı yerel sorunların çözümüne katkıda bulunan faaliyetlere odaklanmaktadırlar. Örneğin, Malezya'dan Singapur'a transfer hizmeti "GrabTaxi" çok hızlı bir şekilde yayınlamıştır. Vatandaşların ulaşım yollarında çektiği sorunları azaltmayı amaçlayan ve geniş bir bölgesel yayılımı olan seçkin bir ulaştırma hizmetidir.

  Bu hizmet, Softbank ve Tiger Global Management gibi büyük yatırım kurumlarından 680 milyon dolarlık yatırımlar çekmiştir (Gosseboom, 2015).

Bulunan İş gücü dünyadaki en nitelikli iş gücünden biridir. Katma değeri yüksek sektörler (İCT, finans, kimya ve eczacılık gibi) çok iyi gelişmiştir. Singapur'da bulunan finansal altyapı (sağlam bankacılık sistemi), telekomünikasyon ve ulaşım, denizcilik stratejik konumu ve gelişmekte olan ülkelerin pazarlara (Asya ve Orta Doğu'da) yakın olması bölgesel ve uluslararası ticaret için önemli bir merkez olmasını sağlamaktadır.

- Mobil ve İnternet Kullanım Gücü:

  Singapur'da akıllı telefon kullanım oranı artmaktadır, 2014 Deloitte Raporu'na göre On vatandaşın yaklaşık dokuzu akıllı telefon kullanıyor (Deloitte, 2014). Singapur ve Malezya, Güneydoğu Asya'daki e-pazarlama sitelerinin toplam satışlarının yaklaşık yarısını oluştururken, bölgenin toplam nüfusunun yalnızca % 8'ini (Jones, 2013) temsil etmelerine rağmen milyonlarca girişim sermayesi çeken birçok e-pazarlama şirketinin kurulmasını teşvik etmiştir.

- Risk sermayesinin genişliği:

  Dünyadaki birçok kurum Singapur pazarının sunduğu ümit verici fırsatları ve yeni faaliyetlerin başlamasına fon ayırmakta tereddüt etmediğini farkındadır.

- İş kolaylıkları:

  Singapur'un iş kolaylıkları ekonominin açılması, geliştirilmesinde köklü ve doğrudan bir role sahiptir. Böylece Singapur vatandaşı kendi şirketini kurabilir ve evden interneti kullanarak evraklarını bitirebilir. Hatta şirketin adı, başka şirketlerden var ise veya sadece 72 saat içinde şirketin adını seçebilir. Daha sonra ticari kayıt internet üzerinden de evden basılabilir. Başvurunun onaylanması veya gözden geçirilmesi için başka bir ajansa gönderilmesi gerekiyorsa, 14 gün ila 2 ay arasında sürebilir. Örneğin, şirketin amacı özel bir okulun kurulması ile ilgili faaliyetleri yürütmekse, başvuru Eğitim Bakanlığı'na gönderilecektir (The Accounting and Corporate Regulatory Authority, 2016).

- Vergi teşvikleri:

  Vergi muafiyetleri ve çeşitli vergi teşvikleri mevcuttur. Singapur, geçici vergi muafiyeti ve imtiyazlar, hızlandırılmış amortisman planları,

elverişli kredi koşulları, hisse katılımı, ekonomik ve teknolojik gelişimini teşvik eden veya artıran vergi mükelleflerini çekmek için yüksek kaliteli sanayi siteleri de dahil olmak üzere çok çeşitli yatırım teşvikleri sunmaktadır. Bu teşvikler, Gelir Vergisi Yasası ve Ekonomik Genişleme Teşvikleri (Gelir Vergisi Yasası) (EEIA) Yasasında açıklanmıştır ve geniş kapsamlı iş aktiviteleri için geçerlidir (Singapore Statutes Online, 2019).

Singapur, ülkeye yatırım yapmak isteyen şirketler için uygun bir iş ortamı sunmaktadır (etkin hukuki sistem, yüksek vasıflı işgücü, politik ve ekonomik istikrar, fikri mülkiyet haklarının ihlali zorlama becerisi ve hoş yaşam ortamı). Şirketlerin işletmelerini yalnızca Singapur'a değil aynı zamanda bölgeye çekmek istemelerine yol açan faktörler bu sebepledir.

Hükümet Singapur'un ekonomik büyümesine katkıda bulunan yabancı yatırımı memnuniyetle karşılamakta özellikle katma değeri yüksek, becerilere, teknoloji tabanlı ve biyo-medikal sektörlere yatırım yapmayı tercih etmektedir (Lee vd., 2008).

2.4.6. Lee Kuan Yew'in Liderliği

Lee, 1959'da Singapur'un ilk Başbakanı olmuş ve bu görevi 1959'dan 1990'a kadar sürdürmüştür. Ülkeyi gelişmekte olan eski bir sömürgeden Asya'nın en istikrarlı ve müreffeh ülkelerinden birine dönüşmesini sağlamıştır (National Library Board, 2015). 1960'lı yıllarda, Singapur gecekondu mahalleleri ve ırksal gerilimleri ile bilinmekteydi. Lee Kuan Yew' gecekonduların yerine rahat yüksek binalar yaptırmış ve istihdam politikaları uygulamıştır. Lee bölgedeki en iyi altyapıyı inşa etmiş: iyi yollar, birinci sınıf bir havaalanı, limanlar, iletişim ağları, sağlık ve eğitim sistemleri kurmuş, neredeyse tüm Singapurluların kendi evlerine sahip olmalarını sağlayan bir kamu konut sistemi kurmuştur. Hem emeklilik sistemi hem de şirket olarak hareket eden Merkezi İhtiyat Fonu'nu hayata geçirmiştir (Hays, 2015). Malezya devletinden ayrıldıktan sonra Singapur Cumhuriyeti farklı ırkları birleşik bir ulusa entegre ederek en başarılı Asya ülkelerinden biri haline getirmiştir. Devletini geliştirmek için milyarlarca paraya sahip değildi ancak Singapur halkı için gereken tüm olanaklardan yararlanmayı başarmıştır. İletişim ve ulaşım altyapısı kurarak yabancı yatırımları çekmiş, İngilizceyi ikinci resmi dile çevirmiş ve yolsuzluğu

ortadan kaldırmayı başarmıştır. Lee Modeli- ekonomik güçlenmenin ve sıkı kontrol edilen kişisel özgürlüklerin bir topluma öncülük etmesinin benzersiz bir karışımı olmuştur. Lee, "Biz insan doğasını anlamalıyız, her zaman insanlığın hayvan benzeri olduğunu düşünmüştüm, Konfüçyüs teorisi insanı geliştirebilirdi, ama olabileceğinden emin değilim, bence insan eğitilebilir, disiplinli olabilir" (Jacobson, 2010) felsefesiyle hareket etmiştir.

Lee KuanYew'in başarısını analiz eden Graham Allison da şu 5 faktör üzerinde durmuştur (Allison, 2015);

• Başarı, ölçülebilir sonuçlara göre değerlendirilmelidir,

• Üstün performans için, üstün liderlik gereklidir. Bu nedenle demokrasinin aşırı dozda uygulanması, ülke adına zararlı olabilir,

• Herkese fırsat eşitliği sağlanmalı ve potansiyellerinden tam istifade edilmelidir,

• Disiplin, demokrasiden daha önemli bir değerdir,

• Başarı için istikrar ve güç gereklidir.

Prashanth Parameswaran'a göre Lee Kuan Yew'in gelecek nesillere 10 önemli mirası bulunmaktadır (Parameswaran, 2015);

• İyi kurucu babalar, bir ülkeye çok şey katabilir;

• Başarılı yönetim için meritokrasi[1] şarttır;

• Pragmatizm önemli ve genelde başarıya ulaşan bir yöntemdir;

• Küçük devletler; savaş değil, ancak barış ve ekonomik kalkınma yoluyla dünyada kendilerine önemli bir yer edinebilirler;

---

[1] İnsanların yeteneklerine dayanarak para ya da sosyal durumları bakmaksızın, başarı ya da güç kazandıkları bir yönetim biçimidir.

• İnsanların hayatını değiştiren küçük hamleler, ileride yapılacak büyük reformların temelini oluşturabilir;

• Kalkınma için yabancı yardıma değil, yabancı yatırıma odaklanılmalıdır;

• Etnik gruplar sisteme entegre edilmeli ve devletin bu yönde enerji israfı önlenmelidir. Nitekim Singapur'da 4 resmi dil vardır: İngilizce, Çince, Malayca ve Tamilce.

• Ülkenin stratejik ihtiyaçlarına çözüm bulunmalıdır. Singapur açısından bu sorun su kaynakları olmuş ve Lee Kuan Yew döneminde büyük ölçüde çözülmüştür;

• Popülizm tuzağına düşülmemelidir; zira bu hata, ülkede sosyal devlet inşa etmek adına büyük kaynak israflarına yol açabilir;

• Ülkeyi yöneten liderler dürüst (yolsuzluğa bulaşmamış) ve açıkgözlü olmalıdır,

Lee, başarılarından ancak ayrılmaya devam edebilmeleri için faydalı olacağına inanmış ve çoğu sömürge sonrası liderin aksine, değiştirilmesi için erken hazırlıklara başlamıştır. 1970'lerin başlarından itibaren yeni yetenekler toplamış ve geliştirmiştir. Daha sonraki görev süreleri boyunca, seçtikleri Goh Chok Tong'a daha fazla karar verme sorumluluğu devretmişidir. 1990'da Cumhuriyetin 25. Ulusal Günü kutlamalarından birkaç ay sonra istifa ettiğinde, Lee, dünyanın en uzun süredir hizmet veren başbakanı olmuştur (National Library Board, 2015).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE İLE SİNGAPUR KARŞILAŞTIRMA

Çalışmanın bu bölümünde Singapur ve Türkiye'de yaşanan ekonomik ve sosyal gelişmeler ele alınacaktır. Singapur 1965 yılında bağımsızlığını ilan ettiği için karşılaştırma 1965-2018 yıllarını kapsayacaktır. Süreç, kalkınma eksenli incelendiği için sadece ekonomik göstergelere bakılmayacaktır. Bunun yanı sıra ekonomik kalkınmanın sosyal gelişmeye etkisi de değerlendirilecektir. İlk olarak iki ülkenin demografisi ele alınacak, sahip olunan doğal kaynaklar, bunların nasıl kullanıldığı ve son olarak kaynakların kullanımının kalkınma sürecine etkisi incelenecektir.

3.1. DEMOGRAFİK GÖSTERGELER

Dünyadaki en yoğun nüfuslu ülkelerden biri olan Singapur'un (Porter, 2018) nüfus artış hızı oranı 1970'lere kadar yüksek olarak gerçekleşmiştir, ancak doğum kontrol politikalarının uygulanmasıyla nüfus artışı yavaşlamaya başlamıştır. Singapur toplumunun büyük oranı Çinlilerden oluşmakla beraber, Malay, Hintliler gibi farklı ırklar daha iyi yaşam şartları sebebiyle Singapur'a göç etmişlerdir. Malay balıkçıları olan yerli Singapurlular göç dalgalarıyla meydana gelen büyük bir etnik örtüşmeye rağmen kendi kültürel kimliklerini korumuşlardır.

Tablo 4: Türkiye ve Singapur Ait Nüfus Verileri (1960- 2018)

Yıl	Türkiye	Singapore
1965	30.77	1.887
1970	34.88	2.074
1975	39.53	2.263
1980	44,51	2,414
1985	51,901	2,736

1990	55,343	3,047
1995	60,184	3,525
2000	64,73	4,028
2005	68,861	4,266
2010	73,723	5,077
2015	78,741	5,535
2016	79,815	5,607
2017	80,621	5,675
2018	81,415	5,737

Kaynak: IMF

2018 yılın verilerine göre dünya nüfusu sıralamasında ülke olarak 112. sırada yer alan (CIA, 2018) Singapur'un nüfus yoğunluğu 8.226 kişi/km^2'dir. Tablo 1960-2018 yılları arası Singapur'un nüfus değişimini gösteren veriler sunmaktadır. Singapur'da anti-natalist politikalar sonucunda 1970-1980 yılları arasında doğurganlık oranı yavaşlamaya başlamıştır. Ancak 1990 ile 2000 yıllar arası pro-natalist politikaları uygulanmasına rağmen doğurganlık oranı düşmeye devam etmiştir. 2000 yılından itibaren doğurganlık oranlarında en düşük seviyeleri gören Singapur'da göçmen akışı nüfus artışının temel kaynağını oluşturmaktadır (Civil Service Collage, 2010).

Türkiye ise ayrı bir coğrafi konumu olan, bir kısmı Asya ve diğer kısmı Avrupa yer alan hem coğrafi hem de nüfus açısından büyük bir ülkedir. Türkiye'nin toplam yüzölçümü yaklaşık 785.350 km²'dirYüzölçümü 37. Sırada yer almaktadır (World Bank, 2018 e). Türkiye hem Asya hem de Avrupa kıtasında yer alarak gerek coğrafi gerek demografik özellikler açısından Singapur'dan farklılık göstermektedir. Bosfor Boğazı, Türkiye toprakları ile Avrupa kıtası arasında bağlanmaktadır. Kuzeyde Karadeniz, Gürcistan ve Bulgaristan, batıda ise Akdeniz ve Yunanistan tarafından, güney sınırında ise Irak ve Suriye, doğuda ise Ermenistan, İran ve Azerbaycan tarafından sınırlanmıştır. İstanbul ve Çanakkale boğazlarıyla Avrupa ve Asya kıtasındaki toprakları coğrafi olarak birbirinden ayrılan Türkiye kuzeyde Karadeniz, Gürcistan ve Bulgaristan, batıda Ege Denizi ve Yunanistan, güneyde Akdeniz, Irak ve Suriye, doğuda ise Ermenistan ve İran ile coğrafi komşuluk ilişkisi içerisindedir. 2018 yılı nüfusu 81.415 milyon olan Türkiye'nin nüfus yoğunluğu ise

2017 Dünya Bankası verilerine göre 104,914 kişi/km^2'dir. Nüfus, bir ülkeyi askeri, ekonomik, siyasi, sosyal ve çevre açısından etkileyen bir faktördür (Oktay, 2013). Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin nüfus artışını hedefleyen teşvik programları mevcuttur. Bu kapsamda örneğin 2-5 yaş arası çocuk sahibi ebeveynler için günlük bakım desteği ve maddi yardımların yanı sıra 1. çocuk için 300 TL, 2. çocuk için 400 TL, 3. çocuk ve sonrasında doğan çocuklar için 600 TL doğum yardımı ödenmektedir (www.mevzuat.gov.tr, 2015).

Nüfus artışının bir ülke için hem olumlu hem de olumsuz etkileri olabilmektedir. Olumsuz etkiler arasında nüfus artış hızının (veya doğurganlık hızının) yüksekliği ile ters orantılı bir şekilde azalan tasarruf oranları ve yatırımlar gösterilebilir. Artan nüfusun yaşamının idamesi için yatırım ihtiyacı arttıkça üretim ve gelirde daha düşük büyüme oranları izlenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde nüfus artış hızının yüksekliğine bağlı olarak kişi başına düşen gelir miktarı azalmakta ve sermaye birikiminde sorunlar yaşanmaktadır (Ajemiaa, 1994: 346). Hızlı artan nüfus işgücü arzında da bir artışa sebep olur ve işgücü arzı ile talebi arasındaki uyumsuzluk işsizliğin artmasına sebep olmaktadır (Al barri, 1983: 198). Nüfus artışı ile beraber sağlık, eğitim ve diğer kamu hizmetleri için yapılan harcamalar da artmaktadır. Nüfus artışının olumlu etkileri ise işgücüne katılımın artması şeklinde kendini göstermektedir (Al aysewi, 1984: 88). Ancak artan nüfusun ülke kalkınması ve ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkilerinin olması için vasıflı işgücünün artması gerekmektedir ve bu ancak iyi bir eğitim sisteminin sağlanmasıyla gerçekleştirilebilir. İyi bir eğitim sistemi ekonomik büyümenin artmasına olan katkısının yanı sıra piyasanın büyümesini de sağlamaktadır (Al aysewi, 1984: 94). Dünya üzerinde en düşük doğurganlık hızına sahip ülkelerin (bunlara İspanya, İtalya, Almanya, Japonya ve Çin'e bağlı özel yönetim bölgesi Hong Kong örnek gösterilebilir) anti-natalist nüfus politikaları olmadığı gözlenmiştir. Bu ülkelerin ortak özellikleri iyi eğitimli bir nüfusa sahip olmaları, kadın nüfusunun eğitim profilinde hızlı bir yükselme, kadınların daha ileri yaşta evlenmeleri ve çocuk doğurmaları ve istihdam yaratma konusunda başarılı ekonomi politikalarıdır (Atoh, 2004: 42).

3.2. DOĞAL KAYNAKLAR:

Doğal kaynaklar, diğer ekonomik mallardan farklı olarak doğada üretilmeden olarak bulunduklarından yüksek kar potansiyeline sahiptirler (Çınar, 2015: 174).

Doğal kaynaklar kendi aralarında üç gruba ayrılır:

Daimî kaynaklar: Sürekliliği olan ve temini için çok fazla araç kullanımına ihtiyaç duyulmadan erişilebilen kaynaklar (güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, hidroelektrik enerji vb.).

Yenilenebilir kaynaklar: Ormanlar gibi doğal yaşam alanlarında bulunan kaynaklar.

Yenilenemeyen kaynaklar: Mevcut rezervler tükendiğinde daha fazla ekonomik fayda sağlanamayacak kaynaklar ve nadir olarak sınıflanan kaynakları ifade eder petrol hidrokarbon kaynakları tercih edilebilir)

Singapur bağımsızlığını kazandığında hiçbir gelişme ve ilerlemenin olmadığı, doğal kaynaklardan yoksun, etnik olarak ayrışmış, ulusal kimliği olmayan bir koloni idi (Mızrak, 2017: 85). Doğal kaynaklar açısından fakir olmasına rağmen Singapur OECD üyesi olmayan, yüksek gelirli, gelişmiş bir ülkedir. Singapur, Ekvator'a yakın bir ülke olarak genellikle yağışlı, yüksek ve düzenli sıcaklıklara ve yıl boyu yüksek neme sahip tropik bir iklime sahiptir. Bol yağış alan bir ülke olan Singapur'da yılın ortalama 167 gününde yağmur görülür. Ekvator'a yakın olması nedeniyle gün uzunluğu yıl boyunca nispeten sabittir ve bu nedenle ülkenin aldığı güneş miktarı da sabittir (Meteorological Service Singapore, 2018). Singapur doğal kaynaklar açısından fakir bir ülke olmakla beraber mevcut kaynaklardan faydalanma konusunda oldukça başarılıdır. Singapur'da sınırlı tarım arazisi ve yerli tarımsal üretim vardır. 1970 yılında yaklaşık 175.400 kişi (toplam nüfusun % 9'u) aktif olarak tarımsal faaliyetlerde bulunmakta ve geçimlerini çiftçilik ve balıkçılık faaliyetleriyle sağlamaktadır. Bağımsızlık sonrası ilk yıllarda tarım Singapurlular için önemli bir gelir kaynağı sağlamıştır (AVA, 2015). Bu dönemde ülkede uygulanan geleneksel tarım ve hasat yöntemleri verimsiz ve zahmetli olmuştur. 21. yüzyılda ise verimi artırmak amacıyla teknolojik yenilikler ve makineleşme çiftçiler tarafından

benimsenmiştir. Doğal kaynaklar olmadan, Singapur'un başarısı neredeyse yalnızca kendi vatandaşlarına bağlı olarak gerçekleşmiştir. Eğitim Singapur'da ulusal birlik oluşumunda önemli bir rol oynamıştır. Herkes için eşit fırsatlar sunan bir eğitim sistemi ile Singapurlular potansiyellerini sonuna kadar geliştirme imkanına sahip olmuşlardır (National Archives of Singapore). Daha önceleri su kıtlığından muzdarip olan Singapur bugün entegre su yönetimi açısından uluslararası bir model olarak kabul edilmektedir ve su teknolojileri uzmanlığı ve bu

alandaki iş fırsatları için önde gelen bir merkez olarak kabul görmektedir (Singapore's National Water Agency, 2019). Ülke tatlı su temin etme konusunda lider bir ülke konumuna yükselmiş ve yurt dışında bilimsel konferanslar düzenleyerek ve alandaki uzmanlarını yurt dışına göndererek tatlı su sağlamanın teknolojik yöntemlerini yurt dışına ihraç etmektedir (Benner, 2017).

Tablo 1965 yılından itibaren (Singapur'un yüzölçümünün) ne kadar büyüdüğünü göstermektedir. 1965 yılında 581.5 km^2 olan ülkenin yüzölçümü 2016 yılında 721.5 km^2'ye ulaşmıştır.

Tablo 5: Singapur'un Yer Ölçümü (1965- 2016)

1965	581,5
1970	586,4
1975	602
1980	617,9
1985	621,7
1990	639,1
1995	647,5
2000	682,3
2005	699,5
2010	714,3
2015	719,5
2016	721,5

Kaynak: https://data.gov.sg/dataset/total-land-area-of-singapore

Singapur'un kara yüzeyindeki % 25'i bulan bu kademeli artış tektonik hareketler veya ilahi müdahale ile değil arazi ıslahı olarak bilinen mühendislik

yöntemleriyle gerçekleştirilmiştir. Bir habitat olarak toprak arayışı zaman kadar eskidir. Tarih boyunca halkların birbirleriyle savaşmalarının nedenlerinden biri artan nüfusa yeni yaşam alanları sağlamaktır. Singapur ise nehirlerden ve denizlerden toprak kazanma yolunu seçmiştir (National Library Board, 2017).

Türkiye 2 milyon ton üretime karşılık 28 milyon ton petrol ihtiyacı göz önünde bulundurulduğunda petrol konusunda % 90 civarında dışarıya bağımlı bir ülkedir (Özcan, 2013). Petrol aranabilecek pek çok havza bulunan Türkiye'de Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde petrol arama faaliyetleri devam etmektedir, doğalgaz ise Trakya havzasından çıkarılmaktadır. Türkiye'nin yeterince aranmamış basenlerinde ve özellikle Karadeniz ve Akdeniz'deki deniz alanlarında yapılan çalışmalar büyük önem kazanmıştır (T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2018). Petrol ve doğalgaz arama işi planlı ve disiplinli bilimsel bir çalışma ve ekonomik yatırım gerektiren bir iş olmuştur (Özcan, 2013). Türkiye'nin yüz ölçümü 78 milyon hektar olup, bu alanın yaklaşık 1/3'ünü oluşturan 28 milyon hektarı tarım yapılan arazidir. Ayrıca Türkiye su zengini bir ülke olmamakla beraber kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su miktarı 1.519 m3 civarında olmaktadır (Devlet Su İşleri, 2018). Kişi başına düşen yıllık su miktarına göre Türkiye su azlığı yaşayan bir ülke konumundadır. Türkiye'nin ham petrol ve doğalgaz dışında 2,2 trilyon dolar değerinde maden zenginliği bulunmaktadır. Ham petrol ve doğalgaz eklendiğinde bu miktar 2,3 trilyon doları bulmaktadır. Bu zenginliğin 3/4'ü bor, kireç taşı, mermer, linyit, yapı taşları, dolomit ve zeolitten oluşmaktadır. Bunların dışında demir cevheri, bakır, kömür, krom, antimon, civa, altın, selestit (stronsiyum), barit, borat feldspat, pirit, kil, manyezit, mermer, perlit ve ponza da ülkenin doğal kaynakları arasında bulunmaktadır. Dünya bor rezervlerinin yaklaşık % 7,8'i Türkiye'de bulunmaktadır (Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü, 2016). Bor özellikle nükleer teknolojilerde, jet yakıtı üretiminde, sabun, deterjan, tekstil boyası yapımında ve kâğıt sanayisi gibi birçok farklı alanda kullanılmaktadır.

Bir ülkenin kalkınması ile o ülkede bulunan doğal kaynaklar arasında doğrusal bir ilişki olduğunu varsaymak hatalı olacaktır. Doğal kaynaklar açısından fakir kabul edilebilecek Japonya, Güney Kore, İsviçre, İtalya, Finlandiya gibi ülkelerin doğal kaynaklar açısından zengin olarak bilinen Meksika, Nijerya,

Venezüella, Şili, Brezilya, Kolombiya, İran, Irak, Gana gibi ülkelerden çok daha ileri bir gelişmişlik düzeyine sahip olması buna örnek olarak gösterilebilir (Berber, 2015: 34). Bir ülkenin kalkınması açısından doğal kaynakların zenginliğinden ziyade var olan kaynakların en verimli biçimde kullanılması büyük önem arz etmektedir. Kaynakların en etkin şekilde kullanılabilmesi için yüksek teknolojiye sahip olmak gereklidir.

3.3. BEŞERÎ GÖSTERGELER

Ekonomist Theodore Schultz, insan kapasitesinin değerini yansıtmak için 1960'larda "beşerî sermaye" terimini icat etti. Schulz beşerî sermayenin diğer sermaye türleri gibi önemli olduğuna, eğitim ve araştırma yoluyla üretim kalitesinde iyileşme sağlanacağına inanıyordu. Beşerî sermayesinin Schultz formülü, ekonomik büyümenin kaynaklarını belirlemek için 1950'lerde iktisatçıların çabalarına bir tepki olarak ortaya çıktı. Beşerî sermayeye yapılan yatırım (1) okullaşma ve yüksek öğretime yatırım, (2) okul öncesi eğitim ve öğrenim, (3) okul öncesi öğrenme aktiviteleri, (4) göç, (5) sağlık, (6) bilgi ve (7) çocuklara (nüfus) yatırım şeklinde sınıflandırılabilir (Schultz, 1972: 4). Beşerî sermayenin tanımı: OECD'ye göre beşerî sermaye bireylerin sahip olduğu beceriler, bilgiler, yetkinlikler, yetenekler, öznitelikler ve bunların kişisel, sosyal ve ekonomik refahın yaratılmasını kolaylaştıran unsurlarıdır. Bir başka tanıma göre ise beşerî sermaye kavramı, kişinin ya da toplumun sahip olduğu bilgi, beceri, yetenekler, sağlık durumu, toplumsal ilişkilerdeki yeri ve eğitim düzeyi gibi kavramların tümünü ifade etmek üzere kullanılmaktadır (Taban ve Kar, 2006: 162). Beşerî sermaye verimliliğin bir parçasıdır, çünkü üretim sürecine katılan işçilerin eğitim yoluyla elde ettiği becerilere atıfta bulunmaktadır. Bu nedenle çalışanların niteliklerindeki farklılıklar ülkelerdeki üretim ve dolayısıyla gelir farklılıkları ile ilgili olmaktadır. Beşerî sermaye kavramı fiziksel sermayeye referansla geliştirilmiştir; fiziksel sermaye gibi beşerî sermayenin de gelişmek için yatırıma ihtiyacı olduğu bir gerçektir. Bu nedenle bugün daha iyi bir eğitim için yapılan harcamaların getirisi gelecekte alınır. Sonuç olarak yoksul ülkelerin üretkenliği eğitimdeki eksikliklerden dolayı daha düşüktür. Son dönemde kalkınma ile ilgili hem teorik hem de ampirik çalışmalarda beşerî sermaye en dikkat

çekici unsur olarak öne çıkmaktadır ve ülkeler beşerî sermayelerini geliştirmek için daha çok yatırım yapmaktadırlar.

Beşerî Sermaye Endeksi: Beşerî sermayeyi sadece eğitimle özdeşleştirmek mümkün değildir. Kavram insanın niteliğini vurguladığı için eğitimin yanında sağlık, dinamik nüfus miktarı ve beyin göçü gibi diğer faktörleri de beşerî sermaye birikimine etki eden unsurlar arasında değerlendirmek gerekmektedir (Karagül, 2003: 81). Kalkınma çabasındaki ülkelerin performanslarının değerlendirilmesinde bu sosyoekonomik faktörlerin iyi analiz edilmesi gerekmektedir (Kılıç ve Karaman, 2017: 411). Beşerî Sermaye Endeksi, Dünya Bankası tarafından ülkelerin sağlık ve eğitime daha fazla yatırım yapmaları için yarattığı bir ölçüm aracıdır ve sağlık ile eğitimin yeni nesil çalışanların üretkenliğine katkısını ölçmektedir. Beceri, sağlık, bilgi ve esnekliklerini (beşerî sermayelerini) iyileştirerek, insanlar daha üretken, esnek ve yenilikçi olabilirler.

İGE'nın yaratıcıları, amaçlarının hükümetleri insanlara daha fazla yatırım yapmaya teşvik etmek, sağlık ve eğitime yönelik bütçe tahsislerini yükseltmek ve bu sektörlere yapılan müdahaleleri hızlandırmak olduğunu iddia etmektedirler (Edwards, 2018). Beşerî sermaye sürdürülebilir büyümenin ve yoksulluğun azaltılmasının merkezi bir itici gücüdür. Beşerî sermaye ve ekonomik büyüme arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki, insanların eğitimindeki yatırım yüzdesini bilerek ölçülebilir. Pek çok ülke, hiçbir ücret ödemeden insanlara yüksek eğitim sağlamaktadır, çünkü eğitim ile insanların kazanmış oldukları bilginin ekonomiyi geliştirmeye ve ekonomik büyümeye yol açtığına inanmaktadırlar. Ayrıca şirketler beşerî sermayenin artırılmasında önemli bir rol oynamaktadırlar ve tüm bunlar ekonomik büyümeye katkı sağlamaktadır. Sürekli olarak eğitim alan bir banka çalışanını örnek verelim: Bu kişi, yüksek öğrenimine devam etmek istiyorsa önemli eğitimlere katılabilir ve öğrenim ücretinin bir kısmı şirket tarafından karşılanabilir. Şirkette kalmaya karar verirse yeni fikirler ve yeni ürünler geliştirilmesinde rol oynayabilir. Çalıştığı yerden ayrılıp yeni bir şirket kurmak için kendi bilgisini kullanabilir. Sonuçta, beşerî sermayeye yapılan bu yatırım ekonomik büyümeye yol açmaktadır. Her ne kadar şirketler, elemanlarına belli bir eğitim sağlasalar da vatandaşına eğitim sağlamak ancak devletin görevidir (Taban ve Kar, 2006: 163).

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınmalarını gerçekleştirebilmeleri öncelikle sahip oldukları beşerî sermayenin kalitesini iyileştirebilmelerine bağlı olmaktadır (Keskin, 2011: 147). Sermaye bir üretim faktörüdür, ancak ekipman ve fiziksel sermaye ile sınırlı olmamalıdır. Beşerî sermayeyi sadece eğitimle özdeşleştirmek mümkün değildir. Çünkü konu insanın niteliğini vurguladığı için, eğitimin yanında sağlık, dinamik nüfus miktarı ve beyin göçü gibi diğer faktörleri de beşerî sermaye birikimine etki eden unsurlar arasında değerlendirmek gerekmektedir (Karagül, 2003: 81). Beşerî sermaye genel olarak eğitim ve öğretimde geçen toplam sürenin bir birikimidir.

3.3.1. Eğitim

Eğitim, her seviyede ve her aşamada beşerî unsurun geliştirilmesinde ya da beşerî sermayesine yapılan yatırımın temel aracı olarak kabul edilir. Eğitim kalkınmanın gerçekleştirilmesi için bir temel ve vazgeçilmez gereksinimdir. Eğitim, tüm kalkınma planlarının merkezi bir dayanağıdır (Ozturk, 2001). Aynı zamanda sosyal, kültürel ve politik yönleriyle ilgili diğer önemli görevlerdir Singapur İngiliz sömürge yönetimi altında eğitim politik ve etnik ilkel çıkarları karşılamak için bir araç iken, bahsetmeye değer olan şey, 1965'te ve sonrasında ise, küçük şehir devletinin eğitim ve ekonomik gelişimi arasındaki yakın ilişki güçlü bir şekilde vurgulanmıştır (Lee vd., 2008). Eğitim ekonomiye odaklanırken, eğitimin sosyalleşme ve ulus oluşturma sürecindeki rolü, özellikle Singapur kimliğinin geliştirilmesi açısından unutulmadı. Her çocuğa altı yaşından itibaren en az 6 yıllık eğitim alma zorunluluğuna- ırk, dil, cinsiyet, zenginlik veya statü ayrımı olmaksızın – ulaşmaktadır (Goh ve Gopinathan, 2006).

İki dillilik, Singapur'un eğitim sisteminde önemli bir bileşen haline gelmiştir. 1960'da ikinci bir dilin öğrenimi tüm temelde zorunlu hale getirilmiştir. 1960 yılında tüm ilkokullarda ikinci bir dil öğrenimi zorunlu hale getirilmiş ve politika 1966 yılında tüm ortaokullara genişletilmiştir (Lee vd., 2008). İki dilliliğe dair karar, sadece büyük ölçüde çoğul bir toplumda (en azından 1960'ların başlarında) sosyal bütünlüğün başarılması için gerçekleşmemiştir. İngiliz dili, Singapur'un dünya piyasasını yaratma çabasında birincil faydacı araç olarak görülmüştür. Bununla birlikte, artan İngilizce talebiyle, gençlerin ana dillerinden vazgeçtikleri ve

unutabilecekleri tehlikesi ile İki dilli politika, ebeveynlerin çocuklarının kültürlerinden habersiz olmadıklarını garanti etmektedir. Bu noktada belki de Singapur'un iki dilli politikasının dünya genelinde eşsiz olduğu düşünülebilir. Singapurluların İngiliz dili, "Batı" dilinin ve Çin Dilinin (ya da Tamil gibi diğer yerli dillerin) kullanımında yetkinliğe ulaşmalarını sağlayan bir Doğu-Batı modelidir. Batıdaki iki dillilik kavramı, öğrencilerin Almanca, İngilizce veya İtalyanca ve İngilizceyi öğrenecekleri bir "Latin" modeline dayanmaktadır. 1959-1965 yılları, Singapur'un eğitimsel dönüşüm tarihindeki önemli dönem olmuştur. Mayıs 1959'da Singapur'a hükümetler arası statü verilmiştir ve halkın eğitim standartlarını yükseltmek için bir Beş Yıllık Plan (1961-1965) uygulanmıştır. Singapur 1968 yılında daha fazla ihracata yönelik üretim faaliyetlerine odaklanmıştır. Bu stratejisini desteklemek ve doğal kaynakların yetersizliği göz önüne alındığında, insan kaynaklarının geliştirilmesi hükümet için büyük önem taşımaktaydı. Bu amaca ulaşmak için okuryazar ve teknik eğitimli işgücünün gelişimini destekleyecek bir eğitim sistemi uygulanmıştır. Eğitim, Malayca, Çince, Tamilce ve İngilizce olmak üzere dört resmi dilde sağlanmış ve tüm okullara fiziksel tesisler ve personel açısından eşit muamele edilmiştir (OECD, 2018). Singapur'da Öğrencilerin, İngilizceyi öğrenmenin yanı sıra, kültürlerini, kimliklerini, geleneklerini, değerlerini korumak adına anadillerini de öğrenmeleri gerekmektedir (Birbiri ve Ayer, 2013).

Tablo 6: Singapur'da Okur Yazarlık Oranı (1960- 2017)

Yıl	Okuryazarlık Oranı (15 Yaş ve	Kadın %	Erkek %
1960	52.6	32.8	70.3
1965	60.2	42.6	76.4
1970	68.9	54.3	83
1975	76.2	64.7	87.2
1980	82.3	73.1	91.4
1985	85.7	78	93.2
1990	89.1	83	95.1
1995	90.8	85.8	95.8
2000	92.5	88.6	96.6
2005	94.1	91.1	97.3
2010	95.9	93.8	98
2015	96.8	95.2	98.6
2016	97	95.4	98.7
2017	97.2	95.7	98.8

Kaynak:http://www.tablebuilder.singstat.gov.sg

Tablo 6 Singapur bağımsızlığı kazandığı tarih 1965 yılından bugüne kadar okuryazar oranı göstermektedir. Okuryazarlık oranı 1965'te % 60 olarak gerçekleşmiştir. Nüfusun dörtte biri hala okul çağındayken, okulların yetersizliği kalabalık sınıflara neden olmuştur (National Archives of Singapore, 2018). 2015 yılındaki okuma yazma bilmeyen oranı % 3,2, 15 yaş üstü okuma yazma bilmeyen Singapurlu kadınları % 4,8, erkeklerin oranı ise % 1,4'dir. 2016 yılında okuma yazma bilen nüfus sayısı arttı okuma yazma bilmeyen oranı % 3'a düşmüştür, 15 yaş üstü okuma yazma bilmeyen Singapurlu kadınları oranı % 4,6 iken erkeklerin oranı ise % 1,3'tür. Okuryazarlığın geliştirilmesi hem erkeklerin hem de kadınların daha geniş bir ekonomiye ve topluluğun gelişmesine yardımcı olarak katkıda bulunabileceği istihdamı kolaylaştırmaktadır.

Türkiye'de eğitimden sorumlu bakanlık Millî Eğitim Bakanlığıdır. Eğitim dili Türkçe olan eğitim sistemi 4+4+4 şeklindedir. Zorunlu eğitim süresi 12 yıl olup, öğrenciler bir ders saatinde 40 dakika olacak şekilde haftada 5 gün öğretim

görmektedir (Kılıç ve Sürmeli, 2017: 7). Tablo 7 Türkiye'deki 1965 yılından 2016 yılına kadar okuryazarlık oranı göstermektedir. 2015 yılında toplamda 2 milyon 336 bin 847 kişi okuryazar değildir. Okuryazar olmayanların 359 bin 534'ünü erkekler, 1 milyon 977 bin 313'ünü ise kadınlar oluşturmaktadır. 2015 yılındaki okuma yazma bilmeyen oranı % 4,4'tür, 15 yaş üstü okuma yazma bilmeyen Türk kadınları oranı % 7,4 iken erkeklerin oranı ise % 1,5'dir. Türkiye'nin 2015 yılındaki nüfusu 78.741 milyon olmaktadır. Kadın oranı % 49,8 okuma yazma bilmeyen kadın oranı ise % 7,4 (TÜİK). 2016 yılında okuma yazma bilen nüfus sayısı arttı okuma yazma bilmeyen oranı % 3,8'a düştü, 15 yaş üstü okuma yazma bilmeyen Türk kadınları % 6,5 iken, erkeklerin oranı ise % 1,3'dir. Okuma yazma bilmeyen kadın oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Okur yazarlık kadınları güçlendirirken, kadınların okuma yazma bilmeyen nüfusu yüzde 6,5 ise Türkiye'de kadınlar için eğitimin önemi yeterince anlaşılamamaktadır. Okuma yazma bilmeme döngüsünü kırmak ve benlik saygısını geliştirmek, kadınlar için çok önemlidir. Ekonomik desteklemeleri için üretken ve bağımsız olmalarını sağlayarak, hayatlarının kontrolünü ele geçirebilmektedirler. Kişisel özerkliğin teşvik edilmesinde eğitimin önemi ve yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, kızların toplumlarına katkıda bulunmalarına yardım etmede merkezi bir noktadır. Okuryazarlığın kız çocuklarında geliştirilmesinin etkisi sadece yerel ve toplumsal düzeyde olumlu bir ekonomik etkiye sahip olmakla kalmayıp, aynı zamanda bir ülkenin ekonomik gücünü artırarak işgücünün verimliliği de ülke düzeyinde gelişmektedir. 1980 yılında Wheeler tarafından gelişmekte olan 88 ülkede uygulanan insan kaynaklarının geliştirilmesi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmanın sonuçlarına göre, okuma yazma oranının % 20'den % 30'a çıkması GSYİH'de % 8'den % 16'ya kadar bir artışa yol açmaktadır (Türkmen, 1999: 3). Daha iyi bir eğitim seviyesine sahip işçiler daha yüksek gelirlere sahip olmaktadır çünkü aynı sorumluluklara sahip olduklarında bile, daha yetenekli kişilerin üretkenliğinin daha fazla olduğu düşünülmektedir (Moretti, 1998).

Tablo 7: Türkiye'deki Okuryazarlık Oranı

Yıl	Okuryazarlık	Kadın	Erkek
1975	61.628	45.099	75.504
1980	65.694	49.80	81.449
1985	75.968	64.23	87.62
1990	79.232	68.52	89.847
2005	88.229	80.54	96.001
2010	92.661	88.07	97.3
2015	95.601	92.64	98.576
2016	96.17	93.56	98.78

Kaynak: UNESCO

Türkiye'nin 1975 okuryazarlık % 61 iken 2015 % 95 ulaşmıştır. Son 20 yılda, öğrenmeyi değerlendiren uluslararası anketler okuma, matematik ve fen bilimleri başlıkları altında yer aldı, çünkü ülkeleri performanslarına göre sıralamaya koymuşlardır. En iyi bilinen üç anket TIMSS, PISA ve PIRLS olmaktadır (Cambridge Assessment İnternational Education, 2017).

• TIMSS (Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması), ilk kez 1960'lı yıllara dayanan uluslararası çalışmaların devamı niteliğinde olmasına rağmen, ilk olarak 1995 yılında uygulandı. TIMSS şimdi her 4 yılda bir tekrarlanmakta ve 10 ve 14 yaşlarındaki öğrencileri test ediyor. Uluslararası Eğitim Başarılarının Değerlendirilmesi Uluslararası Birliği (IEA) tarafından yönetilmektedir.

• Sonraki PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) 2000 yılında uygulandı. Her üç yılda bir tekrarlanan bir anket ile, bu araştırma, biraz daha büyük 15 yaşındaki öğrencileri değerlendirmekte ve zorunlu orta öğretimin sonuna yaklaşmaktadır. Anket; okuma, matematik, fen ve problem çözme performanslarını değerlendirmektedir. Değerlendirmenin her yılında bu alanlardan birine özel odak yerleştirilir. PISA, Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) bir projesidir.

• Üçüncü olarak, 2001'de IEA, PIRLS (Uluslararası Okuma Okuryazarlığı Çalışmasında İlerleme) olarak adlandırılan başka bir uluslararası anket sunmuştur. Her 5 yılda bir tekrarlanır ve okumada 10 yaşındaki öğrencilerin becerilerine ve

okuryazarlıkla ilgili ulusal politikalara odaklanmaktadır (Cambridge Assessment İnternational Education, 2017).

Singapur'daki öğrenciler, 1995, 1999, 2003, 2007 ve 2015 yıllarında Uluslararası Matematik ve Bilim Çalışmasında (TIMSS) Eğilimler üzerine matematik ve fen bilimleri alanında dünyanın en iyileri arasındaydı. Türkiye 1995 yılında yapılan TİMSS sınavına katılmamış, 1999 ise katıldı ve Matematik testinin sonuçlarına göre Türkiye projeye giren 38 ülke arasında 31. Fen Bilgisi testinin sonuçlarına göre Türkiye projeye giren 38 ülke arasında 33. Sırada yer almıştır. 2015 yılında ise Matematik testinin sonuçlarına göre Türkiye projeye giren 39 ülke arasında 24.sıra yer almış (TİMSS, 2015). Singapur 2006 Uluslararası Okuma Okuryazarlığı Araştırması'nda (PIRLS) okuryazarlık dördüncü olmuşturr. Singapur 2007 öğretmenlerinin Mc Kinsey çalışmasında en iyi performans gösteren eğitim sistemlerinden biri olarak değerlendirilmiştir (Barber ve Mourshed, 2007). Times Yüksek Öğretim Dünya Üniversiteler Sıralaması 2018'da Singapur'un iki ana devlet üniversitesi ilk 100, Singapur Ulusal Üniversitesi 23. ve Nanyang Teknoloji Üniversitesi 51. sırada yer alıyor (Times Higher Education, 2018). Türkiye ise Sabanci Üniversiresi ile 351. sırada yer almıştır.

Eğitim seviyesi sadece bir ülkenin ekonomik büyümesini değil, aynı zamanda ekonomik verimliliğini de etkilemektedir: okulu kaydeden kişi sayısındaki hızlı büyüme ile devletlerin işgücü kalitesinde artış ve ekonominin verimliliğine neden olmuştur (Lange ve Topel, 2005). İyi eğitimli bir toplum sosyal avantajlara sahiptir, örneğin, okuma yazma oranı arttıkça ve eğitim süresi uzadıkça iş yaşamındaki değişikliklere uyum esnekliği artmaktadır, bu nedenle gelecekteki faydaları maliyetini aşacağından bu tür beşerî sermaye yatırımları toplum için bir kazanç olmaktadır (Öz yakışır, 2011: 54). Yirminci yüzyılın ilk yarısına kadar fiziksel yatırımlar ekonomik kalkınma için anahtar konumda iken, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren bu düşüncenin yerine "İnsana Yapılan Yatırım" önem kazanmıştır. Bu nedenle, iktisat literatüründe 1960'lı yılların başından itibaren insana yatırım düşüncesi hâkim olmuştur. Yapılan bir araştırmaya göre, 2000 yılında ABD'deki fiziki varlıkların toplam değeri 18,8 trilyon USD iken, beşerî sermaye kaynaklarının toplam değeri 24,4 trilyon USD'a ulaştığı tespit edilmiştir

(Psacharopoulos, 2000). Günümüzde ise eğitim sadece anayasal bir hak ve sosyal bir hukuk devletinin bir görevi olarak değil, ekonomik açıdan da en verimli üretim alanlarından birisi olarak kabul edilmektedir (Pıçak, 2009: 167). Eğitimde yatırım projeleri ancak doğru çevreye sahip olmaları ve ekonomik, sosyal ve politik istikrar gibi eğitimin artmasına yardımcı olmaları durumunda başarılı olabilir. Ekonomik büyümeyi sağlamak ve yoksulluğu ortadan kaldırmak için eğitim yoluyla insan kaynağına yatırım, toplumda etkili insan kapasitesi ve becerileri oluşturmanın önemli bir parçasıdır. Ülkeler genel olarak benzer eğitim seviyelerine sahip olabilir, ancak büyüme hızlarında büyük farklılıklar göstermektedir. Diğer faktörler arasında demografi (özellikle genç nüfusun bir popülasyonda yaşlanması, teknolojik yenilik, dış ticarete açıklık ve bir milletin politik ve yasal sistemlerinin durumu.

3.3.2. Sağılık

Sağlık durumunu ekonomik performansla ilişkilendiren doğal mekanizma beşerî sermayesi teorisidir. Sağlık durumu, bir bireyin beşerî sermayesinin bir bileşenidir. Kötü sağlık, işgücü arzının hem kalitesini hem de miktarını azaltır. Aynı zamanda düşük düzeyde beşerî sermayesi birikimi ile sonuçlanır. Büyüme ve dolaysıyla kalkınma sağlık ile ilişkisi vardır. Sağlığın sadece ekonomik büyümenin bir sonucu olmadığı, büyümeye büyük ve ayrılmaz bir katkı olduğu iyi bir şekilde tespit edilmiştir (World Bank, 2008). Sağlık önemli rolünü etkileştirmek amacı ile, sağlık bakımı için daha fazla harcama yapılmasına neden olmaktadır (Muhtar, 2013: 125). Ancak bunun tersi de geçerlidir: sağlık durumunun büyüme üzerinde etkisi vardır. İyileştirilmiş sağlık, emeğin miktarını ve verimliliğini arttırır. İyileştirilmiş sağlık, sadece hastalık nedeniyle kaybedilen zamanı azaltmakla kalmaz. Aynı zamanda, iş yoğunluğunu belirli bir emek miktarından arttırır. İnsan sermayesine bir yatırımdır ve insan sermayesine yatırımın getirisini arttırır. Sağlıktaki iyileşmeler kişi başına gelir üzerinde hem seviye hem de büyüme oranına etkilemektedir. Sağlık; sadece hastalık ve sakatlığın yokluğu değil bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam iyilik halleri olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2006), Fiziksel sağlık okuma yazma üzerinde bile önemli role sahiptir. Eğitimsiz olanların sağlık sorunlarına karşı daha savunmasız olmaları daha olasıdır, örneğin okullaşmanın artmasıyla HIV enfeksiyonu riskini azaltır, uzun vadede yoksulluk ve ölüm

oranlarının azaltılmasına yardımcı olabilir (World Bank, 2016 b). Yeterli okuryazarlık becerisine sahip kişiler, sağlık bilgilerini anlama ve yorumlama yetenekleri sayesinde daha iyi sağlıklarını sürdürmektedirler. Tıbbi bakım verenleriyle açık bir şekilde iletişim kurabilir, önleyici sağlık uygulamalarını öğrenebilir ve benimseyebilir, daha önce tedavi görebilecekleri sorunları tespit edebilir veya sağlık hizmetleri seçenekleri arasında uygun seçimler yapabilirler.

1965 yılında Singapur halkından 50.000 seyyar satıcı % 80'i lisanssızdı, hijyenik gıda hazırlama ve çöp öğütücüsü hakkında bilgi sahibi değildi. Sokaklarda çöken çöpler, sinekler ve fareler hastalıkları yayıyordu. Halkın genel hijyen ve sağlık alışkanlıkları konusunda farkındalığı yoktu (National Archives of Singapore). Singapur'un hızla gelişen ekonomisi ve sosyal ilerlemesi, ülkedeki sağlık hizmetleri gelişimindeki çok hızlanmasına yardımcı olmuştur (The Prime Minister's Office, 2013). Bu, Singapur'un sağlık sistemini diğer gelişmiş ülkelerle aynı seviyeye getirmiştir (OECD, 2013). Singapur 2017 yılında Bloomberg Küresel Sağlık Endeksine göre, dünyadaki 4. sırada yer almıştır (National university of Singapore, 2017).

2016 yılında Türkiye'de doğumda beklenen yaşam süresi 75,76 yaş iken dünya ortalamasının 72'in üzerinde olmasına rağmen (WHO, 2019) Avrupa Birliğinin (AB) doğumda beklenen yaşam süresi 77,5 yaş ve Singapur'un 83 ortalamasının altındaydı (Department of Statistics Singapore, 2019). 2015 yılında Türkiye'de Sağlık harcamaları GSYİH yüzdesi 4,139 iken, Dünyanın genel ortalamasının % 9,901 ve aynı zamanda Singapur'un oranı % 4,252 altında kalmıştır (World Bank, 2018).

Tablo 8: Singapur ve Türkiye'nin Sağlık Harcamaları GSYİH % (2000- 2015)

Yıl	Sağlık Harcamaları GSYİH Oranı Singapur	Sağlık Harcamaları GSYİH Oranı Türkiye
2000	3,352	4,622
2001	3,181	4,924
2002	3,38	5,101
2003	3,631	5,059
2004	3,174	4,959
2005	3,043	4,942
2006	2,951	5,188
2007	2,853	5,281
2008	3,218	5,259
2009	3,403	5,534
2010	3,226	5,054
2011	3,175	4,688
2012	3,369	4,478
2013	3,721	4,404
2014	3,927	4,347
2015	4,252	4,139

Kaynak: World Bank

Tablo 8, Singapur ve Türkiye'nin sağlık harcamaların GSYİH % göstermektedir. Gayri safi yurtiçi hasıladaki sağlık harcamalarının payı Singapur'daki 2007'den 2015'e kadar yükselen bir eğilim göstermektedir, ancak Türkiye verilerine baktığımız zaman 2007'den 2015 yılına kadar azalan bir eğilim göstermektedir. Buna göre sağlık sektörünün payı ve önemi Türkiye'de daha düşük olmaktadır. Yetersiz sağlık harcaması olan gelişmekte olan bir ülke olarak, Türkiye sağlık harcamalarını ve sağlıkla ilgili çalışmaları ve faaliyetleri arttırmalıdır (Kurt, 2015: 442). Türkiye'de sağlık sektörüne önemli rolünü gerekli dikkati çekmek atılması için gereken ilk adım sayılmaktadır. Yanı sıra sağlık sektörünün önemini ve önemini vurgulayan çalışmaların sayısını arttırmaktır.

3.3.3. Kadın Rolü

Kadınlar, uzun bir süredir eğitim ve çalışma sektörlerinin içine girmişler. Bu katılımın ekonomik, politik ve sosyal alanlar üzerindeki etkileri ortaya çıkmaktadır. Bugün, kadınların şirketler, işyerleri ve hükümetlerdeki konumu ekonominin

başarısının ölçüsü olmaktadır. Kadınların sosyal, siyasi ve ekonomik hayata katılımı olmadan kalkınma hedeflerini gerçekleştirmek mümkün olmamaktadır. Kadınların ekonomideki rolünü belirleyen endekslerden biri Toplumsal cinsiyet eşitsizliği endeksi yer almaktadır. Cinsiyet" meselesi artık sadece kadın meselesi değil, ticari işler de ilgili olduğu için bu endeksini önem kazanmaktadır.

Toplumsal cinsiyet meselesi artık ülkeler ve şirketlerinin öncelik konusu haline gelmiştir. Bunun arkasında duran sebepler şunlardır:

Birincisi: yetenekli çalışanlar için keskin rekabet. Yetenek, dünyanın en önemli mallarından biri haline geldi, onun kıtlığı ciddi sorunlara yola açmaktadır. Harvard Business Review'a göre, en önemli kıt kaynak yetenek olmaktadır. Şirketlerin kendi aranızda her şeyden daha çok yetenek bulmaktan rekabet etmektedir ona dayanarak başarıya varabilmektedirler.

Cinsiyete büyük önem veren ikinci neden, doğru ve uygun liderlik ekibine sahip olmakta yatmaktadır. Sürprizler, çeşitlilik ve çok yönlülük ile karakterize edilen günümüzün iş ortamında, farklı bir liderlik ve yönetim ekibine ihtiyaç duyulmaktadır. Catalyst study göre, üst yönetim kadrosunda kadınların en yüksek oranda bulunduğu şirketlerde, en düşük oranda bulunduğu şirketlerden daha iyi performans gösterdiğini ortaya koymuştur (Catalyst, 2018).

Üçüncü sebep ise, Kadınlar piyasanın yarısını ve hatta yarısından daha fazlasını temsil edilmektedirler. Kadın tüketicilere yönelik pazarlama, erkeklere yönelik pazarlamadan farklıdır. Bu kesim tüketicilerin (kadınlar) ihtiyaçlarını karşılamak için müşteri ilişkilerinde yenilikçi ve yaratıcı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Toplumsal cinsiyet, kadın veya erkek olmakla ilişkilendirilen sosyal, davranışsal ve kültürel özellikler, beklentiler ve normları ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, bu unsurların kadın ve erkeğin birbirleriyle olan ilişkisini nasıl belirlediğini ve bunun sonucunda bu iki cinsiyet arasında doğan güç farklarını ifade eder (Dünya Bankası, 2012 a). Kadınların ekonomik kalkınmaya olan önemi konusunda en etkili kanıtlar, 2001 yılında başlatılan Dünya Bankası'nın "Toplumsal

Cinsiyet Eşitliği Stratejisi"ni desteklemek için yapılan araştırmalardan kaynaklanmaktadır (Dollar ve Gatti, 1999). Bu araştırma, cinsiyete göre ayrımcılık yapan toplumlar, erkek ve kadınlara daha eşit muamele eden toplumlardan daha az ekonomik büyüme ve yoksulluğun eğiliminde olduklarını belirti, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ekonomik olarak verimsiz sonuçlara yol açtığını ortaya koymuştur (World Bank, 2001 b). Örneğin, Afrika ülkelerinin, 1960 ve 1992 yılları arasında, Doğu Asya'nın yaptığı gibi, okullaşmadaki cinsiyet açığını kapatmış olsaydı, bu durum bölgedeki kişi başına gelir artışının ikiye katlanmasına yakın bir seviyeye ulaşabilmekteydi (WBGDG, 2003). Toplumsal cinsiyet sistemlerinin büyümeyi etkilediği ana yollar, emeğin verimliliğini ve ekonominin tahsis verimliliğini etkileyerek gerçekleşmektedir (World Bank, 2002 b). Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ekonomik kalkınmaya yardımcı olacağı düşünülürken, ekonomik büyümenin ve kalkınmanın mutlaka cinsiyet eşitliğini getirmeyeceğine dikkat çekmek önemlidir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için, kadınların özerkliğinin farklı boyutlarını güçlendirmeyi gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği kalkınma için önemlidir. Ekonomik Açıdan Akılcıdır Toplumsal cinsiyet eşitliği aynı zamanda bir kalkınma aracı olarak da önemlidir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ekonomide akılcılıktır: üç yolla ekonomik etkinliği artırabilir ve diğer kalkınma sonuçlarını iyileştirebilir: Birincisi, kadınların eğitime, ekonomik fırsatlara ve üretken girdilere erkeklerle aynı düzeye erişebilmesini önleyen engelleri kaldırmak birçok verimlilik kazanımları sunabilir ki bu kazanımlar giderek daha rekabetçi, daha küresel hale gelen bir dünyada çok daha önemli hale gelmektedir (Goh ve Gopinathan, 2006). İkincisi, kadınların mutlak ve göreli statülerinin iyileştirilmesi, çocuklara yönelik olanlar da dahil olmak üzere birçok diğer kalkınma sonucunu beslemektedirler. Üçüncüsü ise kadınlar ve erkeklerin sosyal siyasi açıdan aktif hale gelmek, kararlar alma ve politika şekillendirmek için eşit şansa sahip oldukları bir alanı yaratmak; zaman içinde temsil gücü daha yüksek, daha içermeci kurumların ve politika tercihlerinin önünü açarak daha iyi bir kalkınma yolu sunacaktır (Dünya Bankası, 2012 b).

TCEE bir eşitsizlik endeksidir. İnsan kalkınmanın üç önemli yönüyle cinsiyet eşitsizliğini ölçer (UNDP, 2018):

- Anne ölüm oranı ve erişkin doğurganlık oranı ile ölçülen üreme sağlık;
- Kadınların parlamentodaki oranı (25 yaş ve üzeri yetişkin kadın ve erkeklerin oranı) ve en azından bazı orta öğretim oranı ile ölçülen güçlendirme;
- İşgücü piyasasına katılım oranı. 15 yaş ve üzeri kadın ve erkek nüfusunun işgücüne katılım oranı ile ölçülen ekonomik durumunu gösterir.
- TCEE, 160 ülkede kadınlara yeni bir ışık tutuyor; İnsan gelişiminin önemli alanlarındaki cinsiyet boşlukları hakkında bilgi vermektedir. Bileşen göstergeleri, kritik politika müdahalesine ihtiyaç duyan alanları vurgulamakta ve kadınların sistematik dezavantajlarının üstesinden gelmek için proaktif düşünme ve kamu politikasını teşvik etmektedir (UNDP, 2018). UNDP verilere göre Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Toplumsal cinsiyet eşitliğinde Norveç ilk sırada yer alıyor.

Tablo 9: Türkiye ve Singapur'un Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi

Ülke	Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi		Anne ölüm oranı	Erişkin doğurganlık oranı	Mecliste sandalye paylaşımı	En azından bazı orta öğretim ile nüfus		İş gücü katılım oranı	
	Değer	Sıra	100.000 canlı doğumdan ölümler)	(15–19 yaşları arasındaki 1000 kadın başına doğum)	Kadınların yüzdesi	(% 25 yaş ve üzeri)		(% 15 yaş ve üstü)	
	2017	2017	2015	2015-2020	2017	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Singapur	0.067	12	10	3,7	23	76.1	82.9	60.5	76.8
Türkiye	0.317	69	16	25.8	14.6	44.9	66	32.4	71.9

Kaynak: UNDP

Singapur 2017 yılındaki TCEE değeri 0.067olup bu değer ülkeyi 2017 endeksinde yer alan 160 ülke arasında 12'nci sırada yer almaktadır. Singapur'daki erkeklerin yüzde 82,9'u orta ya da lise eğitimi almış, kadınların yüzde 76,1'i orta veya lise düzeyinde eğitim almıştır. 2017 yılında meclisteki sandalyelerden yüzde 23'u kadınlara ait olmaktadır. Halimah Yacob, 2017 yılında Singapur'un ilk kadın başkanı olarak yemin etmiştir. Müslüman Malay azınlığın bir üyesi olarak (Cheok, 2017), aynı zamanda 47 yıldır ülkenin ilk Malay lideri olmuştur. Her 100 bin canlı doğumdan, 10 kadın hamilelikten kaynaklanan sorunlar nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Singapur'da erişkin doğurganlık oranı % 3,7'dir. İş gücü piyasasına kadın katılım oranı % 60,5 iken erkeklerin katılım oranı ise % 76,8'tir. 2016 Singapur'daki kadınları işgücü katılım oranı % 45,8. Erkeklerin işgücü katılım oranı ise % 54,2 (World Bank,2018 f). Dünya Ekonomik Forumu'na göre, Singapur son 10 yılda işgücünde kadın sayısını% 15 oranında yükseliş yaşanmıştır. Credit Suisse'e göre Singapur'daki baş yönetici % 15'ini kadınlardan oluşmaktadır bu oranla Asya'daki en yüksek ve dünyanın üçüncü sırada yer almaktadır (Bolza, 2016) ancak Singapur'daki kadınlar, özellikle yönetim kurullarında kadın katılımı açısından, bazı alanlarda Asyalı meslektaşlarının çoğunu geride bırakmaktadır. Aynı zaman

Singapur'daki yönetim kurullarının % 8'inden fazlasını kadınlardan oluşmaktadır. İşgücü Bakanlığı tarafından yapılan bir araştırmaya göre, kadınlar aynı sektörde ve aynı işi yapan erkeklerden % 10'dan daha az ücret ödenmektedir (Vaswani, 2015).

Türkiye ise 2017 yılındaki TCEE değeri 0.317olup bu değer ülkeyi 2017 endeksinde yer alan 160 ülke arasında 69''uncu sırada yer almaktadır. Ülkedeki erkeklerin yüzde 66'sı orta ya da lise eğitimi almış olmasına rağmen yetişkin kadınların yüzde 44,9'u orta veya lise düzeyinde eğitim almıştır. 2016 yılında okuma yazma bilmeyenlerin 15 yaş üstü Türk kadınlarda yüzde 6,5 iken erkeklerin oranı yüzde 1,3 olmaktadır. Okuma yazma bilmeyen kadın oranı yüksek. Türkiye'de okuryazar olmayan kişinin % 80'ni kadınlardan oluşmaktadır. Her 100 bin canlı doğumdan 16 kadın hamilelikten kaynaklanan sorunlar nedeniyle hayatını kaybetmekte. Erişkin doğurganlık oranı 1000 canlı doğumda % 25,8. İş gücü piyasasına kadın katılımı ise kadınlarda % 32,4 iken erkeklerde ise % 71,9 olmaktadır. Çalışan kadınlar erkeklere göre önemli ölçüde daha düşük oranda iş gücüne katılmaktadırlar. Hane halkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; şirketlerde üst düzey ve orta kademe yönetici pozisyonundaki kadın oranı 2012 yılında % 14,4 iken 2016 yılında % 16,7 olmaktadır (Bianet, 2018). Türkiye'de 2011 seçim sonuçlarına göre oran artsa da 2017 itibariyle meclisteki sandalyelerden yüzde 14,6'sı kadınlar ait olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923'te ilan edilmesinden bu yana meydana gelen gelişmelere rağmen, kadınların siyasi hayata katılım oranlarının hala zayıf olduğu görülmektedir. 1935'te Türk parlamentosundaki kadınların oranı % 4,5 iken, 2015'te % 14,7'ye ulaşmıştır. 2017 yılındaki oranı % 14,6 olmuştur. Dolaysıyla Türkiye Büyük Millet Meclisindeki kadın milletvekili oranı 1935 yılında 82 yıl sonra bu oran % 10,2 yükseliş yaşanmıştır. Bu oran diğer ülkelerle kıyaslandığında Norveç hükümetinde kadınların en yüksek katılım oranına sahip olup % 52,6'ya ulaşmıştır. İsveç'te ise % 52,2 olmaktadır. Türkiye'de bakan sayısı 2016 yılında 27 olup bunların sadece biri kadın olmaktadır. Türkiye'de 2009 yılı yerel seçimlerinde kadın belediye başkanı oranı % 0,9 iken 2014 yılı yerel seçimlerinde bu oran % 2,9'a yükseliş yaşanmıştır. Kadın muhtar oranı 2009 yılı yerel seçimlerinde % 2,3 iken 2014 yılı yerel seçimlerinde bu oran % 2'ye yükselmiştir (TÜİK, 2017). Türkiye hiç kadın cumhurbaşkanı görmemiştir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği, insani kalkınma gibi çeşitli göstergeler açısından, Türkiye az gelişmiş ülkelerle aynı sırada yer almaktadır.

3.4. EKONOMİK GÖSTERGELER ACISINDAN KARŞILAŞTIRMA

GSYİH ekonominin performansının bir ölçüsüdür, GSYİH ne kadar yüksek ise toplam ekonominin büyüklüğü o kadar fazla olur ve sonuç olarak toplam gelir de yüksek olur ve sonuçta kişi başına düşen gelir de o kadar yüksek olmaktadır. Ekonomik faaliyetlerin genişlemesi, yeni projeler başlatılması, yeni işler yaratılması ve mal ve hizmetlerin yerel tüketiminin arttırılması, yani kişi başına tüketimin artması anlamına gelmektedir. GSYİH oranındaki düşüş, toplam gelirde düşüşe yol açmakta ve bu da kişi başına düşen gelirde düşüşe yol açmakta, bu durum, bireyin tüketim oranını düşürmekte ve yerel projelerin azalmasına neden olmakta, bu da işsizlik oranlarının artmasına ve dolayısıyla yatırımcılar için olumsuz bir indikatöre yol açmaktadır. Ekonomistler bunu ekonomik performansın en kapsamlı göstergesi olarak adlandırmaktadırlar. GSYİH, politika yapıcıların ve merkez bankalarının ekonominin daralıp genişlediğini, bir artışa mı yoksa kısıtlamaya mı ihtiyaç duyduğunu ve bir durgunluk veya enflasyon gibi bir tehdidin ufukta görünüp görünmediğini yargılamasını sağlar (Alselman ve Albakir, 2016: 4). Dezavantajları: GSYİH'ya ekonomik çıktının bir ölçütü olarak bazı eleştiriler: Belirli bir ulusun vatandaşlarından ve şirketlerinden, bulundukları yere bakmaksızın çıktılarını ölçen Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH), bazı durumlarda GSYİH'dan daha iyi bir çıktı ölçüsü olarak görülmektedir. Örneğin, GSYİH, bir yabancı ülkede yabancı yatırımcılara iade edilen denizaşırı şirketler tarafından kazanılan karları dikkate almamaktadır. Bu, bir ülkenin gerçek ekonomik çıktısını abartmaktadır. Örneğin, İrlanda'nın 2012'de GSYİH'sı 210,3 milyar USD'na, GSYİH'si ise 164,6 milyar USD'na sahip olmuştur (OECD, 2018).

Tablo 10: Türkiye ve Singapur'un GSYİH (USD) (1980- 2018)

Yıl	Tütkiye	Sinqapore
1980	96,526	12,079
1985	92,76	18,557
1990	207,375	38,9
1995	233,34	87,888
2000	273,085	95,837
2005	501,163	127,42
2010	772,29	236,42
2015	859,449	296,835
2016	863,39	296,966
2017	841,206	305,757
2018	905,716	316,872

Kaynak: IMF

Ekonomik refahı dikkate alınmadan ekonomik çıktının altını çizer- yalnızca GSYİH büyümesi bir ülkenin kalkınmasını veya vatandaşların refahını ölçemez (Callen, 2018) Örneğin, bir ülke hızlı GSYİH büyümesi yaşayabilir, ancak bu çevresel etki ve gelir dengesizliği artışı açısından topluma önemli maliyetler getirebilmektedir. Genel olarak, her ülke ekonominin büyümesi için gerekli olan enflasyon oranı, işsizlik oranı, GSYİH ve kişi başına düşen GSYİH arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Buna göre, eğer GSYİH yıllık olarak düşüyorsa, iş başarısızlığına neden olacak ve böylece işsizliği artıracaktır (Sánchez ve Liborio, 2012). Ayrıca, yüksek işsizlik, milli geliri ve kişi başına düşen GSYİH ve enflasyon oranını olumsuz etkileyecektir.

Singapur bağımsızlıktan sonraki yıllarda, düşük gelirli bir ülkeden yüksek gelirli bir ülkeye doğru gelişme yaşamıştır. Şehir devletindeki GSYİH büyümesi, bağımsızlıktan bu yana ortalama % 7,7 yaşamıştır. Aynı zamanda ilk 25 yıldaki yaşanan GSYİH büyümesi olan % 9,2 oranını dünyanın en yüksek oranlar arasında yer almıştır (World Bank, 2018 d). 1960'lı yıllarda hızlı sanayileşmenin ardından ada ülkesinin kalkınma yörüngesini tetikledi, üretim büyümenin ana itici gücü olmuştu. 1970'lerin başında, Singapur tam istihdam seviyelerine yakın ulaşmış ve Asya'nın yeni sanayileşen ülkeleri olarak on yıl sonra Hong Kong, Güney Kore ve Tayvan

saflarına katılmıştır (World Bank, 2018 d). Singapur önde gelen sanayi dallar arasında gemi yapıcılığı, petrol rafinerileri, elektronik aletler, tekstil, gıda vb. oluşmaktadır. Singapur'da vasıflı işgücünün artış gösterdiği ve istihdam edilen genç nüfusun eğitim seviyelerinin daha üst düzeyde olduğu gözlemlenmektedir. Yabancı işgücündeki artış ve yerleşik nüfusun işgücünde daha fazla yer alması ile Singapur işgücünde hızlı bir yükselme meydana gelmiştir. 2013 yılında toplam işgücü % 4,2'ye (3,45 milyon kişi) yükselmiştir (Department of Statistics Singapore, 2019). Nüfus ve yüzölçümü olarak son derece küçük bir ada ülkesi olmasına rağmen Singapur, bugün özellikle havalimanı ve elektronik sektörlerinde dünyada ilk sıralarda yer almaktadır (Mızrak, 2017: 85). Singapur'daki işsizlik oranı genelde düşük, Tablo 11 bakılırsak en yüksek işsizlik oranı 2005 yılına yaşandı % 5,59 ulaşmıştır. 2018 yılında ise işsizlik oranı % 2,1 ulaşmıştır. Gelişmiş bir ekonomide sıfır işsizliğe sahip olmak "imkânsızdır. Sağlıklı bir ekonomide, her zaman iş değiştiren ya da işgücüne katılan mezunlar olacak, böylece her zaman bir miktar sürtünme işsizliği yaşanacaktır. Singapur'da işsizlik, uluslararası standartlara göre nispeten düşük kalmaktadır ve ekonomistlere göre, ekonominin doğru yolda kalmasını sağlamak için devlet tarafından kapsamlı bir planlamanın yanı sıra, küçük ve eğitimli bir işgücüne sahip olma gibi nedenlere kadar düşmektedir (Kit, 2017). İşsizlere yönelik temel mesleki eğitim, çalışanlara yönelik meslek-içi eğitim (uzmanlaşma) programları ile hem ülke ekonomisinin ihtiyaç duyduğu vasıfta elemanların yetiştirilmesine hem de vasıfları iyileştirilen işçilerin verimliliğinin artırılmasına katkı sağlayabilirler (Keskin, 2011: 147).

Tablo 11: Singapur ve Türkiye'nin İşsizlik Oranları

Yıl	Türkiye	Singapore
1990	8,0	1,8
1995	7,64	3,3
2000	6,49	3,7
2005	10,64	5,59
2010	10,66	3,17
2015	10,24	1,69
2016	10,84	1,8
2017	11,26	2,024
2018 Ağustos	12.87	2,1

Kaynak: World Bank

Singapur, 2017 itibariyle, brüt milli geliri olan yüksek gelirli bir ekonomi olmuştur (World Bank, 2018 d). Ülke, yerel girişimciler için dünyanın en iş dostu düzenleyici ortamlarından birini sağlıyor ve dünyanın en rekabetçi ekonomileri arasında yer alıyor. 2017 yılında en yüksek Kişi başına düşen gelir alan Singapurlular USD57713,34 dünyada 9. sırada yer almaktadır (World Bank, 2018 g).

Tablo 12: Türkiye ve Singapur'un Kişi Başına Dğşen Gelir (USD) (1980- 2018)

Yıl	Singapore	Türkiye
1980	5003,793	2168,666
1985	6781,924	1787,257
1990	12766,058	3747,082
1995	24937,271	3877,104
2000	23793,113	4218,859
2005	29869,899	7277,942
2010	46569,395	10475,569
2015	54939,859	10914,879
2017	57713,34	10540.618
2018	61766,818	11114,258

Kaynak: Dünya Bankası

Singapur 2017 enflasyon oranları dünyada 33.sıra yer almıştır. 1980 yılında enflasyon oranı ise 8,5 seviyede olmuştur işsizlik oranı ve enflasyon oranı ikisi de yüksekti. 1979'da başlayan yüksek ücret artış oranı önemli bir iç enflasyon kaynak olmuştur (Monetary Authority of Singapore, 2018). Singapur dünyanın en büyük tekstil işlerinde, motorlu taşıtlar, gemiler ve diğer ulaşım araçları; inşaat malzemeleri, tüketici elektroniği ve ev aletleri üreticilerinden biridir (Trading Economics, 2018).

Türkiye ise 2001 yılında ciddi bir mali kriz yaşadıktan sonra, Ankara IMF programının bir parçası olarak mali reformları kabul etmiştir. Reformlar, ülkenin ekonomik temellerini güçlendirdi ve 2008 yılına kadar yıllık ortalama % 6'dan daha fazla olan ortalama bir büyüme dönemine gimiştir (Altawiil, 2008: 18). Agresif bir özelleştirme programı, temel sanayi, bankacılık, ulaştırma, elektrik üretimi ve iletişim alanlarında devlet katılımını da azalttı. Küresel ekonomik koşullar ve daha sıkı mali politika, 2009 yılında GSYİH'nın daralmasına neden olmuştur, ancak Türkiye'nin iyi düzenlenmiş finansal piyasaları, bankacılık sistemi, ülkenin küresel finansal krizden havalanmasına yardımcı olmuştur ve onun GSYİH büyümesi, ihracat ve yatırım krizden sonra iyileşmiş de sağlamıştır. Türkiye'de üretkenlik çok önemli bir problem. Hiçbir ülke üretkenliğini artırmadan kişi başına düşen gayrisafi milli hasılayı artıramaz. Üretkenliğini de artırmanın yolu insan kaynaklarının doğru kullanılmasından geçmektedir. Örneğin Türkiye'de insan kaynakları hala doğru kullanmamaktadır. Tarım sektörü çok verimsiz halde kalmaktadır. Kadın işgücüne bakarsanız yüzde 30'u çalışmaktadır bu durum ise verimlilikle bağdaşmayan bir durum olmaktadır (Acemoğlu, 2014). Türkiye'de GSYİH 2001 yılında 2005 yılında kadar çok ciddi büyüme yaşandı, 2017 yılında Türkiye dünyaya göre enflasyon oranında 204. sırada, kişi başına düşen gelir ise 67. sırada ve işsizlik 147.sıra yer almıştır (CİA, 2018). Çok uzun yıllardır Türkiye enflasyonla mücadele eden bir ülke konumundadır. 1983- 1994 döneminde enflasyon ortalama % 62,7'olmuştur. 1995-2001 yılları arasında enflasyon % 71,6 olarak gerçekleşmiştir (Ayvaz ve Ayvaz Güven, 2016: 242). 2002- 2012 yılları arasında uygulanan enflasyonla mücadele programları ve IMF ile imzalanan Stand-by antlaşmaları neticesinde enflasyon önceki dönemlere göre oldukça düşük seviyelerde gerçekleşerek % 11,2 olmuştur

(Kılınç, 2013). 2018 'de Kasım ayında yıllık enflasyon yüzde21.62'a sıçrayarak, son 14 yılın en yüksek seviyesine ulaştı.

Tablo 13: Singapur ve Türkiye'nin Enflasyon Oranları

Yıl	Türkiye	Singapur
1970	7,924	0,463
1975	21,227	2,537
1980	94,261	8,527
1985	44,962	0,48
1990	60,304	3,461
1995	89,113	1,721
2000	54,915	1,362
2005	8,179	0,425
2010	8,566	2,823
2015	7, 671	-0,523
2016	7,775	-0,532
2017	11,144	0,576
2018 Kasım	21,62	

Kaynak: World Bank 1.

SONUÇ

Çok boyutlu bir süreç olan ekonomik kalkınmada, nüfus, teknoloji, dış ticaret, tarım, finansal gelişme ve beşerî sermaye gibi çeşitli faktörler önemli rol oynamaktadır. Kalkınma çok geniş bir kavramdır, sadece ekonomi ile ilgili değil sadece çıktının ve kişi başına düşen gelirin artırılması değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyo kültürel yapının geliştirilmesi anlamında gelmektedir. Büyüme ve kalkınma çoğu zaman beraber ve yan yana kullanılır fakat kalkınma büyümeden farklıdır. Kalkınma prensipleri beş prensip ile özetlemeye çalışılmıştır. Kalkınmanın teorileri incelenmiştir her ne kadar kalkınma, sadece 1950'lerde ekonomi içinde bir disiplin olarak kurulmuş olsa da bu dönemden önce birçok iktisatçı, ekonomik yapı ve refah hakkında kapsamlı görüşler ortaya koymuştur. Bu ekonomistler arasında en önemli iki düşünür olan Adam Smith ve Karl Marx. Sonra Schumpeter teorisi, Harrod - Domar, Arthur Lewis, Keynes, Rostow, Uluslararası Bağımlılık Modelleri Neo-klasik Karşı Devrim Modelleri ve Yeni Büyüme Teorisi tek tek incelenmiştir. Ekonomik kalkınmanın göstergeleri sadece ekonomik değil aynı zamanda ekonomik olmayan göstergelerinden oluşmaktadır, yani kalkınma sadece kişi başına düşen artması ile gerçekleşmiyor onun yanı sıra sosyal göstergeler de var olmaktadır. Bu çalışmada kalkınmanın hedefleri beş hedef ile özetlemiştir aynı zamanda az gelişmiş ülkeler tanımı ve özelikleri de incelemiştir.

Singapur Güneydoğu Asya'da zengin bir şehir devletidir. Malezya ve Endonezya arasında Adalar'dan oluşmaktadır. Asya'nın ekonomik "kaplanlarından" biri olarak tanımlanmaktadır. 1959'da Singapur, İngiliz sömürgeciliğinden çıkmıştır. 1963'te Singapur, Malezya Federasyonu'nun bir parçası olmuştur. 1965 yılında ise Singapur Malezya Federasyonu'ndan ayrılmış ve bağımsız bir Cumhuriyet olmuştur. Temel makro ekonomik göstergeler açısından Singapur ekonomisinin genel analizine bakıldığında makroekonomik performansın başarılı olduğu söylenebilir. 2006 yılında Singapur yaklaşık 2,95 milyon işgücüne sahiptir. Asya'da İngilizceyi en çok konuşan

ülke konumuna sahip olan Singapur çok uluslu şirketler için cazip bir yer olmuştur. Ekonomik işsizlik oranı 2005 yılının sonunda Singapur tarihinin en yüksek işsizlik oranı olan % 5,59 olarak gerçekleşmiştir Singapur Hükümeti kadınların ve yaşlı işçilerin işgücüne katılım oranlarını artırmak için çeşitli programlar denemiştir. Enflasyon baktığımızda Singapur 2017 enflasyon oranlarıyla dünyada 33. sırada yer almaktadır. 1980 yılındaki enflasyon oranı 8,5 ile Singapur'un yaşadığı en yüksek enflasyon oranı olmuştur. Son yıllarda ise enflasyon oranının gittikçe düştüğünü görülmektedir. Enflasyonun düşüşe geçtiği, ekonominin güçlendiğinin bir işareti olduğu görülmektedir. Singapur'un doğrudan yabancı sermaye açısından bir cazibe merkezi olduğu dikkat çekmektedir.

Singapur kalkınma modelinin başarısının arkasındaki nedenler: Singapur kanun devletidir. Kanun her kişiye uygulanır, kim olursa olsun, kanun her şeyin üstündedir yasalar, kimseye karşı herhangi bir muafiyet olmaksızın, istisnasız herkese uygulanmaktadır. Singapur halkı tek bir etnik yapıya ait olmadıkları halde, etnik değil vatandaşlık ve ulusal kimliğin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Tüm görevliler, memurlar ve üst düzey pozisyonlarda işleri yerine getirenler, bağlı oldukları kökenleri veya dinleri ne olursa olsun, en iyi bireyleri seçtikleri görülmüştür. Yolsuzluğu yüksek oranda azaltmaları, Asya Ülkeleri içerisinden yolsuzluğun en az olduğu ülke haline geldi. Eğitime konusunda, Singapur dünyanın en iyi okullarına ve dünyanın en yüksek eğitim seviyesine sahip ülkeleri arasında yer almaktadır. Okuryazarlık oranı 1960 yılında 52,6'dan 2017 yılında 97,2 ulaştı. Dünya Bankası verilerine göre 2008 yılından 2016 yılına kader iş yapma kolaylık indeksi birinci sırada yer almıştır. 2017 ve 2018 yılarında ise İkinci sırada yer almaktadır. Yabancı sermaye ve yatırımları teşvik etmek için bir sürü kolaylıklar sunmaktadır.

Tabi Singapur yaşadığı ya da ulaşıldığı bu başarının kendi başına gelmedi arkasında duran bir liderleri var, Lee Kuan Yew, bu başarıda en önemli rol oynayan kişidir. Onun fikri şuydu: devletler; savaş değil, ancak barış ve ekonomik kalkınma yoluyla dünyada kendilerine önemli bir yer edinebilirler. Etnik gruplar sisteme entegre edilmeli ve devletin bu yöndeki enerji israfı önlenmelidir. Yani iyi kurucu babalar, kendi ülkene çok şeyler katabilir. Singapur'un kalkınma tecrübesini

değerlendiğimiz zaman, Singapur bağımsızlığı kazandığı zaman gelişmekte olan bir ülke, sokakları çöken çöpler, sinekler ve fareler hastalıkları yayan, nüfüsü % 50'si okuma yazma bilmeyen, su kıtkığı yaşayan, yolsuzluk oldukça yüksek bir ülkeden, kısa süredee yüksek büyüme oranı yaşayan, dünyanın en gelişmiş en yüksek gelirli ülkeler biri , en az yolsuzluk , en iyi okullar ve en yüksek eğitim seviyesine sahib, en az enflasyon ve işsizlik oranı sahib, en gelişmiş sağlık sistemi sahib ülkelerden biri olmaya başarmıştır. Türkiye ise beşerî sermaye genç nüfus ve doğal kaynaklara daha çok sahip olduğu halde, Singapur'un kalkınma modelini değerlendirmesi ve onu önek alabileceğini önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Abd Almuniim, S. (2010) الإصلاح لا يتجزأ. *Mısır Alyaum* 2010.05.06. Erişim Adresi: https://www.almasryalyoum.com/news/details/43066. Erişim Tarihi: 3.11.2018.

Abu Alsauud, M. S. (2010) *الامكانيات التكنولوجية والنمو الاقتصادي*. Arap Planlama Enstitüsü, s: 2.

Acar, Y. (2002) *İktisadi Büyüme ve Büyüme Modelleri*. VİPAŞ: Bursa, s: 94.

Acakaa, C. (2014) التنمية الاقتصادية والنظام السياسي. *LebanonFiles.*

Acemoğlu, D. (2014) Türkiye'de kalkınmaya 3 büyük engel. *Bloomberght*. Erişim Adresi: https://www.bloomberght.com/haberler/haber/1688017-prof-acemoglu-turkiyede-kalkinmaya-3-buyuk-engel. Erişim Tarihi: 27.09.2018.

Adelman. I. (2000) Fallacies in development theory and their implications for policy In G.M. Meier & J. E. Stiglitz (Eds.), *Frontiers of development economics: The future in perspective* (s: 103). Washington, D.C: Dünya Bankası / Oxford Üniversitesi Yayınları.

Aghion, P. ve Howitt, P. (1992) A model of growth through creative destruction. *Econometrica*, Cilt 60, sayı: 2, s: 323–351.

Ajemiaa, M, A. (1994) ، محمد علي الليثي، *التنمية الاقتصادية مفهومها ونظريا وسياسا*، مؤسسة شهاب، الإسكندرية ، S: 346.

Aktan, C. (2008) Yeni iktisat Okulları, Seçkin yayın evi, Ankara, 2008, s:10

Alabidi. S, A. (2012) دور المؤسسات المعرفية في النهضة السنغافورية، *مجلة المستنصرية* للدراسات العربية والدولية، sayı :38. S: 222.

Alaysewi, İ (1984) ، *إنفجار سكاني أم أزمة تنمية*، دار المستقبل العربي، القاهرة s:88,94.

Albaki A, B. ve Alselman, M. B. A. (2016) *مفهوم الناتج المحلي الاجمالي*, مؤسسة النقد العربي السعودي,s: 4)3

Albarri, İ. (1983) ،دار المعارف ط1 *الديمغرافيا الاجتماعية* ، s: 198.

Alçin, S. Güner, B. (2015) Orta gelir tuzağı: Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Marmara Üniversitesi*. Cilt XXXVII. (I). S: 28.

Aldaama, İ. (2002) دار الفكر للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت، لبنان *التنمية البشرية والنمو الاقتصادي*

Allison,G. (2015) "Lee KuanYew: Lessons for leaders from Asia's 'Grand Master'", *CNN*. Erişim Adresi: http://edition.cnn.com/2015/03/28/opinions/singapore-lee-kuan-yew-graham-allison/. Erişim Tarihi: 26.11.2018.

Altawiil, R.Y (2008) (*2002 -2000) تركيا وصندوق النقد الدولي* مركز الدراسات الاقليمية, جامعة الموصل, s: 18.

Aluşeyri, H. (1978) ، مفهوم التنمية الاقتصادية لدى شومبيتر ومدى انطباقه على الدول النامية، *المجلة العربية للإدارة- المنظمة العربية للتنمية الإدارية* s :51 :)1(2)

Arap Planlama Enstitüsü (2013) المعهد العربي للتخطيط- الكويت *القطاع الزراعي في الدول العربية الإنتاجية و التوزيع*.

Atoh, M (2004) "The Second Demographic Transition in Asia? Comparative Analysis of the Low Fertility Situation in East and South-East Asian Countries." *The Japanese Journal of Population*, sayı: 2, s: 42.

Auşen, S (2013) كلية العلوم السياسية جامعة قسنطينة الجمهورية الجزائرية الديمقراطية الشعبية وزارة التعليم العالي والبحث العلمي. S:4. *نظـــــريات التنمية الاقتصادية*,

AVA. (2015) *Singapore's Food Farms : Astory of 'Then* & Now. Erişim Adresi: https://www.ava.gov.sg/files/avavision/issue4_2015/sg50_special.html. Erişim Tarihi: 14.11.2018.

Ayvaz,Y . Y. ve Ayvaz Güven, E. T. (2016). Türkiye'de Enflasyon ve İşsizlik Arasındaki İlişki: Zaman Serileri Analizi, *Dergi Park*, Cilt:13, Sayı: 2, s: 242.

Azariadis, C. ve Drazen, A. (1990) Threshold externalities in economic development. *The Quarterly Journal of Economics*, 105(2), s: 501.

Bağımsız İletişim Ağı. (2018) *TÜİK 8 Mart Dolayısıyla Kadın İstatistiklerini Paylaştı.* Erişim Adresi: https://bianet.org/bianet/kadin/194897-tuik-8-mart-dolayisiyla-kadin-istatistiklerini-paylasti. Erişim Tarihi: 11.12.2018.

Balcerowicz, L. (2001) *Libertate şi dezvoltare. Economia pieţei libere*, Multiprint Publishing House, Iasi

Barber, M. ve Mourshed, M. (2007) *How the World's Best-Performing School Systems Come Out on Top*, McKinsey and Company, London.

Basu, K. (2000) On the goals of development. In G. M. Meier & J. E. Stiglitz (Eds.), Frontiers of development economics: The future in perspective (s: 61–86). Washington, D.C: *World Bank and Oxford University Press.*

BBC. (2018) *Singapore Profile- Time Line*. Erişim Adresi: https://www.bbc.com/news/world-asia-15971013 . Erişim Tarihi: 5.10.2018.

BBC. (2018) *Singapore country profile*. Erişim Adresi: https://www.bbc.com/news/world-asia-15961759. Erişim Tarihi: 2.10.2018.

Benner, T. (2017) Water-short Singapore charts a course toward self-sufficiency. *The Christian science Monitor*. Erişim Adresi: https://www.csmonitor.com/Environment/Inhabit/2017/0102/Water-short-Singapore-charts-a-course-toward-self-sufficiency. Erişim Tarihi: 2.01.2019.

Berber, M. ve Yılmaz Eser, B. (2008) Türkiye'de kadın istihdamı: Ülke ve bölge düzeyinde sektörel analiz, "İş, Güç", *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, Cilt: 10 Sayı: 2, sayfa: 2.

Berber, M. (2015) *İktisadi Büyüme ve Kalkınma.* Trabzon. Derya kitap evi. S: 31, 34, 76.

Berenger. Ve Verdier-Chouchane, A. (2007) *Multidimensional measures of well-being: Standard of living and quality of life across countries*. World Development, 35 (7), s: 1259–1276.

Berry, A. (1977) "Disguised Unemployment And The Participation Rate In Urban Colombia", *Journal of Economic Studies*, Cilt. 4, Sayı: 2, s: 137.

Birbiri, D. ve Ayer, G. (2013) Türkiye Eğitim Felsefesi ile Singapur Eğitim Felsefesinin Karşılaştırılması, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.* Dönem Tezi, Kocaeli.

Bocutoğlu, E. (2012) *İktisadi Düşünceler Tarihi*. Murathan Yayın evi.

BOREN Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü. (2016) *Bor ile temiz bir geleceğe.* Erişim Adreasi: http://www.boren.gov.tr/tr/bor/bor-rezervleri. Erişim Tarihi: 12.11.2018.

Boyd. ve Derick. (2007) *W. Arthur Lewis's Theory of Economic Growth: a Review with 50 Years of Foresight*, Erişim Adresi: http://ccmf-uwi.org/files/publications/misc/derick_boyd/TheoryofEconomicGrowth.pdf. Erişim Tarihi: 10.10.2018.

Bolza, M. (2016) *Human Resources Director, Singapore firms making "good progress" on gender equality*. Erişim Adresi: https://www.hrdmag.com.sg/news/singapore-firms-making-good-progress-on-gender-equality-213025.aspx. Erişim Tarihi: 22.12.2018.

Buhari, A, A (2017) جامعةالملك عبد العزيز, *كلية الاقتصاد والادارة*, قسم الاقتصاد, جدة,s:1 .

Callen, T. (2018) Gross Domestic Product: An Economy's All. İnternational Monetary Fund.

Cambridge Assessment International Education. (2017) International surveys TIMSS, PISA, PIRLS. Erişim Adresi: https://www.cambridgeinternational.org/Images/271193-international-surveys-pisa-timss-pirls.pdf. Erişim Tarihi : 12.01.2019

Carodi ,R. (1993) كيف *شارك الإسلام في الحضارة الإنسانية*، ضمن أعمال ندوة الثقافة العربية الواقع وأفاق المستقبل التي نظمتها جامعة قطر، ترجمة محمد عبد القادر، قطر، وزارة الأوقاف والشؤون الإسلامية، قطر: s: 532.

Catalyst. (2018) *Catalyst study reveals financial performance is higher for companies with more women at the top*. Erişim Adresi: https://www.catalyst.org/media/catalyst-study-reveals-financial-performance-higher-companies-more-women-top. Erişim Tarihi: 11.12.2018.

Chenery, H. ve Syrquin, M. (1975) *Patterns of development*, 1950–1970. London: Oxford University Press for the World Bank.

Cheok, M. (2017) *Singapore's First Woman President Moves* Diversity Needle. Erişim Adresi: https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-09-14/singapore-s-first-woman-president-nudges-diversity-needle. Erişim Tarihi: 3.01.2019.

CİA. (2018) *The World FACT BOOK*. Erişim Adresi: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/335rank.html#SN . Erişim Tarihi: 22.11.2018.

Civil Service College. (2010) Phases of Singapore's Demographic Development Post World War II .Erişim Adresi: https://www.csc.gov.sg/articles/phases-of-singapore's-demographic-development-post-world-war-ii. Erişim Tarihi: 27.11.2018.

Clammer, J. (1985) *Singapore: Ideology*. Society and Culture. Singapore: Chopmen Publishers.

Cohen, B. J. (1973) *The question of imperialism: The political economy of dominance and dependence*. New York: Basic Books.

Coughlan, S. (2015) Asia tops biggest global school rankings. *BBC News*, May 13. Erişim Adresi: http://www.bbc.com/news/business-32608772. Erişim Tarihi: 02.02.2019.

Cornwall, W. (1994) Growth theory and economic structure. *Economica*, 61 (242), s: 237.

Cosseboom, L. (2015) GrabTaxi's journey to abillion-dollar startup. İnfographic . Teach İn Asia. Erişim Adesi: https://www.techinasia.com/history-unicorn-grabtaxi-infographic. Erişim Tarihi: 1.5.2018.

CPİB. (2018) *Prevention of Corruption Act.* Giriş Adresi: https://www.cpib.gov.sg/about-corruption/prevention-of-corruption-act. Giris Tarihi: 8.02. 2019.

Çınar, S. (2005) "*Türkiye'den Almanya'ya Göç süreci ve Sorunları".* Uluslararası Göç Sempozyumu Bildiriler Kitabı. Zeytinburnu-İstanbul. S: 86-90.

Çınar, S. (2015) Doğal kaynaklar ve ekonomik büyüme ilişkisi: Gelişmekte olan ülkeler örneği, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi*, Cilt XXXVII, Sayı II, S: 174.

Deloitte. (2014) Erişim Adresi: https://www2.deloitte.com/bb/en/pages/about-deloitte/topics/global-report-2014.html. Erişim Tarihi: 5.10.2018.

Demir, M. A. (2013) Kalkınma Teorileri kapsamında Türkiye'de ekonominin planlı dönemde analizi. tez YL. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat anabilim dalı İktisat programı*. İzmir. s: 27.

Demir şeker, S. (2011) T.C. Kalkınma bakanlığı*, Sosyal sektörler ve koordinasyon genel Müdürlüğü, Türkiye'nin İnsani gelişme Endeksi ve Endeks sıralamasının analizi.* Erişim Adresi: http://www3.kalkinma.gov.tr/DocObjects/View/13562/Turkiyenin_Insani_Gelisme_EndeksiveEndeksSiralamasininAnalizi.pdf. Erişim Tarihi: 15.11.2018.

Department of Statistics Singapore. (2018) Erişim adresi: https://www.singstat.gov.sg/modules/infographics/economy. Erişim Tarihi: 11.02.2019

Department of Statistics Singapore. Erişim adresi: https://www.singstat.gov.sg/statistics. Erişim Tarihi: 22.12.2018.

Department of Statistics Singapore, *Life Expectancy at Birth*. Erişim Adresi: https://www.singstat.gov.sg/find-data/search-by-theme/population/death-and-life-expectancy/visualising-data . Erişim Tarihi:2.01.2019.

Department of Statistics Singapore. (2016) Erişim adresi: https://www.singstat.gov.sg//media/files/publications/trade_and_investment/fdi2016.pdf.Erişim Tarihi: 05.02.2019.

Department of Statistics Singapore. (2019) *Death and Life Expectancy*. Erişim Adresi: https://www.tablebuilder.singstat.gov.sg/publicfacing/createDataTable.action?refId=13276. Erişim Tarihi: 9.01.2019.

Devlet Su İşleri (2018) *Toprak su kaynakları*. Erişim Adresi: http://www.dsi.gov.tr/toprak-ve-su-kaynaklari. Erişim Tarihi: 17.12.2018.

Dollar, D. and Gatti, R. (1999*) Gender Inequality, Income, and Growth: Are Good Times Good for Women?* Gender and Development Working Papers, No. 1, May 1999.

Dunnett ,A. (1998) "Understanding the Economy" 4th edition, Longman.

Edwards, D. (2018) *What's wrong with the World Bank's Human Capital İndex?*' ,Worlds of Education . Erişim Adresi: https://worldsofeducation.org/en/woe_homepage/woe_detail/16022/what%E2%80%99s-wrong-with-the-world-bank%E2%80%99s-human-capital-index-by-david-edwards. Erişim Tarihi: 12.11.2018.

Elkan, W. (1995) An introduction to development economics (2nd ed.). New York: Prentice Hall. Ghatak, S. (2003). *Introduction to development economics* (2nd ed.). London: Routledge.

El kaşif, A (1985) *التنمية الاجتماعية (المفاهيم والقضايا)*. القاهرة. مطابع سجل العرب s:36

Elsayih, N. (2016) تأثير المنظومة القضائية على الشأن الاقتصادي: إصلاحات لابد منها من اجل قضاء دافع للتنمية، Alhabir gazetesi.

ER, P. H. (2013) Girişimcilik ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri:Joseph A. Schumpeter, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 29, s: 78.

Ersungur, Ş. M. ve Doru, Ö. (2014) Türkiye'de Dış Ticaret ve Ekonomik kalkınma ilişkisinin ekonometrik analizi: 1980-2010, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 28, Sayı: 3, 2014, s: 228.

Ferraro, V. (2008) Dependency theory: An introduction. In G. Secondi (Ed.), *The development economics reader* s. 58. London: Routledge.

Ghatak, S. (2003) *Introduction to development economics* (2nd ed.). London: Routledge

Gintai. (2012) *World Press Malay is still the National Language of Singapore*. Erişim Adresi: https://gintai.wordpress.com/2012/07/03/malay-is-still-the-national-language-of-singapore/. Erişim Tarihi: 24.10.2018.

Goh, C. B ve Gopinathan, S. (2006) *The Development of Education in Singapore since 1965*, Background paper prepared for the Asia Education Study Tour for African Policy Makers. Washington. World Bank.

Greenfeld, Liah. (1992) Nationalism: FiveRoads to Modernity, Cambridge: *Harvard University Press*. S:11.

Haller, A. (2012) Concepts of Economic Growth and Development. Challenges of Crisis and of Knowledge, *Economy Transdisciplinarity Cognition*. Vol. 15, sayı:1. s: 66-67.

Haşim, H. A. (2014) المشكلة السكانية ومتطلبات التنمية الاقتصاديةفي البلدان النامية: رؤى نظرية و جدل قائم،*جامعة الكوفة/ كلية الإدارة والاقتصاد/ قسم الاقتصاد*, S: 82

Hays, J. (2015) *Singapore under Lee Kuan Yew*. Sİngapore's Helmsman Lee Kuam Yew.

Hein, S. (1992) Trade strategy and the dependency hypothesis: A comparison of policy, foreign investment, and economic growth in Latin America and East Asia. *Economic Development and Cultural Change*, 40(3), S: 495–521.

Henegedara, G. M. (2016) Rostow's stages of Economic growth.Session 4: *University of Kelaniya*, s: 3-5.

Herrick. Kindleberger, B. ve Charles P. (1983) *Economic Development*, 4th, edn . Mc Graw-Hill,Tokyo, Japan. S:21.

Hıdır, M. (2004) ثلاثة ملايين نسمة معدل الزيادة السكانية بباكستان *Aljazeera*. Erişim Adresi: http://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/. Erişim Tarihi: 2.11.2018.

Hicks, N. ve P. Streeten. (1979) Indicators of Development: The Search for a Basic NeedsYardstick, *World Development*, 7(6), s: 567.

İnter Nations Organization. (2018) *Safety, Law. And Crime İn Singapore*. Erişim Adresi: https://www.internations.org/singapore-expats/guide/29460-safety-security/safety-law-and-crime-in-singapore-16092. Erişim Tarihi: 1.11.2018.

İnternational Monetary Fund. (2018) *GDP per capita, current prices*. Erişim Adresi: http://www.imf.org/external/datamapper/NGDPDPC@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD. Erişim Tarihi: 21.11.2018.

İnternational Monetary Fund (2018) *Population Millions of people*. Erişim Adresi: https://www.imf.org/external/datamapper/LP@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD. Erişim tarihi: 11.12.2018.

Jacob, P. (1983) *Chewing gum may be banned*. The Straits Times, s. 9. Retrieved from NewspaperSG.

Jacobson, M. (2010) National Geographic.

Jones, G. (2013) *The population of southeast Asia,* Asia research İnstitute Working Paper Series No.196. http://www.ari.nus.edu.sg/wps/wps13_196.pdf .

Karagül, M. (2003) "Beşerî Sermayenin Ekonomik Büyümeyle İlişkisi ve Etkin Kullanımı", *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, (5), s: 81.

Kates, R. W., Parris, T. M., ve Leiserowitz, A. A. (2008) What is sustainable development? Goals, indicators, values, and practice. In G. Secondi (Ed.), *The development economics reader* (s. 367). London: Routledge.

KayA, M. (2003) *Osman gazi Üniversitesi Teknoloji Araştırma Merkezi*. 2003/ Cilt: 5 Sayı: 2 Sıra: 13 / No: 152.

Keskin, A. (2011) Ekonomik kalkınmada beşerî sermayenin rolü ve Türkiye. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. Cilt: 25. Sayı: 3-4. s: 147.

Kılıç, M. ve Sürmeli, H. (2017) Fen Bilimleri Programlarının Karşılaştırılması: Türkiye ve Singapur, *International Journal Of Eurasia Social Sciences*. 8(28) s: 7.

Kılıç, R. ve Karaman, Y. (2017) Ekonomik Kalkınma ve sosyo-ekon, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Yıl: 2017/2, Sayı:27, s: 387-411.

Kılınç, Z. (2013) "Türkiye'de Ekonomik Büyüme, İşsizlik, Enflasyon Arasında Nedensellik Analizi", *Süleyman Demirel Üniversitesi,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kit, T. S. (2017) *Channel News Asya. Singapore's unemployment rate: How much higher could it rise?*. Erişim Adresi: https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/singapore-s-unemployment-rate-how-much-higher-could-it-rise-8818602. Erişim Adresi: 5.07.2018.

Koç, E., Kaya, K. ve Şenel, M. C. (2017) *Dünyada ve Türkiye'de Ekonomik Göstergeler-İş Yapma/İş Kurma Kolaylığı Endeksi*, Mühendis ve Makine. cilt 58, sayı 685, s: 18.

Kubar, Y. (2016) Az Gelişmişve Gelişmekte olan ülkelerin kalkınma göstergeleri ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki: Bir Panel Veri Analizi (1995-2010), *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Sayı 4, Güz S: 67.

Kurt, S. (2015) Government Health Expenditures and Economic Growth: A Feder–Ram Approach for the Case of Turkey. *International Journal of Economics and Financial Issues*. Cilt:5. Sayı: 2, s:442.

Lange, F. ve Topel, R. (2005) *The Social Value of Education and Human Capital, Amsterdam*: Handbook of Education Economics.

Lee,S.S., Goh, C. B., Frerdiksen ,B ve Tan, J. P. (2008) *Toward a Better Future education and training for economic development in Singapore since 1965*. World Bank.

Lucas, R. E. (1988) On the mechanics of economic development. *Journal of Monetary Economics*, 22(1), s: 3–42.

Mascelluti, E. (2015) The Extraordinary Growth of the four Asian tigers, Department of Economics and Finance Chair of Macroeconomics, *LUİSS Cuido Carli*, s:3.

Mauro, P. (1997) *Why Worry about Corruption?* International Monetary Fund, Washington D.C.s: 5.

McDonald, T. (2018) *The Economics of change: The cost of keeping Singapore squeaky clean*. Erişim Adresi: http://www.bbc.com/capital/story/20181025-the-cost-of-keeping-singapore-squeaky-clean. Erişim Tarihi: 22.11.2018.

McKinsey. (2007) *How the world's best-performing school systems come out on top.* Erişim Adresi: http://www.mckinsey.com/App_Media/Reports/SSO/Worlds_School_Systems_Final.pdf. Erişim Tarihi: 1.02.2019.

McKinsey. (2010) *How the world's most improved school systems keep getting better*. Erişim Adresi: http://mckinseyonsociety.com/downloads/reports/Education/How-theWorlds-Most-Improved-School-Systems-Keep-Getting-Better_Downloadversion_Final.pdf . Erişim Tarihi: 15.01.2019.

Meier, G. M. (2000) The old generation of development economists and the new. In G. M. Meier & J. E. Stiglitz (Eds.), *Frontiers of development economics: The future in perspective* (s: 13,50). Washington, D.C.: World Bank/Oxford University Press.

Meteorological Service Singapore. *Climate of Singapore*. Erişim Adresi: http://www.weather.gov.sg/climate-climate-of-singapore/. Erişim Tarihi:19.12.2018.

Metz, E. (2015) *Why Singapore banned chewinggum*. Erişim Adresi: https://www.bbc.com/news/magazine-32090420. Erişim Tarih: 9.10.2018.

Mızrak. (2017) Asya örneklerinden hareketle Türkiye için bir kalkınma modeli değerlendirmesi. (Yüksek lisanstezi) *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Ankara. s: 85.

Ministry of Man Power. (2007) *Report on Labour Force in Singapore*, 2006: Strong Labour Force Growth amid Record High Employment. Erişim Tarihi. 18.01.2019.

Ministry of Man Power. (2011) Labour Market, 2010. Erişim Adresi: https://www.mom.gov.sg/newsroom/press-releases/2011/labour-market-2010. Erişim Tarihi: 8.02.2019.

Monetary Authority of Singapore. *Economics Explorer Series* 3: İnflation. Erişim Adresi: http://www.mas.gov.sg/~/media/manual%20migration/Economics%20Explorer%20Series/explorer3.pdf. Erişim Tarihi: 4.08.2018.

Moretti, E. (1998) “Social Returns to Education and Human Capital Externalities: Evidencefrom Cities”, *Centre for Labour Research Working* Paper No. 9, University of California.

Morris, C. T. ve Adelman, I. (1988) Comparative patterns of economic development, 1850–1914, Baltimore: *Johns Hopkins University Press.*

Muhtar, A. M. A. (2013) اقتصاد لخدمة و الرعاية الصحية في الدول النامية و اثرها على التنمية الاقتصادية ,امارباك,المجلد الرابع, العدد العاشر S:125.

Nasir, H. M. (2014) *National Library Board*, Stamford Raffles's career and contributions to Singapore. Erişim Adresi: http://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_715_2004-12-15.html. Erişim Tarihi: 18.12.2108.

National Archives of Singapore. *Education*. Erişim Adresi: http://www.nas.gov.sg/1stCab/PanelPDF/Section%205%20-%20Panel%20%2051.pdf. Erişim Tarihi: 22.12.2018.

National Archives of Singapore. *Singapore in august 1965*. Erişim Adresi: http://www.nas.gov.sg/1stCab/PanelPDF/Section%201%20%20Singapore%20in%201965.pdf. Erişim Tarihi: 4.10.2018.

National University of Singapore (1960*) Singapore. Legislative Assembly*. Debates: Official Report. (1960, February 13). Prevention of Corruption Bill. Vol. 12.

National Library Board. (2017) *Land from sand : Singapores reclamation story* . Erişim Adresi: http://www.nlb.gov.sg/biblioasia/2017/04/04/land-from-sand-singapores-reclamation-story/#sthash.3AwV4MjL.R0MfwWkK.dpbs. Erişim Tarihi: 11.12.2018.

National Library Board. (2015) *Lee Kuan Yew*. Erişim Adresi: http://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_2013-03-18_164023.html . Erişim Tarihi: 15.12.2018.

National University of Singapore. (2017) *The 3 factors that make Singapore’s health system the envy of the West*. Erişim Adresi: https://lkyspp.nus.edu.sg/gia/article/the-3-factors-that-make-singapore-s-health-system-the-envy-of-the-west. Erişim Tarihi: 2.12.2018.

Nikoloski, Krume. (2016) *Review of the Theory of Economic Development: Some Shumpetrian Insights*, Annals of Constantin Brancusi University of TarguJiu, Economy series. 6, s: 93.

Nourzad, F. ve Powell, J.J. (2003) “Openness, Growth, and Development: Evidence from a Panel of Developing Countries”, *Scientific Journal of Administrative Development*, 1(1).

OECD, OECD *Insights: Human Capital, The Value of People*, Erişim Adresi: https://www.oecd.org/insights/37967294.pdf. Erişim Tarihi: 15.11.2018.

OECD. (2011) *Singapore: Rapid Improvement Followed by Strong Performance*. Erişim Adresi: https://www.oecd.org/countries/singapore/46581101.pdf. Erişim Tarihi: 8.10.2018.

OECD iLibrary. (2013) *Health at a Glance 2013: OECD Indicators*. Erişim Adresi: http://dx.doi.org/10.1787/health_glance-2013-en. Erişim Tarihi:10.11.2018.

OECD (2014) Industrial Production İndex. Erişim Adresi: https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1339. Erişim Tarihi: 15.02.2019.

OECD (2015) *Programme for International Student Assessment (PISA).* Erişim Adresi: http://www.oecd.org/pisa/. Erişim Tarihi: 08.1.2019.

OECD. (2018) *Employment : Labour force participation rate, by sex and age group,* Erişim Adresi: https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=54741&forcegamedia=1. Erişim Tarihi: 29.12.2018.

OECD. (2018) *Real GDP forecast* . Erişim Adresi: https://data.oecd.org/gdp/real-gdp-forecast.htm#indicator-chart. Erişim Tarihi: 18.11.2018.

Oktay, E. Y. (2013) Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanından günümüze uygulanan nüfus politikaları, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 7.

Ortmann, S. (2009) Singapore: The Politics of Inventing National Identity, *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, s:37, 28.

Oztürk, İ. (2001) The role of education in econpmic development: A theoretical perspective, *Journal of Rural Development and Administration*, Volume XXXIII, No. 1, s: 1-2.

Özcan, M. (2013) Türkiye elektrik enerjisi üretim genişletme planlamasında yenilenebilir enerji kaynaklarının etkileri, *Kocaeli Üniversitesi*, doktora tezi.

Özel, H. A. (2012) Ekonomik Büyümenin Teorik Temelleri, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, S: 64.

Özsağır, A. (2008) Dünden bugüne Büyümenin Dinamiği, *KMU İİBF Dergisi.* Yıl:10 Sayı:14 s: 16.

Özyakışır, D. (2011) Beşerî Sermayenin Ekonomik Kalkınma sürecindeki rolü: Teorik bir değerlendirme. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* (6:1) S: 46,54.

Palmier, L. (1985) The Control of Bureaucratic Corruption: Case Studies in Asia, *Allied Publishers*, New Delhi. S: 2-6-272.

Parameswaran, P. (2015) "10 Lessons from Lee Kuan Yew's Singapore". *The Diplomat.* Erişim Adresi: http://thediplomat.com/2015/03/10-lessons-from-singapores-success/. Erişim Tarihi: 07.12.2018,

Parliament of Singapore (2017) *System of Government*. Erişim Adresi: https://www.parliament.gov.sg/about-us/structure/system-of-government. Erişim Tarihi: 3.08.2018.

Payne, D. M. ve Raiborn, C. A. (2001) Sustainable development: The ethics support the economics. *Journal of Business Ethics*, 32(2), s: 157.

Pearce, D. W ve Turner, R. K. (1990) *Economics of natural resources and the environment.* New York: Harvester Wheatsheaf. S: 24.

PİRLS. (2006) *PİRLS İnternational Report*,İEA's progress in international Reading Literecy Study in primary schools in 40 countries.United States.

Pıçak, M. (2009) Eğitim düzeyi açısından Türkiye işgücü yapısındaki değişimler, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13). S: 167.

Piętak. Ve Lukasz. (2014) Review of Theories and Models of Economic Growth, *Comparative Economic Research*, 17 (1), s: 45.

Porter, L. (2018) *Mapped: The world's most - and least – crowded countries*. Erişim Adresi: https://www.telegraph.co.uk/travel/maps-and-graphics/The-worlds-least-densely-populated-countries/. Erişim Tarihi: 23.11.2018.

Psacharopoulos, G. (2000) The Appraisal of İnvestment in EducationalFacilities, *OECD Publications*–75775, Paris, France.

Quah, J. S. T. (2001) *Combating Corruption in Singapore: What Can Be Learned? Combating corruption in Singapore*, Cilt:9 ,Sayı 1 .s: 29.

Romer, P. M. (1986) Increasing returns and long-run growth. *Journal of Political Economy*, 94 (5), 1002–1037.

Roemer, J. E. (1988) Free to lose. Cambridge, M.A.: *Harvard University Press*, Skousen, M. (2007). The bigthree in economics: Adam Smith, Karl Marx and John Maynard Keynes. New York: ME SharpeInc.

Rostow, W. W. (1960) The Stages of Economic Grawh: A Non-Communist Munifesto (Cambridge: *Cambridge University Press*, 1960), "The Five Stages of Growth--A Summary" s: 4.

Rostow, W. Walt. (1966) *İktisadi Gelişmenin Merhaleleri*, Komünist Olmayan Bir Manifesto, s: 6-35.

Rostow, W.W. (1970) *İktisadi Gelişmenin Merhaleleri*. Çev. Erol Güngör. İstanbul: Milli Eğitim Yayınları. S:6-7.

Sánchez, M. J ve Liborio, C. S. (2012) The Relationships Among Changes in GDP, Employment, and Unemployment: This Time, It's Different. *Economic Research at the St*. Louis Fed.

Salas-Bourgoin, M. A. (2014) A proposal for a modified Human Development Index. *Cepal Review* 112, s: 30.

Salih, L. Y. ve Muhammed, A.J. (2015) أنتاج جامعة بغداد- *كلية الادارة والاقتصاد*، الفقر في الدول النامية بين المفهوم والأسباب، قسم الاقتصاد، s: 133.

Schultz, T. W. (1972) Human Capital: PolicyIssues and ResearchOpportunities ,NationalBureau of EconomicResearch ,,Volume Title: *EconomicResearch: Retrospect and Prospect*, Volume 6, Human Resources, s: 4.

Seers, D. (1969) The meaning of development. *International Development Review*, 11(4), 3–4.

Seers, D. (1979) The meaning of development, with a postscript. In D. Lehmann (Ed.), *Development theory: Four critical studies* (s. 9–30). London: Cass.

Sen, A. (1985) *Commodities and capabilities.* Amsterdam: North Holland.

Sen, A. (1999) Development as freedom. Oxford: *Oxford University Press*.

Singapore Goverment Securities. (2018) Monetary Authority of Singapore, *The Singapore Economy*. Erişim Adresi: http://www.sgs.gov.sg/The-SGS-Market/The-Singapore-Economy.aspx. Erişim Tarihi: 24.11.2018.

Singapore National Library. (2018) *Is Singapore the smallest country in the World?*. Erişim Adresi: http://www.nlb.gov.sg/sure/is-singapore-the-smallest-country-in-the-world/. Erişim Tarihi: 17.11.2018.

Singapore's National Water Agency. Singapore (2019) *Water Story*. Erişim Adresi: https://www.pub.gov.sg/watersupply/singaporewaterstory. Erişim Tarihi: 14.01.2019.

Singapore Statutes Online. (2019) *Economic expansion Incentives* (Relief from income tax) (intellectual Property income) Regulations 2018. Erişim Adresi: https://sso.agc.gov.sg/SL-Supp/S269-2018/Published/20180504?DocDate=20180504 . Erişim Tarihi: 3.06.2018.

Siverekli Demircan, E. (2003) Vergilendirmenin ekonomik büyüme ve kalkınmaya etkisi, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 21, Temmuz-Aralık 2003. S: 98.

Singapore Statutes Online (2014) *Vandalizm act*. Erişim Adresi: https://sso.agc.gov.sg/Act/VA1966. Erişim Tarihi: 10.12.2018.

Singapore Statutes Online. (2019*) Prevention of corruption Act* (Chapter 241). Erişim Adresi: https://sso.agc.gov.sg/Act/PCA1960. Erişim Tarihi: 10.02.2019.

Skott, P. ve Auerbach, P. (1995) Cumulative causation and the "new" theories of economic growth. *Journal of Post Keynesian Economics*, 17(3), s: 381.

Smith, A. (2006) *Milletin zenginliği*. İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul, 2006.Çev: Haldun Derin. S: 6.

Solow, R. M. (1956) A contribution to the theory of economic growth. *The Quarterly Journal of Economics,* 70(1), s: 65.

Special Employment Credit. (2018) *Providing employers with continued support to hire older Singaporean workers*. Erişim Adresi: https://www.sec.gov.sg/Pages/Home.aspx. Erişim Tarihi: 20.01.2019.

Şimşek, M. (2003) İhracata dayalı-büyüme hipotezinin Türkiye ekonomisi verileri analizi 1960–2002, *D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi* Cilt:18 Sayı:2, s: 43.

Taban, S. ve Kar, M. (2006) Beşerî Sermaye ve Ekonomik Büyüme: Nedensellik Analizi, 1969-2001, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:1, s: 162-163.

Taban, S. ve Kar, M. Ekin Yayıncılık. 2014.

TC Strateji ve Bütçe Başkanlığı: On Birinci Plan (2017) Kalkınma sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları 11. Kalkınma Planı özel ihtisas komisyonu raporu. Erişim Adresi: http://onbirinciplan.gov.tr/wp-content/uploads/2018/01/Kalk%C4%B1nma-S%C3%BCrecinde-Sivil-Toplum-Kurulu%C5%9Flar%C4%B1-%C3%96n-Rapor.pdf. Erişim tarihi: 13.11.2018.

Temiz, M. (2013) Yoksulluk-Ekonomik kalkınma ilişkisi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı. YL Tez. Malatya, S: 55.

Thampapillai, J. D. (2002) Environmental economics: Concepts, methods and policies. Australia: *Oxford University Press.*

The Accounting and Corporate Regulatory Authority (ACRA), (2016) *İncorporating accompany in Singapore.* Erişim Adresi: https://www.acra.gov.sg/components/wireframes/howToGuidesChaptersDetails.aspx?pageid=1241&contentid=1247. Erişim Tarihi: 9.11.2018.

The Association of Southeast Asian Nations. (2018) *ASEAN Member states.* Erişim Adresi: https://asean.org/asean/asean-member-states/. Erişim Tarihi: 3.10.2018.

The Intellectual Property Office of Singapore (IPOS) *Understanding İnnovation & İp, Other İPs* (2018) Erişim Adresi: https://www.ipos.gov.sg/understanding-innovation-ip/other-ips. Erişim Tarihi: 16.12.2018.

The Straits Times. 31 Dec 1991, s: 1.

The Straits Times. (1992) *Retrieved from Newspaper SG*. Republic of Singapore, Government Gazette. Subsidiary Legislation SupplementS. Having chewing gum for consumption not an offence. s:2.

The Straits Times (1996) April 9, s:3.

Times Higher Education Supplement. (2018*) Rankings of World Universities 2018*. Erişim Adresi: https://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings. Erişim Tarihi: 4.11.2018.

TİMSS 1995. Erişim Adresi: https://timssandpirls.bc.edu/timss1995i/HiLightB.html . Erişim Tarihi: 8.12.2018.

TİMSS 2015. Erişim Adresi: http://timss2015.org/#/?playlistId=0&videoId=0. Erişim Tarihi: 2.12.2108..

Todaro, M. ve Smith, S. (2009*) Economic development* (10th ed.). Boston: Addison Wesley, s: 120.

Trading Economics. (2018) *Turkey GDP Growth Rate*. Erişim Adresi: https://tradingeconomics.com/turkey/gdp-growth. Erişim Tarihi: 7.11.2018.

Turan, Z. (2011) Dünyadaki ve Türkiye'deki krizlerin ortaya çıkış nedenleri ve ekonomik kalkınmaya etkisi. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi.* Cilt: 4, Sayı: 1, s: 58.

Turan, Z. ve Öztürk, Y. K. (2016) Keynes sistemi ve bekleyişlerin sisteme katkısı. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 9(2). S: 5.

TÜİK, *Ulusal Eğitim İstatistikleri*. Erişim Adresi: https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr. Erişim Tarihi: 19.12.2018.

TÜİK. (2017) Erişim Adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27594. Erişim Tarihi: 12.12.2018.

Türkmen, F. (1999) *A Comprehensive Study on Education*, DPT Yayınları, Ankara, s:3.

UN. (2011*) Millennium goals*. Retrieved August 15th, 2011, Erişim Adresi: http://www.un.org/millenniumgoals/bkgd.shtml. Erişim Tarihi: 19.11.2018.

UN. (2012) *The millennium development goals report*. New York.

UN. (2014) *Country classification*. Erişim Adresi: http://www.un.org/en/development/desa/policy/wesp/wesp_current/2014wesp_country_classification.pdf. Erişim Tarihi: 18.9.2018.

UN. (2014) *UN Data*. Erişim Adresi: http://data.un.org/Data.aspx?d=WHO&f=MEASURE_CODE%3AWHS7_143. Erişim Tarihi: 09.01.2019.

UNİCEF. (2005) *DÇD Basın Özeti: Özet Göstergeler*, Gelişmekte olan Ülkeler https://www.unicef.org/turkey/dcd05/_sum05_2h.html. Erişim Tarihi: 18.11.2018.

UNDP. (1999) *Fighting Corruption to Improve Governance*, New York. S:7.

UNDP. (2005) *Human Development Report*. New York: Oxford University Press.

UNDP. (2011) 2011 *İnsani Gelişme Raporu açıklandı, Türkiye İnsani Gelişme Endeksi değerini artırdı.* Erişim Adresi: http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/presscenter/pressreleases/2011/11/02/2011-human-development-report-announced-turkey-increased-human-development-index.html. Erişim Tarihi: 22.11.2018.

UNDP. (2013) *Human Development Report*. The Rise of South, Human Progress in a Diverse World. S: 144.

UNDP. (2017) *Gender Inequality Index*. Erişim Adresi: http://hdr.undp.org/en/composite/GII. Erişim Tarihi: 8.01.2019.

UNDP. (2018) *Human Development Reports. Gender İnequality*. İndex(Gİİ). Erişim Adresi: http://hdr.undp.org/en/content/gender-inequality-index-gii. Erişim Tarihi: 15.12.2018.

UNESCO. (2016) *Turkey*. Erişim Adresi: http://uis.unesco.org/country/TR. Erişim Tarihi: 19.12.2018.

Üstünel, B. (1988) *Ekonominin Temelleri*, 5. Bası, 1988, s. 58.

Vaswani, K. (2015) *Women in the workplace: The Singapore way*. Erişim Adresi: https://www.bbc.com/news/business-34864993. Erişim Tarihi: 14.11.2018.

Wallace, C. P. (1994) Singapore Frees Flogged U.S. Teen-Ager : Asia: Michael Fay is 'happy to be out' after earlyrelease. He leaves the country, heads for home, Los Angeles Time.

WBGDG. *Gender Equality and the Millennium Development Goals*, World Bank Gender and Development Group, April 2003.

WHO. (2006) *Basic Documents*, Forty-fifth edition, Supplement, October.

WHO. (2019) *Global Health Observatory (GHO) data*. Life expectancy.

Workfare. (2015) *Workfare Income Supplement (WIS) Scheme*. Erişim Adresi: https://www.workfare.gov.sg/Pages/WIS.aspx. Erişim Tarihi: 3.02.2019.

World Bank. (2000) *Entering the 21st century*, World development report 1999/2000. New York: Oxford University Press.

World Bank. (2001) *Social Protection Strategy: From Safety Net to Spring board*, Washington DC.

World Bank. (2002) *Integrating Gender into the World Bank's Work: A Strategy for Action*. Washington DC.

World Bank. (2008) التنمية الصحية. *استراتيجية البنك الدولي لتحقيق النتائج في مجال الصحة والتغذية والسكان*. s: 3

World Bank. (2012) *Dünya Bankası Kalkınma Raporu, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kalkınma.* Erişim Adresi: http://documents.worldbank.org/curated/en/753081468338506032/pdf/646650V10WDR0B0URKISH0Overview02012.pdf. Erişim Tarihi: 14.12.2018.

World Bank. (2016 a) *Life Expectancy at birth, total (years)*. Erişim Adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN?locations=SG. Erişim Tarihi: 29.11.2018.

World Bank. (2016 b) *الوقاية من فيروس ومرض الايدز في منطقة الشرق الأوسط و شمال افريقيا الفرصة السانحة ما يلزم من إجراءات.* Erişim Adresi: http://siteresources.worldbank.org/INTMENA/Resources/Preventing_HIV_Brochure_ARB.pdf. Erişim Tarihi: 4.11.2018.

World Bank. (2017) *World Development Indicators: Women in development.* Erişim Adresi: http://wdi.worldbank.org/table/WV.5. Erişim Tarihi: 25.11.2018.

World Bank. (2018 a) *World Bank Country and Lending Groups- Country Classification.* Erişim Adresi: https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519-world-bank-country-and-lending-groups. Erişim Tarihi:2.01.2019.

World Bank. (2018 b) *The Human Capital Project.* Erişim Adresi: https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/30498. Erişim Tarihi: 16.12.2018.

World Bank (2018 c) *إجمالي الادخار (% من إجمالي الناتج المحلي).* Erişim Adresi: https://data.albankaldawli.org/indicator/NY.GNS.ICTR.ZS?view=chart. Erişim Tarihi: 5.11.2018.

World Bank. (2018 d) *World Bank İn Singapore: Overview*. Erişim Adresi https://www.worldbank.org/en/country/singapore/overview#2. Erişim Tarihi: 8.12.2018.

World Bank. (2018 e) *Surfacearea (sq. km).* Erişim Adresi: https://data.worldbank.org/indicator/AG.SRF.TOTL.K2?locations=SG-TR. Erişim Tarihi: 17.11.2018.

World Bank. (2018 f) *Unemployment, total (% of total laborforce)* (modeled ILO estimate). Erişim Adresi :

https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?name_desc=true. Erişim Tarihi: 15.12.2018.

World Bank. (2018 g) *GDP per capita (current US$).* Erişim Adresi: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=SG. Erişim Tarihi: 16.11.2018.

World Bank. (2018) *Current health expenditure (% of GDP).* Erişim Adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SH.XPD.CHEX.GD.ZS. Erişim Tarihi: 7.01.2019.

World Bank (2018) *Dünya Bankası'nın Türkiye'deki Çalışmalarına genel bakış* . Erişim Adresi: http://pubdocs.worldbank.org/en/710761525075166622/Turkey-Snapshot-Spring2018-Turkish.pdf . Erişim Tarihi: 12.12.2018.

World Bank. (2018 1) *Inflation, consumer prices (annual %)Singapore* .Erişim Adresi: https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?locations=SG. Erişim Tarihi. 13.01.2019.

World Commission on Environment and Development. (1987) Our common future. New York: *Oxford University Press*.

Yalman, İ .N., Sandalcılar, A. R ve Demir koparan, F. (2011) Özgürlükler ve ekonomik kalkınma: *Latin Amerika ve Türkiye, Atatürk Ü. İİBF Dergisi,* 10. Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu Özel Sayısı, s:435.

Yavilioğlu, C. (2002) Kalkınmanın anlam bilimsel tarihi ve kavramsal kökenleri. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. Cilt 3. Sayı 1. S:61.